

Molekulární mechanizmy příjmu makro a mikroelementů rostlinami

Review

de Bang TC, Husted S, Laursen KH, Persson DP, Schjoerring JK. The molecular-physiological functions of mineral macronutrients and their consequences for deficiency symptoms in plants. *New Phytol.* 2021;229(5):2446-2469. doi:10.1111/nph.17074.

Jia Z, Giehl RFH, von Wirén N. Nutrient-hormone relations: Driving root plasticity in plants. *Mol Plant.* 2022;15(1):86-103. doi:10.1016/j.molp.2021.12.004

Sasaki A, Yamaji N, Ma JF. Transporters involved in mineral nutrient uptake in rice. *J Exp Bot.* 2016;67(12):3645-3653. doi:10.1093/jxb/erw060

E. Tylová (2011): Minerální výživa rostlin. Přednáška na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy http://kfrserver.natur.cuni.cz/lide/edmunz/mineral/webove_stranky/index.htm

Rostliny a prvky: minerální výživa rostlin

skupina	IA	IIA	IIIB	IVB	VB	VIB	VII B	VIII B	VIII B	VIII B	IB	IIB	IIIA	IVA	VA	VIA	VIIA	VIIIA
perioda																		
1	1 H vodík																	2 He helium
2	3 Li lithium	4 Be beryllium											5 B bor	6 C uhlík	7 N dusík	8 O kyslík	9 F fluor	10 Ne neon
3	11 Na sodík	12 Mg hořčík											13 Al hliník	14 Si křemík	15 P fosfor	16 S síra	17 Cl chlor	18 Ar argon
4	19 K draslík	20 Ca vápník	21 Sc skandium	22 Ti titan	23 V vanad	24 Cr chrom	25 Mn mangan	26 Fe železo	27 Co kobalt	28 Ni nikl	29 Cu měď	30 Zn zinek	31 Ga galium	32 Ge germanium	33 As arsen	34 Se selen	35 Br brom	36 Kr krypton
5	37 Rb rubidium	38 Sr stroncium	39 Y yttrium	40 Zr zirkonium	41 Nb niob	42 Mo molybden	43 Tc technecium	44 Ru ruthenium	45 Rh rhodium	46 Pd palladium	47 Ag stříbro	48 Cd kadmium	49 In indium	50 Sn cín	51 Sb antimon	52 Te tellur	53 I jod	54 Xe xenon
6	55 Cs cesium	56 Ba barium	57 La * lanthan	72 Hf hafnium	73 Ta tantal	74 W wolfram	75 Re rhenium	76 Os osmium	77 Ir iridium	78 Pt platina	79 Au zlato	80 Hg rtuť	81 Tl thallium	82 Pb olovo	83 Bi bismut	84 Po polonium	85 At astat	86 Rn radon
7	87 Fr francium	88 Ra radium	89 Ac ** aktinium	104 Rf rutherfordium	105 Db dubnium	106 Sg seaborgium	107 Bh bohrium	108 Hs hassium	109 Mt meitnerium	110 Ds darmstadtium	111 Rg roentgenium	112 Cn kopernicium	113 Uut ununtrium	114 Uuq ununquadium	115 Uup ununpentium	116 Uuh ununhexium	117 Uus ununseptium	118 Uuo ununoctium

* lanthanoidy

58 Ce cer	59 Pr praseodym	60 Nd neodym	61 Pm promethium	62 Sm samarium	63 Eu europium	64 Gd gadolinium	65 Tb terbium	66 Dy dysprosium	67 Ho holmium	68 Er erbitum	69 Tm thulium	70 Yb ytterbium	71 Lu lutecium
90 Th thorium	91 Pa protaktinium	92 U uran	93 Np neptunium	94 Pu plutonium	95 Am amerícium	96 Cm curium	97 Bk berkelium	98 Cf kalifornium	99 Es einsteinium	100 Fm fermium	101 Md mendelévium	102 No nobelium	103 Lr lawrencium

** aktinoidy

79
Au
zlato
protonové číslo prvku
značka prvku
český název prvku

Makroživiny Nezbytné pro život rostlin. Obsah prvku v rostlině je minimálně 1 g na 1 kg sušiny.

Mikroživiny Nezbytné pro život rostlin. Obsah prvku v rostlině je maximálně 0,1 g na 1 kg sušiny.

Benefiční prvky Mají příznivý vliv na růst rostlin. Některé z nich mohou být nezbytné pro určité rostlinné druhy.

Těžké kovy Vyskytují se v životním prostředí (přirozeně nebo jako znečištění způsobené lidskou činností) a pro rostliny jsou **jedovaté**.

Mikroživiny nebo benefiční prvky, které ve vysokých koncentracích působí na rostliny jako jedovaté těžké kovy.

Hliník má na většinu rostlin účinky typické pro těžké kovy. Existují ale výjimky, kdy jeho nízké koncentrace podporují růst (např. u řepy cukrovky a čajovníku).

Ústav experimentální
botaniky AV ČR, v. v. i.

zpracoval Jan Kolář, Ph. D.,
Ústav experimentální botaniky AV ČR
www.ueb.cas.cz/cs
www.facebook.com/UEBavcr

použitá literatura:

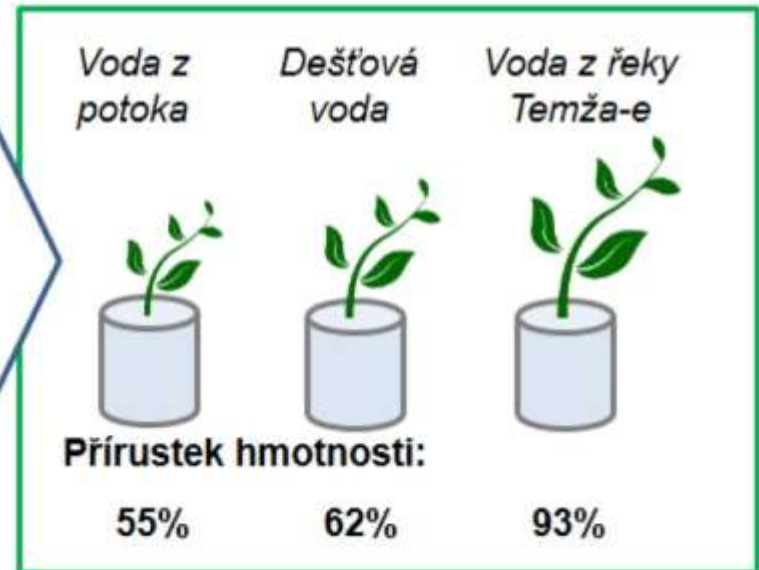
N. A. Campbell, J. B. Reece (2006): Biologie. Computer Press, Brno
S. Procházka et. al. (1998): Fyziologie rostlin, Academia, Praha
L. Pavlová (2006): Fyziologie rostlin. Karolinum, Praha
E. Tylová (2011): Minerální výživa rostlin. Přednáška na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, http://kfrserver.natur.cuni.cz/lidejedmuz/mineral/webowe_stranky/index.htm

“Země, ne voda, je hmota ze které jsou postaveny rostliny”

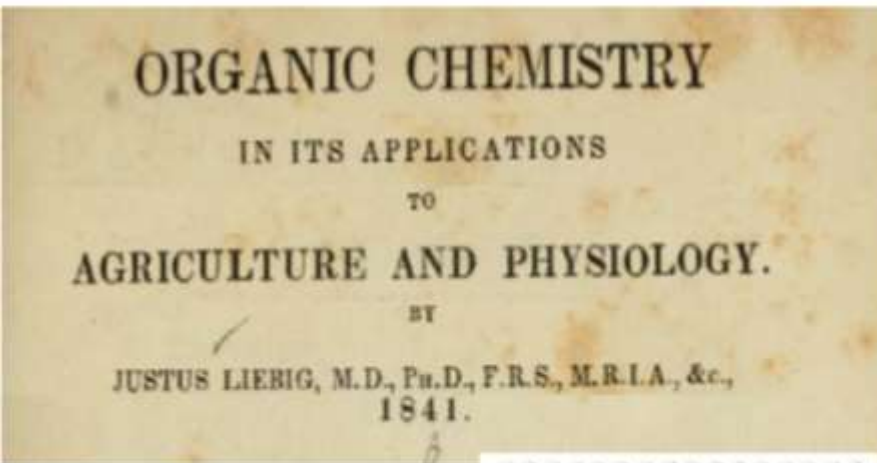

Woodward porovnal růst rostlin ve vodě obsahující různé množství „minerální“ hmoty, pro otestování hypotézy jestli k růstu stačí voda

“Some thoughts and experiments concerning vegetation” (1699)

“Zákon minima”: Nejméně početný prvek limituje růst

Justus von Liebig
1803 - 1873

Carl Sprengel
1787 - 1859

Růst (výška hladiny v sudu) je determinován prvkem, kterého je nejméně

Elementární složení rostlin

Hmotnost rostlin
je ~70 až >90%
voda

CO₂,
fotosyntéza

42% Uhlík

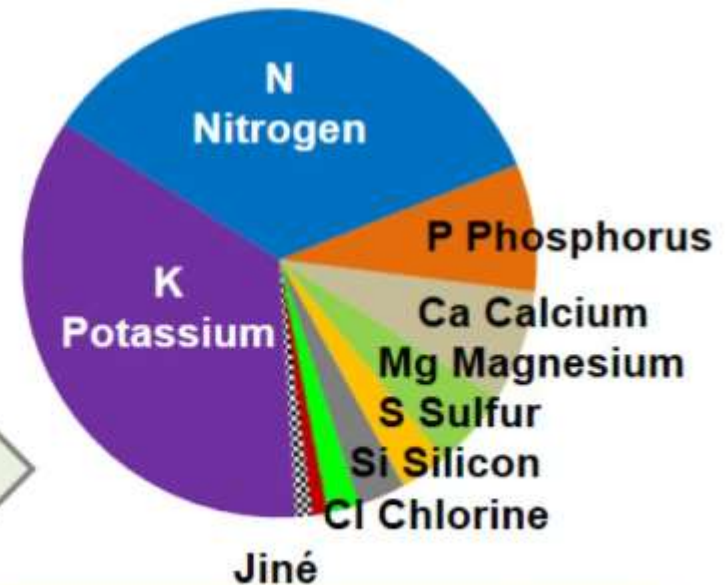
7% Jiné, z
půdy

7% Vodík

44% Kyslík

93% rostlinné
sušiny (bez
vody) je
tvořeno
prvky C, O a
H

H₂O voda

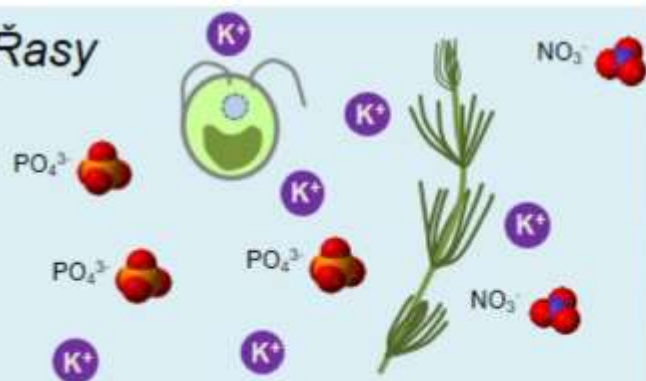

Tyto elementy rostlina
přijímá především z půdy,
označují se jako „*minerální
živiny*“

Rostliny asimilují živiny ze svého okolí

Přijem živin je velmi energeticky náročný– musí být přijímány navzdory opačnému koncentračnímu a „nábojovému“ nebo iontovému nebo-li elektrochemickému gradientu

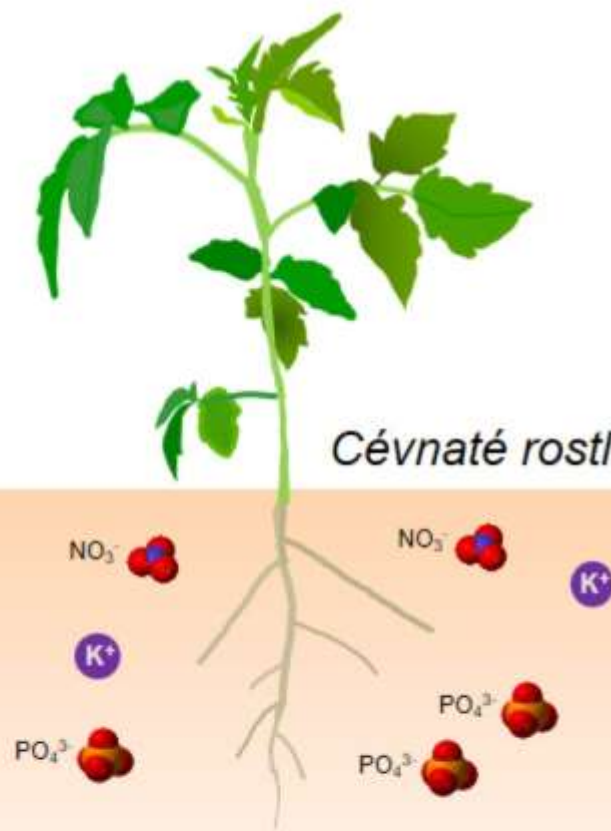
Řasy

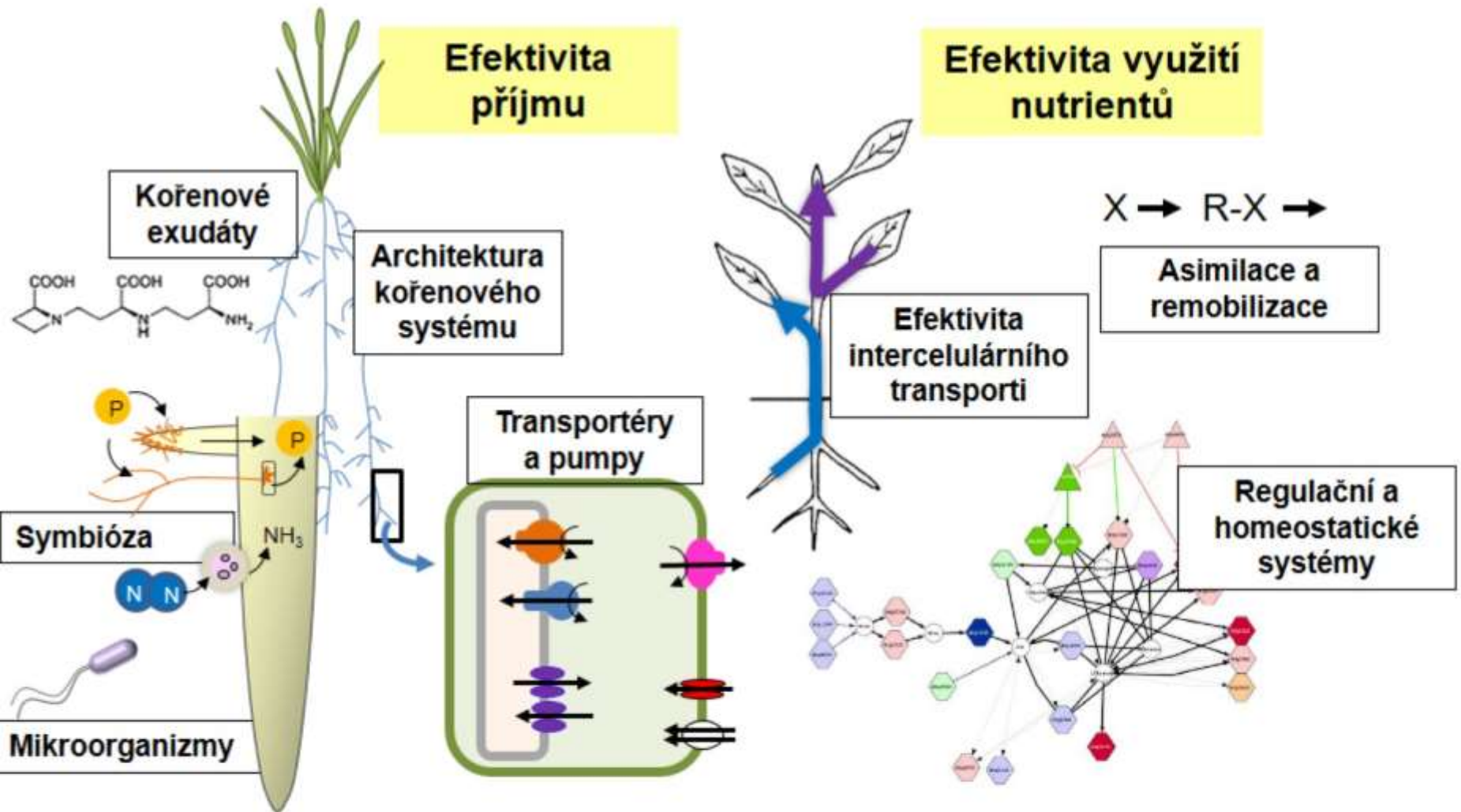
Mechorosty

Cévnaté rostliny

Příjem, asimilace a utilizace živin zahrňuje velké množství procesů

Rostliny přijímají živiny většinou ve formě kationtů nebo aniontů

Makroprvky

μmol / g (dry wt)	Element	Přijímaná forma
250	Potassium (K)	K^+
1000	Nitrogen (N)	NO_3^- , NH_4^+
60	Phosphorus (P)	HPO_4^{2-} , $H_2PO_4^-$
30	Sulfur (S)	SO_4^{2-}
80	Magnesium (Mg)	Mg^{2+}
125	Calcium (Ca)	Ca^{2+}

Mikroprvky

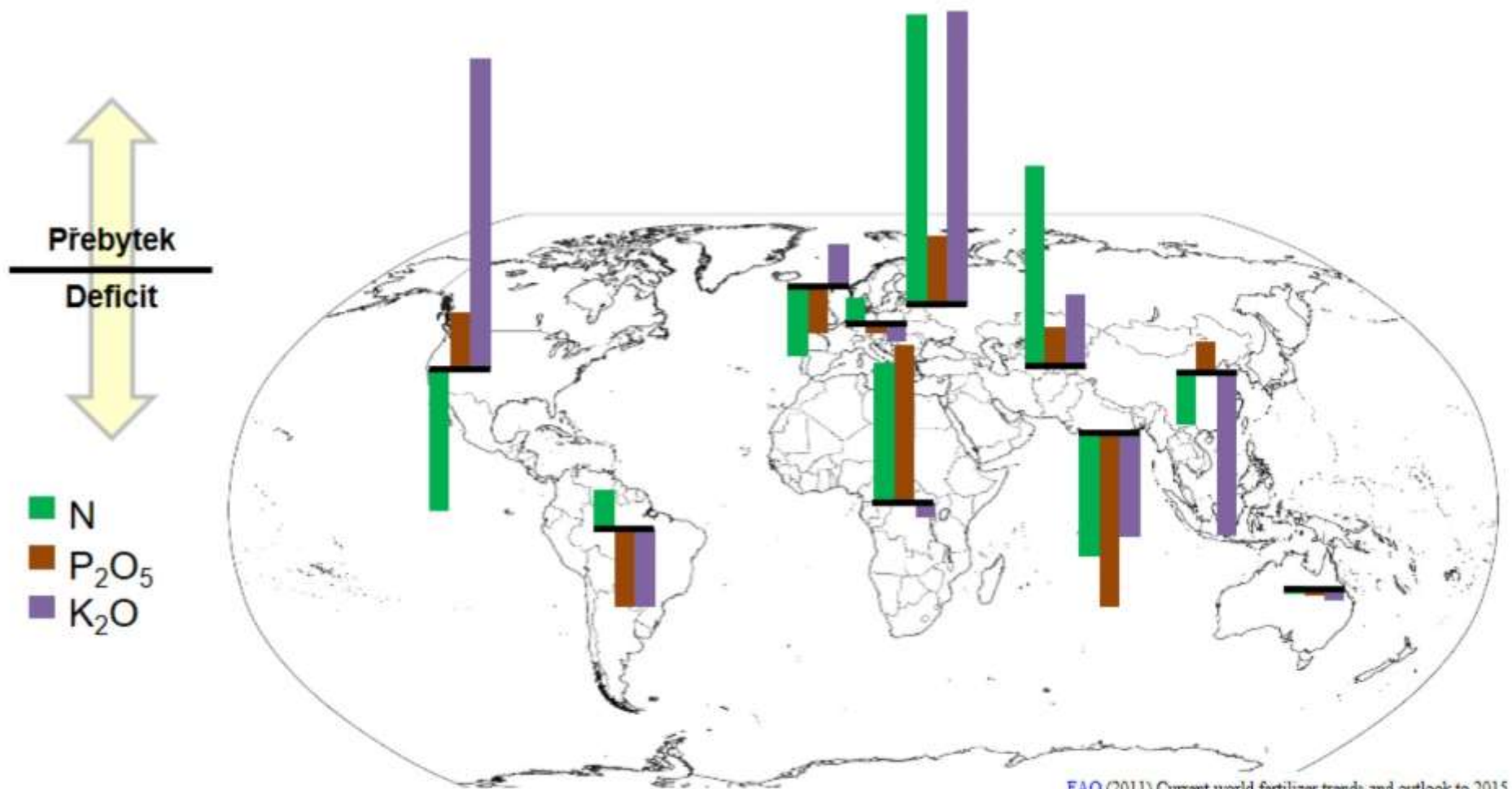
μmol / g (dry wt)	Element	Přijímaná forma
2	Iron (Fe)	Fe^{3+} , Fe^{2+}
0.002	Nickel (Ni)	Ni^+
1	Manganese (Mn)	Mn^{2+}
0.1	Copper (Cu)	Cu^{2+}
0.001	Molybdenum (Mo)	MoO_4^{2-}
2	Boron (B)	H_3BO_3
3	Chlorine (Cl)	Cl^-
0.3	Zinc (Zn)	Zn^{2+}

Nabité ionty vyžadují transportní proteiny k překonání membrán

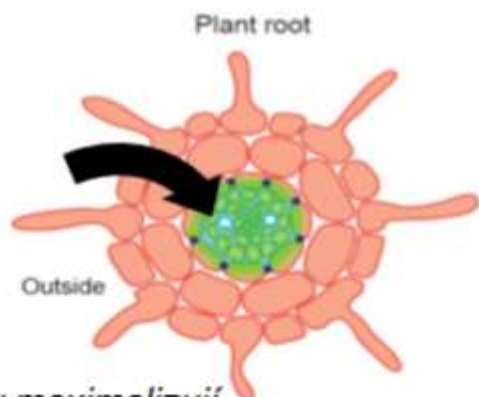
See Taiz, L. and Zeiger, E. (2010) *Plant Physiology*. Sinauer Associates; Marschner, P. (2012) *Mineral Nutrition of Higher Plants*. Academic Press, London

Dry wt – suchá váha, sušina

Distribuce živin v půdě není na planetě rovnoměrná

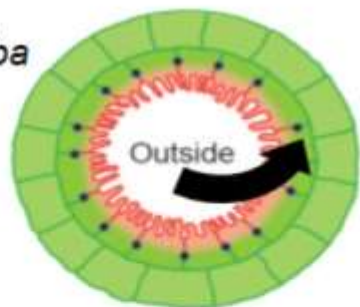

Cévnaté rostliny přijímají živiny většinou skrz kořeny

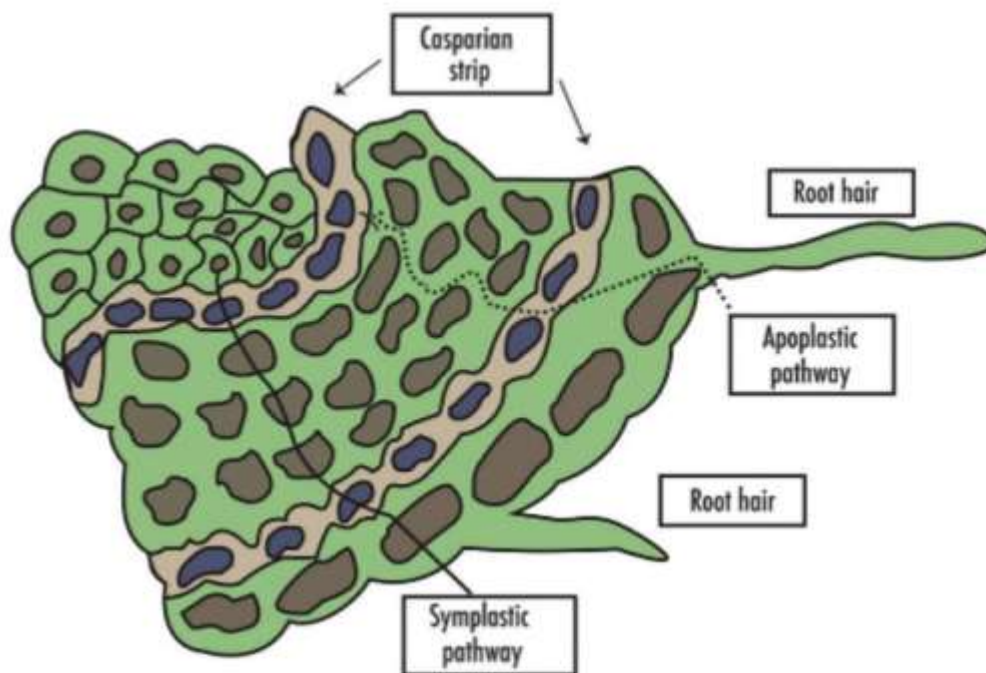

Kořenové vlásky maximalizují absorpční plochu, fungují v tomto smyslu podobně jak microvilli ve střevě savců

*Jejich počet je zhruba 100 na mm²
Délka 200-500 až 1000 μm*

Animal intestinal epithelium

Cesty živin do kořenových svazků

Příjem živin

- Příjem probíhá dvěma základními cestami – symplastem a apoplastem
- u apoplastu je regulován jeho složením a apoplastickými bariérami (Casp. proužek, endoderma, exoderma, sklerenchymatické vrstvy)

Živiny musí být transportovány skrz membrány aby vstoupili do rostliny

Vstup skrz membránu do buňky kořenových vlásků

Symplastická nebo transcelulární cesta

Membránový transport může spotřebovávat až 1/3 energie buňky

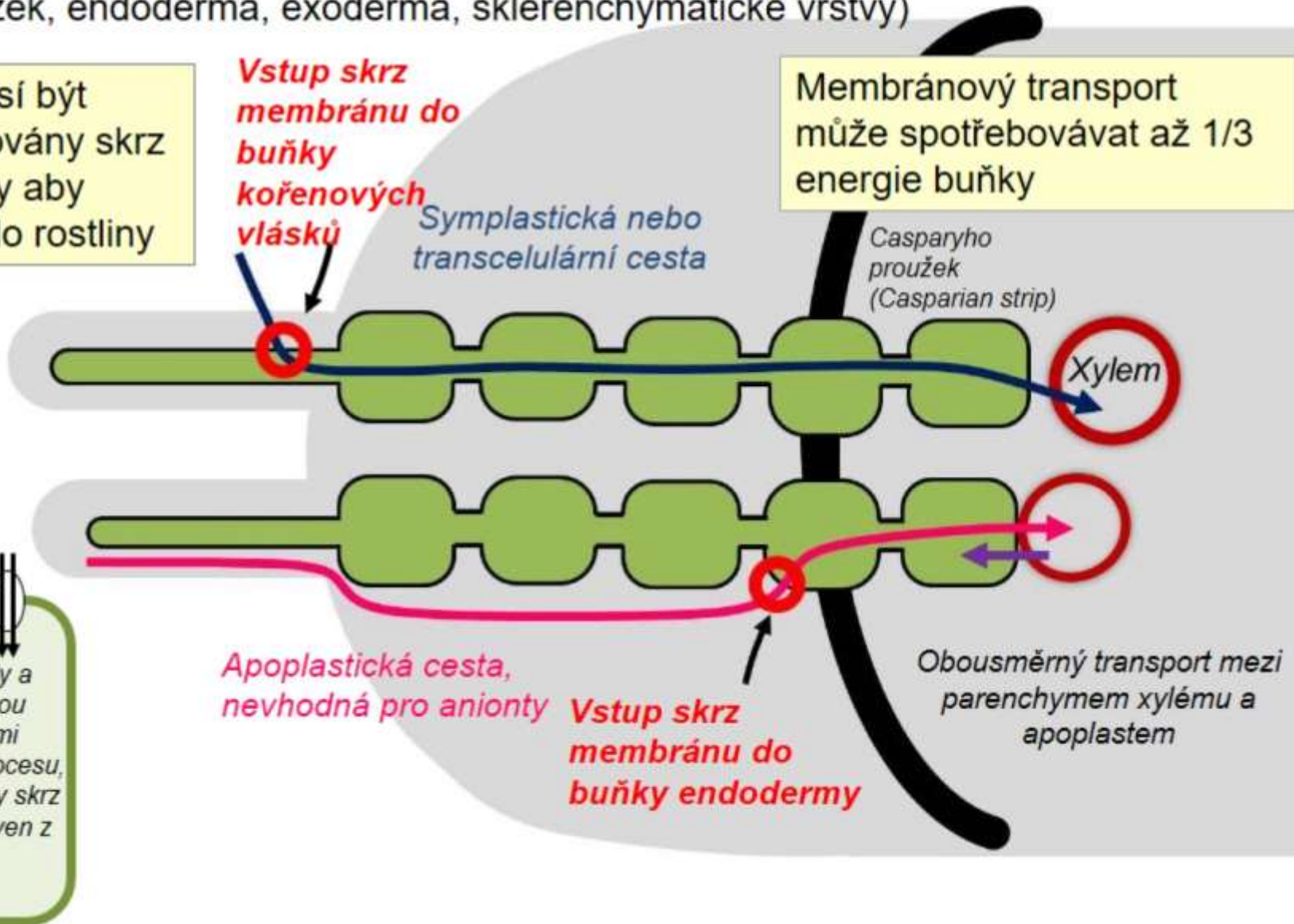
Casparyho proužek (Casparian strip)

Xylem

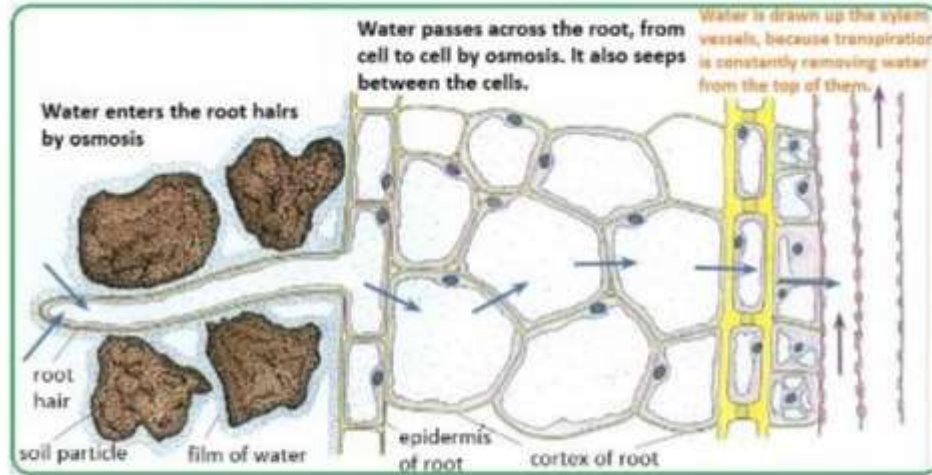
Apoplastická cesta, nevhodná pro anionty
Vstup skrz membránu do buňky endodermy

Obousměrný transport mezi parenchymem xylému a apoplastem

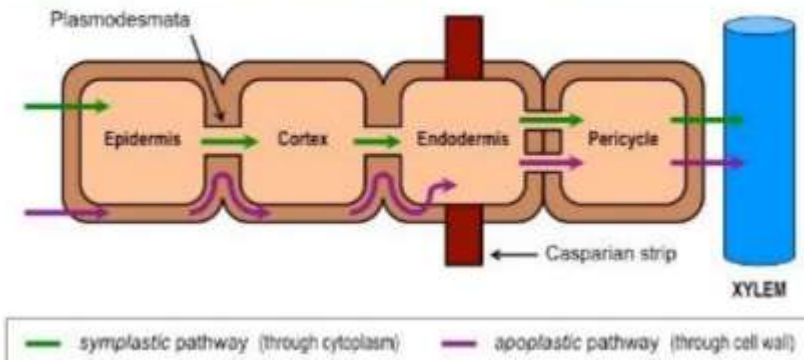
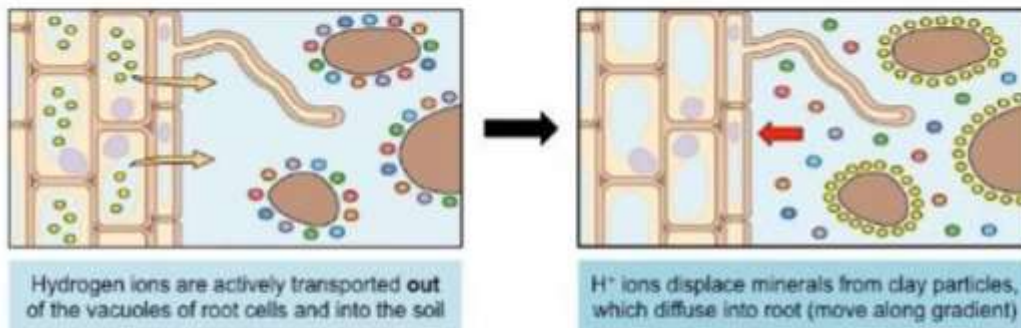
Pumpy, kanály a přenašeče jsou molekulárními membránami procesy, zejména ATPasy skrz pumpování H^+ ven z buňky

Příjem živin - xylém

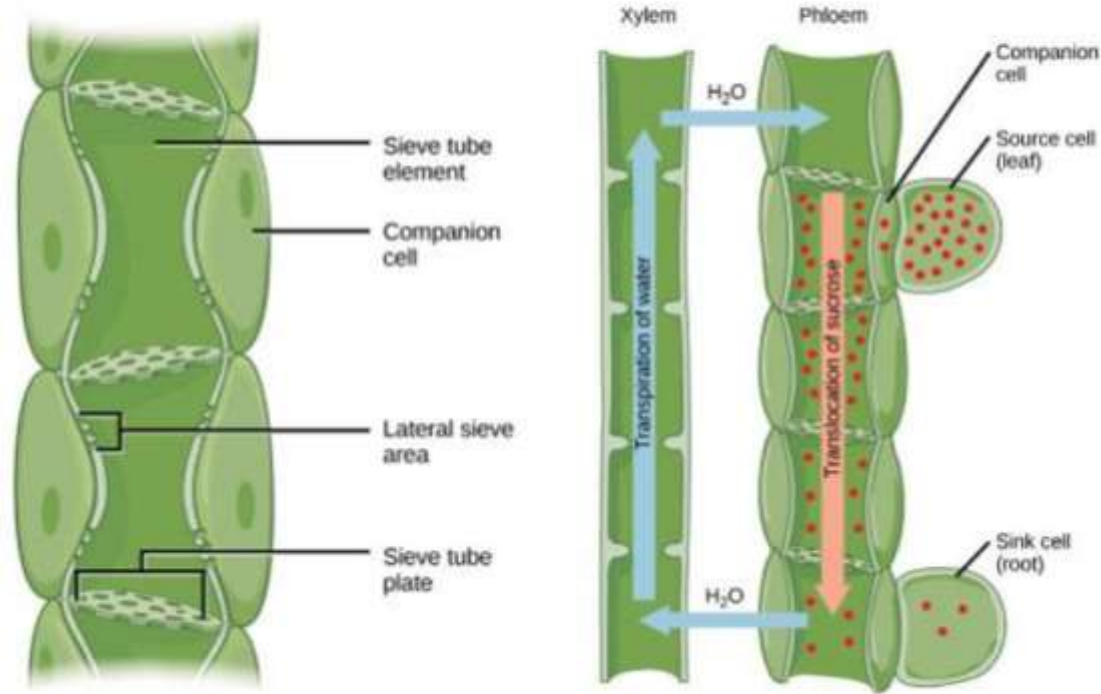

Biology Notes for IGCSE 2014

- Příjem xylémem – závisí od koncentrace iontů v rhizosféře, transport iontů a vody je primární funkce
  - Ionty přítomné na půdních částicích jsou nahrazovány vodíkovými ionty z buněk
  - Voda vstupuje pomocí osmózy
  - hlavní hnací silou xylému je pak rozdíl vodních potenciálů ve vztahu půda, rostlina, atmosféra
-
- Probíhá kompetice mezi ukládáním přijatých živin do vakuol buněk kořene a transportem do xylému
  - Složení xylémové šťávy je závislé na fázi ontogenetického vývoje, dostupnosti látek, požadavcích nadzemní části, rychlosti transpirace
  - Transport kationtů je ovlivněn nábojem buněčných stěn cév xylému

Příjem živin - floém

- Transport floémem – na rozdíl od xylému je složen ze živých buněk (sítkovice)
  - plnění (loading) floému je selektivní a aktivní proces
  - Zvýšená koncentrace živin ve floému ve zdroji (source) živin po loadingu pak vede k absorpci vody osmózou
  - Tato voda pak umožní pasivní transport ve směru hydrostatického napětí (v případě cukrů většinou do kořenu)
  - Transpirací se pak tato voda vrací skrz xylem do listů/nadzemních částí a pak je odpařena nebo opět vstupuje do floému
-
- Transportovány jsou především organické látky (sacharidy, hormony, proteiny, ATP)
  - Malý podíl na transportu iontů (např. K, P, S, Mg, nedetekovány nitráty)
  - Mobilita látek je rozdílná, větší pro makroživiny, menší pro mikroživiny

Příjem živin

- Na listy vrchní řady rostlin *Hydrangea* byl aplikován postřik z obsahem močoviny
- Možný je také příjem živin skrz listy
- Listy můžou absorbovat nebo taky ztrácet minerální látky ve formě plynů, např. skrz průduchy (SO_2 , NO_2 , NH_3), nebo přijímat živiny v kapalném skupenství prostřednictvím difuze přes kutikulu
- Malé póry v listové kutikule můžou přijímat např. močovinu (urea), amoniak nebo nitrát – zejména močovina je pak hojně využívána jako listové hnojivo – jedná se o malou nenabitou molekulu, která je rychle absorbována pasivně

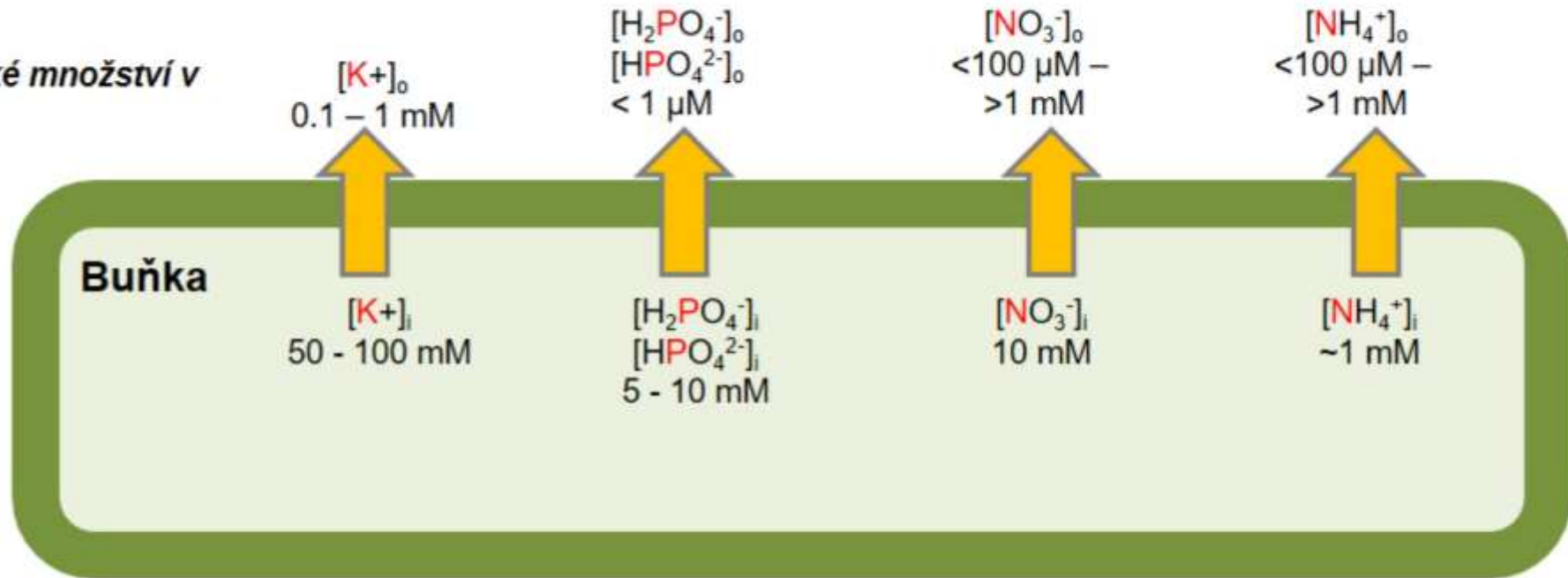
Živiny jsou v rostlině spravidla ve vyšší koncentraci než v okolí

Energie je spotřebovávána pro příjem živin v opozici k elektrochemickému gradientu
Rovnováha mezi vnitřkem a vnějškem buňky: gradient elektrochem. potenciálu

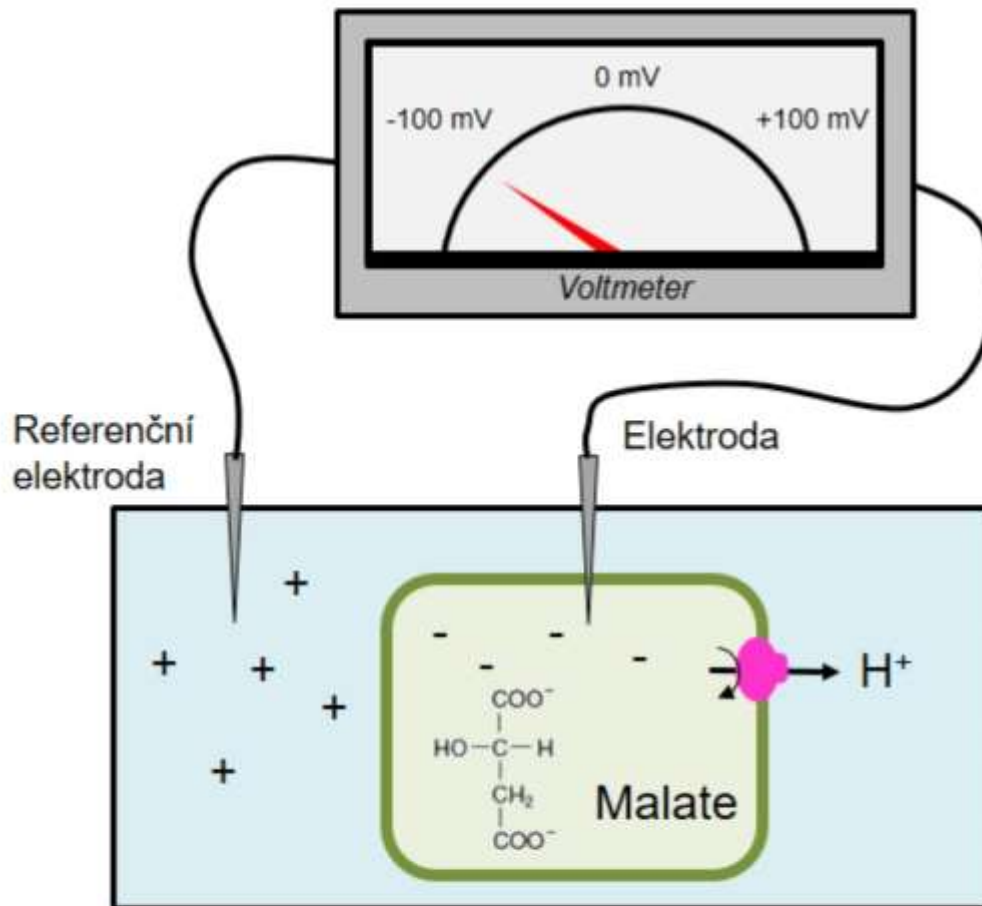
Chemický gradient živin vede ven z buňky

Typické množství v půdě

Rostlinné buňky mají membránový elektrochemický potenciál (E_m) -100 až -200 mV

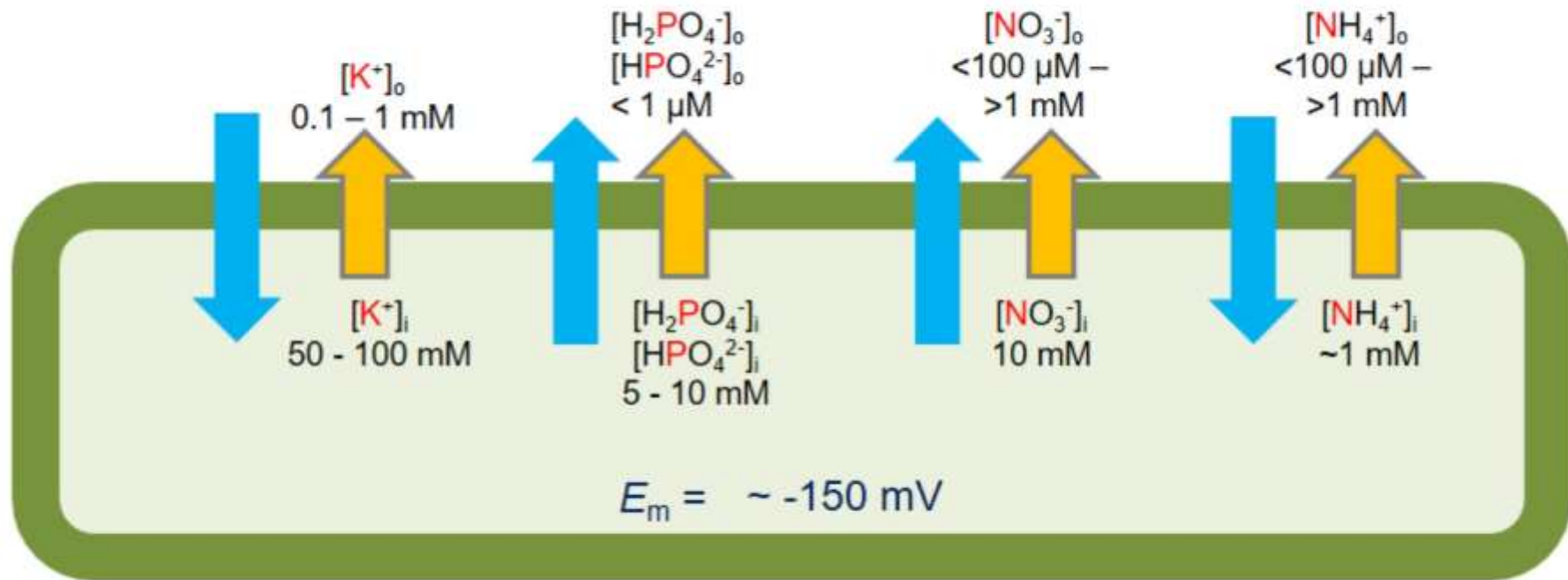

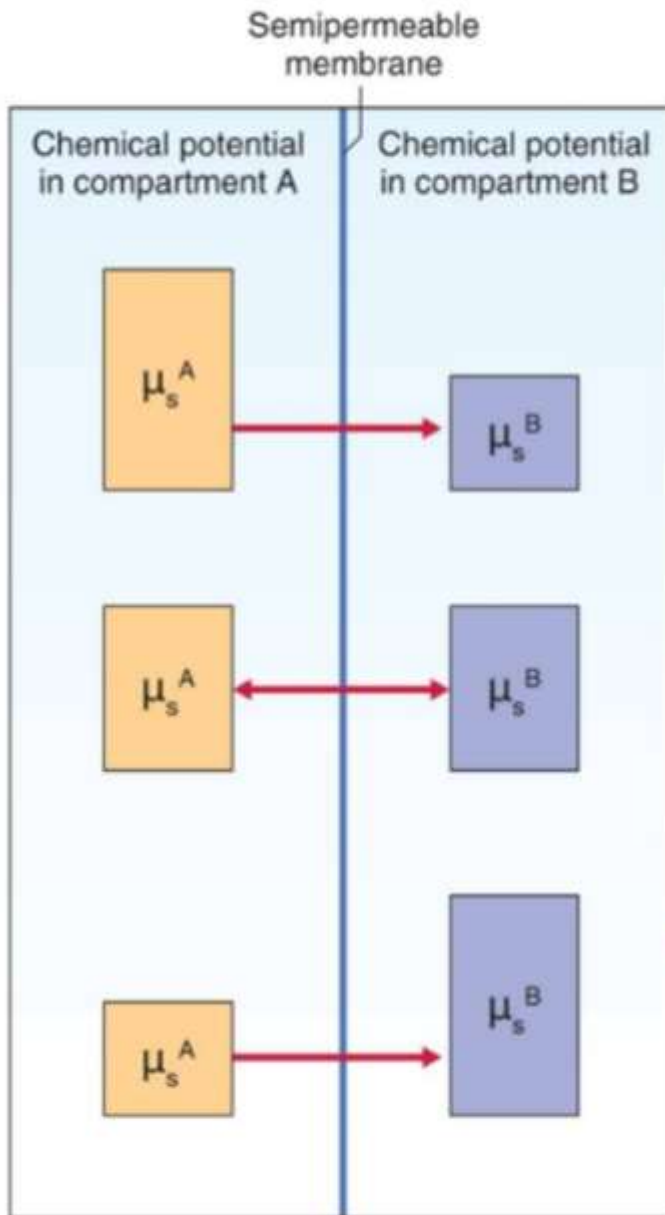
Elektrický gradient je udržován pumpováním protonu (H^+) mimo buňku, a akumulaci aniontů, jako např. malát, v cytosole

Elektrochemický gradient je důležitý pro transport iontů

Elektrochemický gradient definuje energetickou náročnost pro transport a integruje elektrický a koncentrační-chemický gradient

Elektrochemický gradient buňky „žene“ anionty ven a kationty dovnitř buňky

Description

Passive transport (diffusion) occurs spontaneously **down** a chemical potential gradient
 $\mu_s^A > \mu_s^B$

At equilibrium, $\mu_s^A = \mu_s^B$
 Steady state

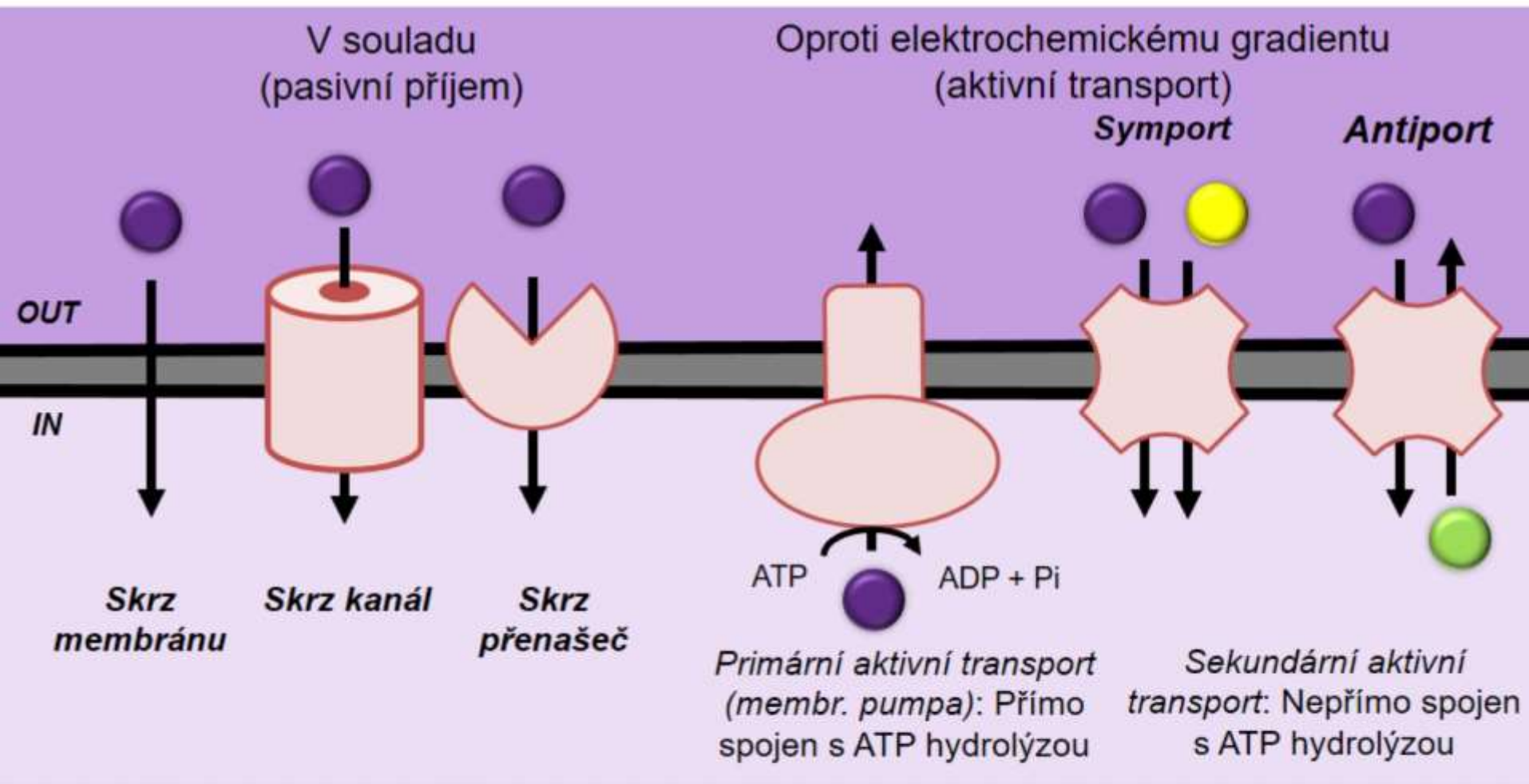
Active transport occurs **against** a chemical potential gradient
 $\mu_s^A < \mu_s^B$
 Free energy at least equal to $\mu_s^B - \mu_s^A$ must be supplied for movement to occur

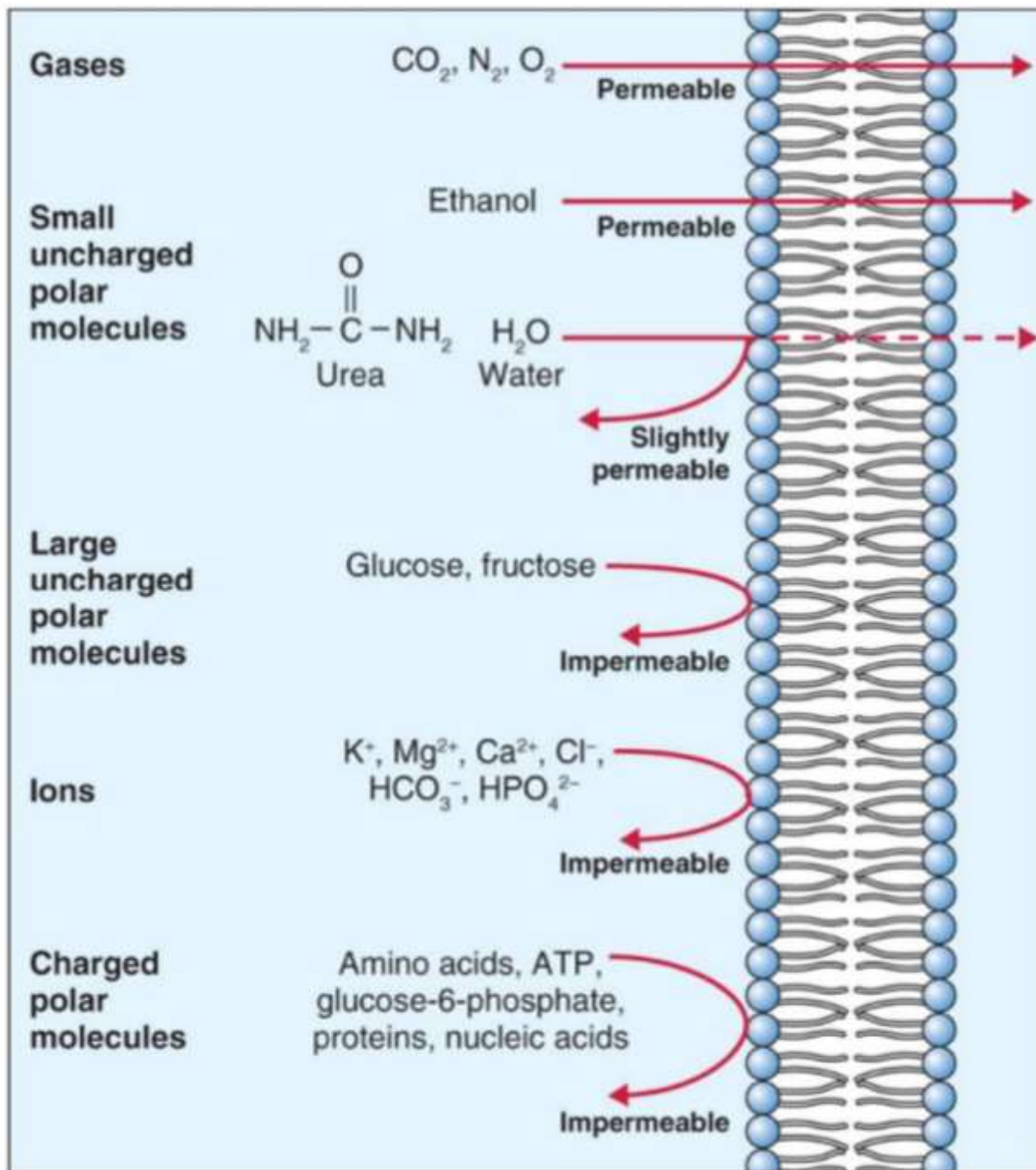
Pasivní příjem – ve směru gradientu elektrochemického potenciálu

Stabilní stav

Aktivní příjem – proti směru gradientu elektrochemického potenciálu

Transport živin může být v souladu nebo v opozici k elektrochemickému gradientu

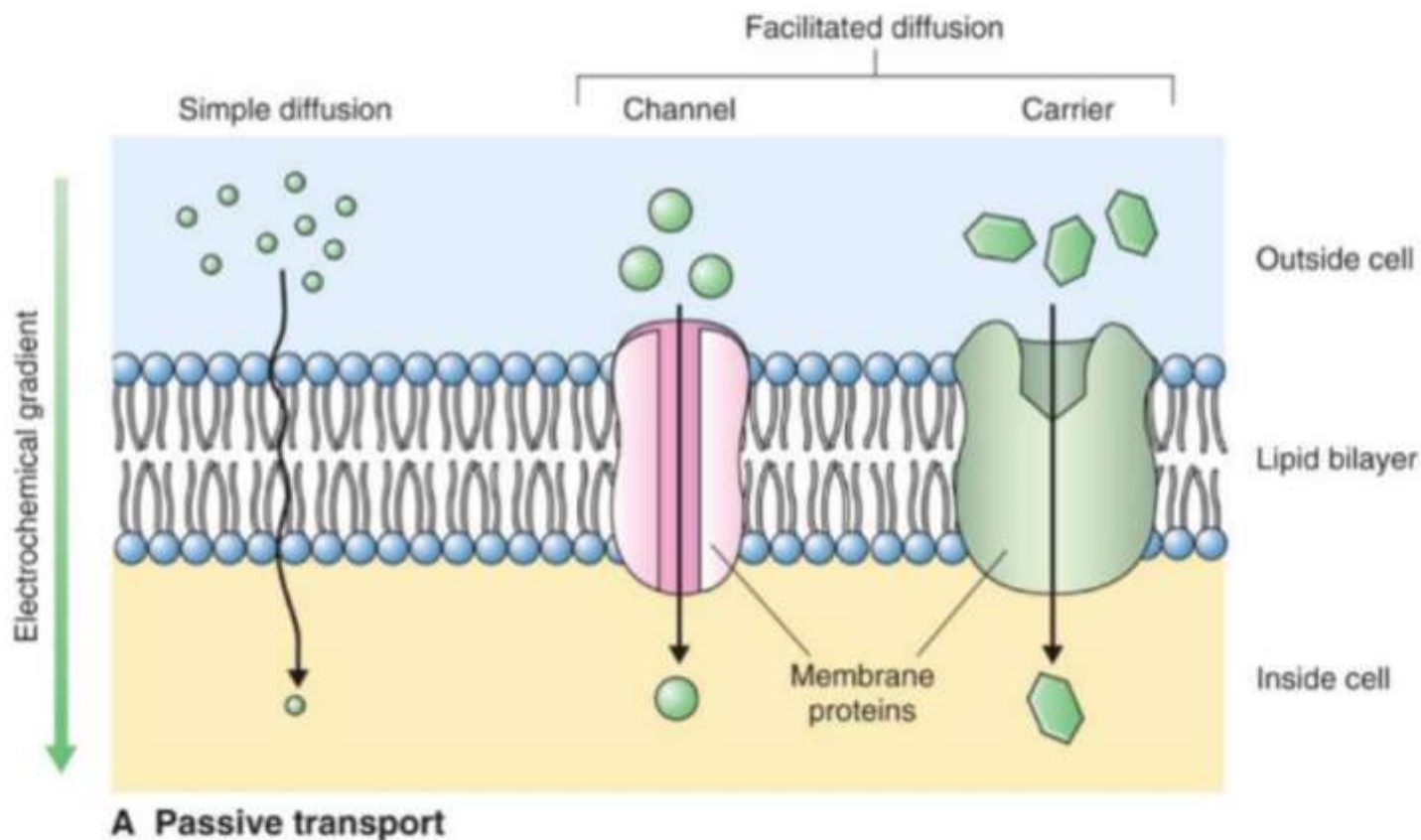

Pohyb do doby existencie chemického gradientu

Nutnosť existencie transportéru

Živiny jsou přenášeny skrz membránu pomocí různých typů transportérů - pasivní

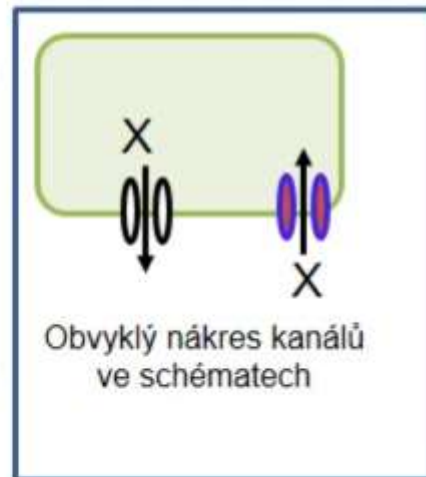
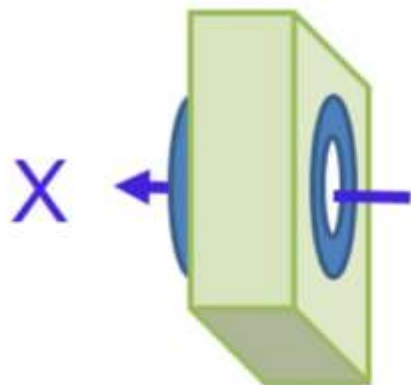
Difúze – roztoky se pohybují volně přes plazmatickou membránu ve směru gradientu elektrochemického potenciálu (podle koncentračního spádu)

Usnadněná difúze – roztoky pohybují se ve směru gradientu elektrochemického potenciálu, ale vyžadují pro svůj transport přítomnost membránových transportérů: kanály a přenašeče

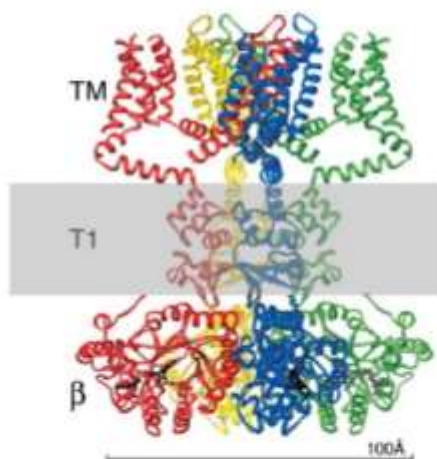
Živiny jsou přenášeny skrz membránu pomocí různých typů transportérů - pasivní

Kanály a přenašeče (iontové kanály):

- Jsou otvory v membráně vytvořené z proteinů
- Můžou být otevřené nebo uzavřené
- Přenášejí jeden typ iontů v daný čas
- Transport je pasivní; přenášené látky se transportují ve směru elektrochemického gradientu
- - jsou selektivní a regulovatelné, žádné konformační změny během transportu

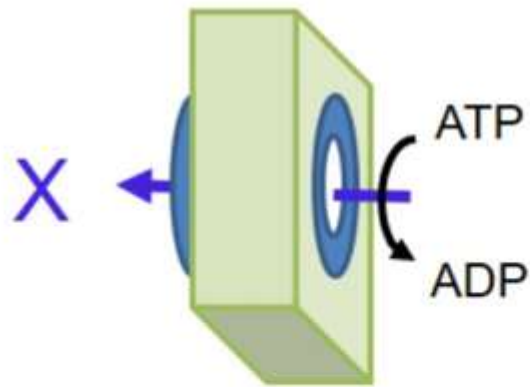

Obvyklý náčrt kanálů ve schématech

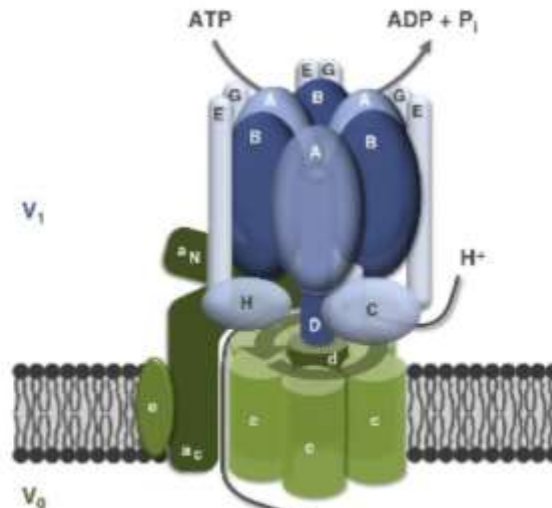
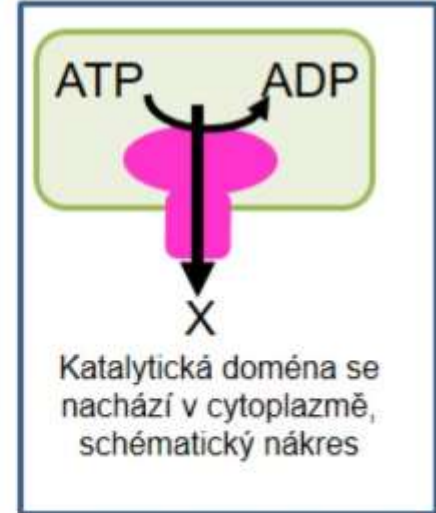
Boční (L) a Vrchní (R) pohled na draslíkový kanál

Živiny jsou přenášeny skrz membránu pomocí různých typů transportérů – aktivní primární

Membránové pumpy:

- Jsou proteiny, tvoří primární aktivní transport
- Pohyb živin navzdory elektrochemickému gradientu
- Transport je spojen s hydrolyzou ATP nebo pyrofosfátu
- více typů – V, P, F, Ca²⁺ ATPasa
- 10 nebo 100 molekul nebo iontů/sek.

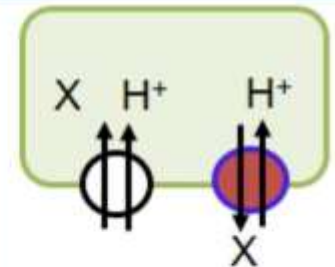
Vakuolární protonová
pumpa V^{H+}-ATPáza

Živiny jsou přenášeny skrz membránu pomocí různých typů transportérů – aktivní sekundární

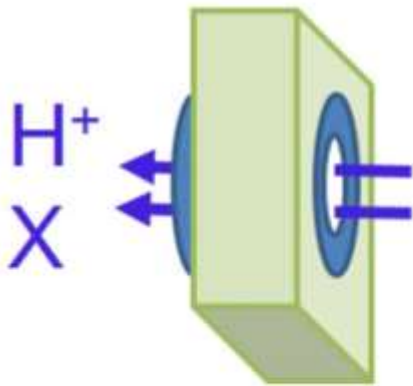
Membránové přenašeče - symport antiport, co-transportéry

- Některé přenašeče fungují pasivně
Symport/Antiport - Jsou membránové proteiny, tvoří sekundární aktivní transport

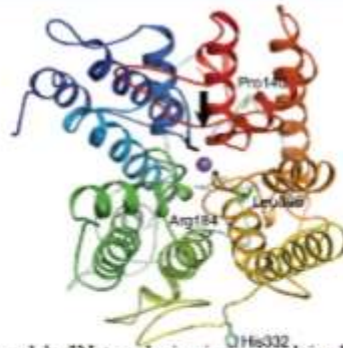
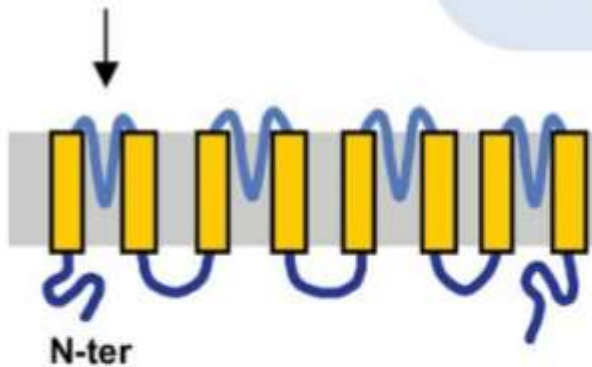
- Mohou být aktivní nebo neaktivní, fungují navzdory elektrochemickému gradientu, jejich kinetiku lze popsat pomocí Michaelis-Menten rovnice
- Jeden přenašeč může přenášet více typů živin
- Tzv. *driver* (obvykle iont H^+ u rostlin) se přenáší ve směru svého elektroch. grad., čímž poskytuje energii pro opačný přenos iontu živin, obvykle následují konformační změny

Schématický náčrt přenašečů, šipky indikují směr přenosu Symport-antiport

pore domain

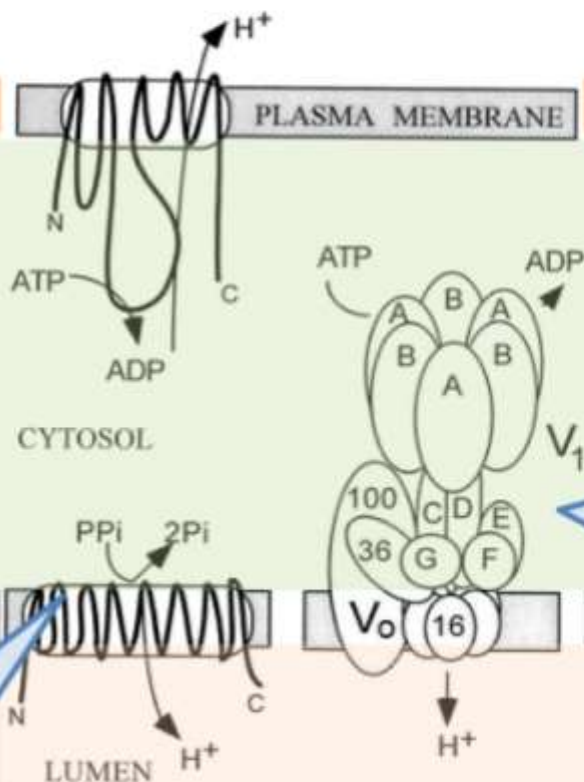
Doménová struktura a vrchní pohled na HKT1 Na^+ transporter

Rostlinné H^+ -ATPázy a H^+ -PPázy

Na plazmatické membráně umístěna PM H^+ -ATPáza používá energii z ATP k pumpování protonů ven z buňky

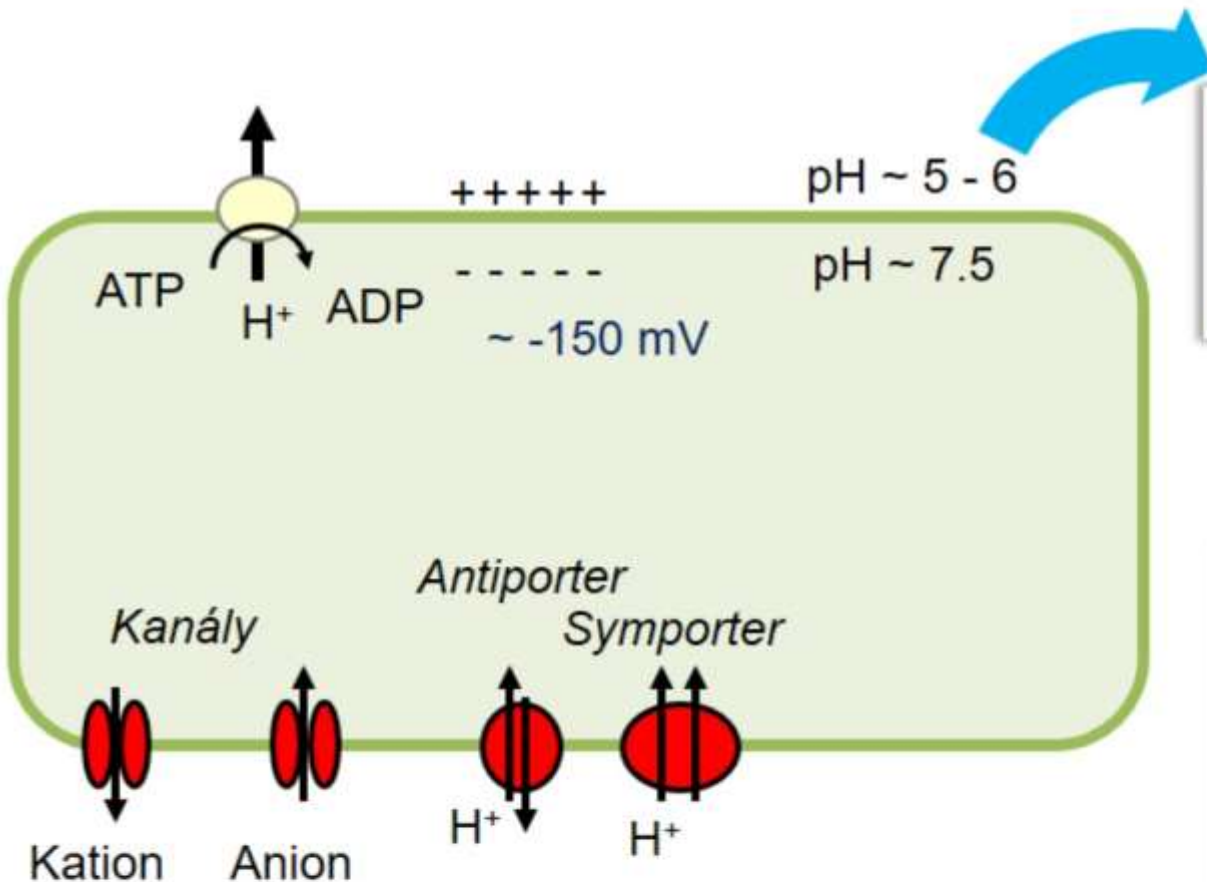
Vakuolární (VH^+ -ATPáza) transportuje protony do lumenu buněčných organel/kompartmentů (např. vakuoly)

H^+ -PPáza využívá místo ATP energii z pyrofosfátu, Využití velkého množství pyrofosfátu v rostlinných buňkách (mM) – produkován během syntézy ADP-glukózy a uridin-difosfátu (UDP)-glukózy

VH^+ -ATPáza je velký proteinový komplex

PM H⁺-ATPáza je jedním z nejdůležitějších „enzymů“

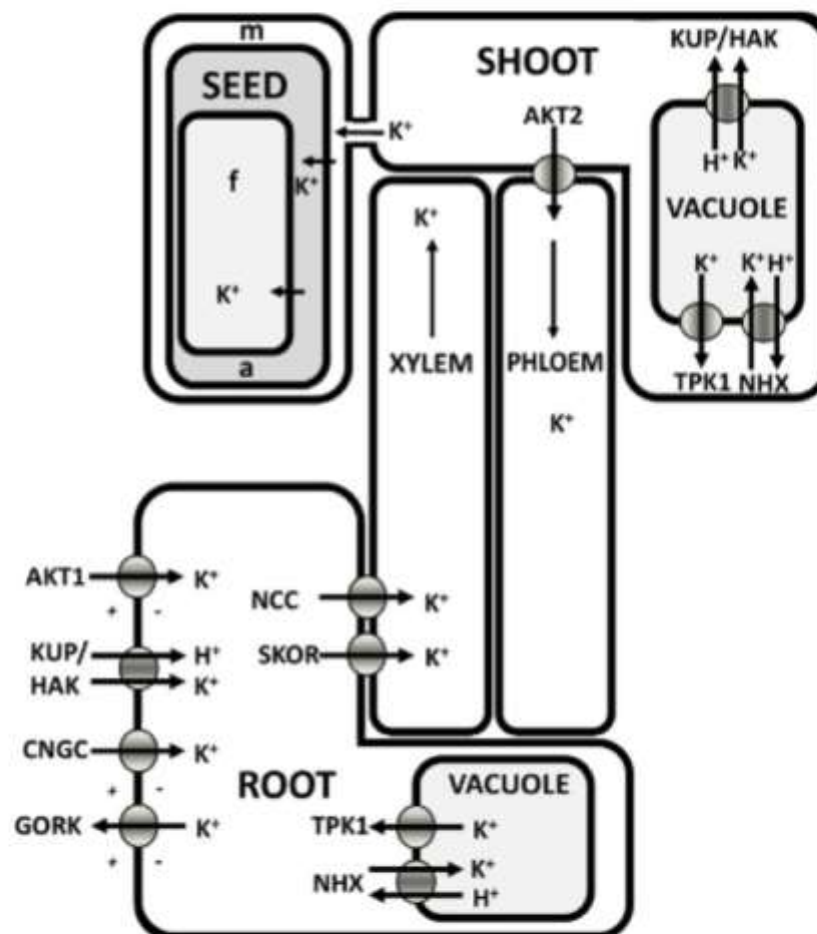

Pumpováním protonů ven, PM H⁺-ATPáza produkuje elektrochemický a pH gradient

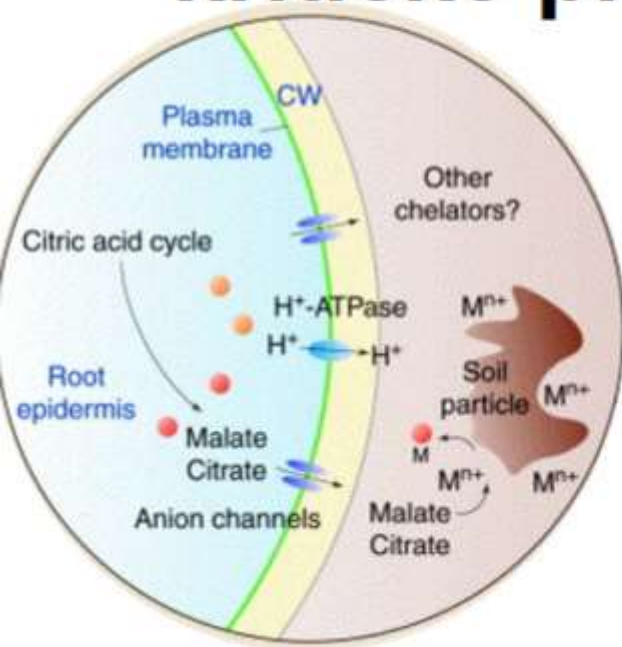
PM H⁺-ATPázou vyprodukovaný elektrochemický gradient je zdrojem gradientů pro ostatní transportní procesy, včetně vnitrobuněčných (vakuola vs cytosol)

Pumpy, kanály a přenašeče se taky podílejí na distribuci živin v rostlině

- Příjem živin z půdy je jenom prvním krokem jejich transportu
- Musejí být transportovány do místa, kde je jich potřeba
- Důležitou roli sehrává vakuola

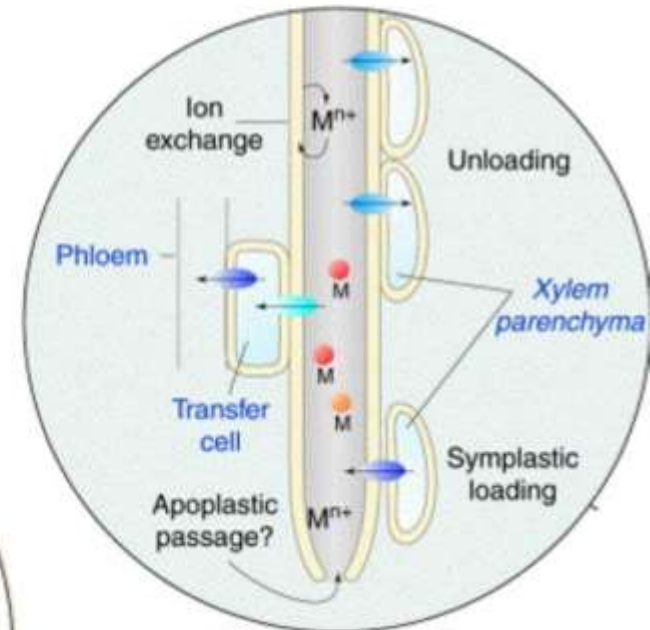
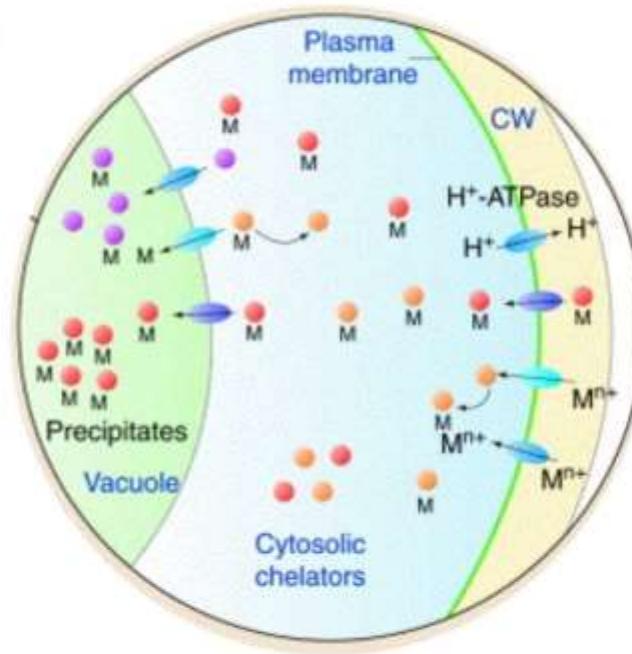

Membránové transportéry jsou kritické pro homeostázi mikroživin

Z půdy do kořenů

Z apoplastu do cytosolu a vakuoly a zpět

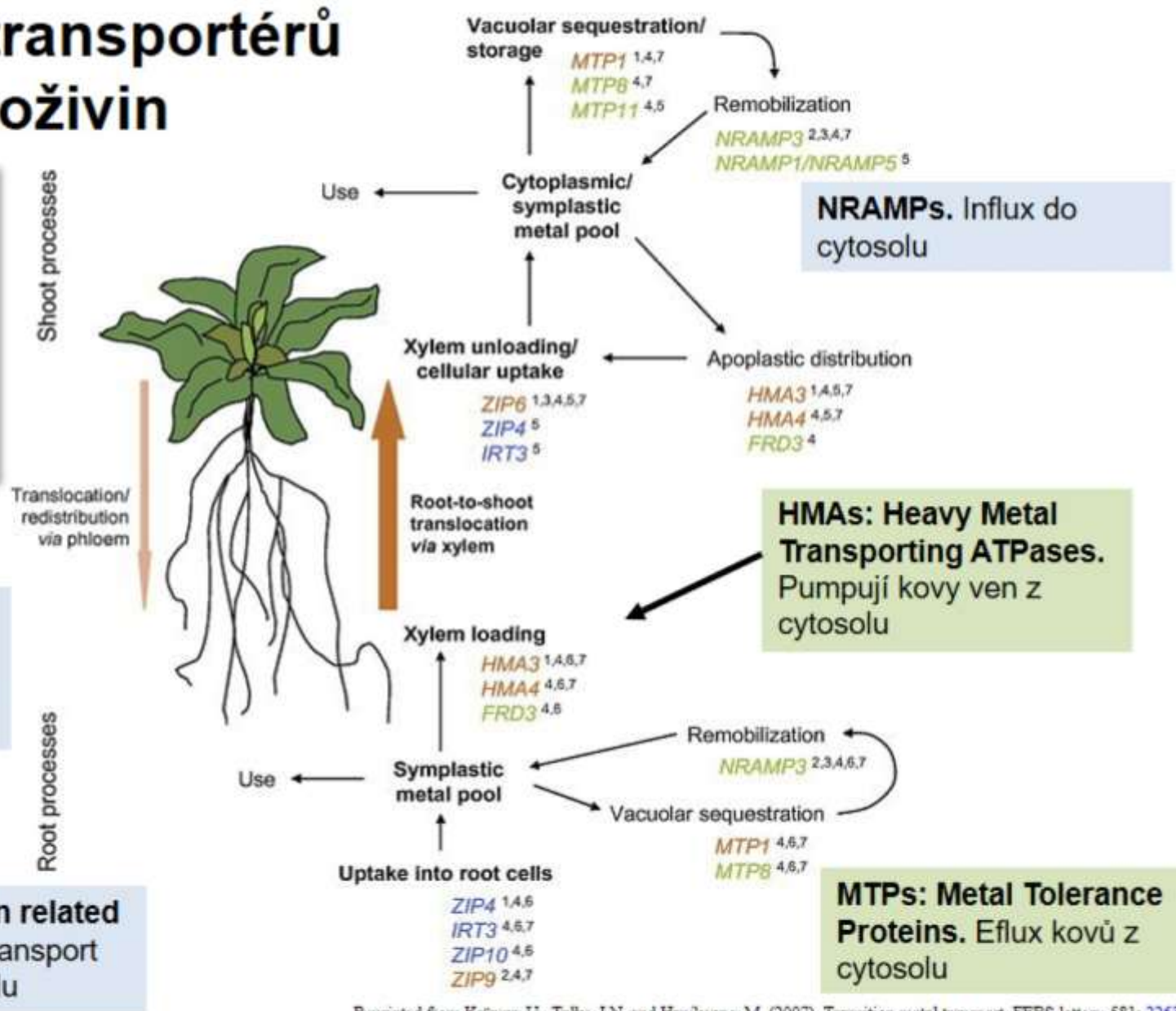
Z a do apoplastického xylému

„Rodiny“ transportérů mikroživin

Většina transportérů kovů je neselektivní, tudíž jejich aktivita závisí na koncentraci kovů (mikroživin)

YSLs: Yellow Stripe1- Like.
Transport chelátů do cytosolu

ZIPs: Zinc, iron related transporter. Transport kovů do cytosolu

Reprinted from Krämer, U., Talka, I.N. and Hanikenne, M. (2007). Transition metal transport. FEBS letters. 581: 2263-2272.

Group A

CTR

- specific to eukaryotes
- forms a trimer
- localized to plasma and vacuolar membranes
- passive

ZIP

- His-rich cytoplasmic loop
- forms a homodimer
- localized to plasma and vacuolar membrane and secretory system
- passive

NRAMP

- forms a homodimer
- localized to plasma and vacuolar membrane and secretory system
- relies on proton gradient

FTR

- forms a complex with an MCO; Fet3p in yeast and FOX1 in *Chlamydomonas*
- localized to plasma membrane

Group B

P_{1B}-type ATPase

- forms a homodimer
- localized to various intracellular compartments
- relies on hydrolysis of ATP to energize transport

CDF

- forms a homodimer
- localized to various intracellular compartments
- relies on antiport of protons or potassium ions

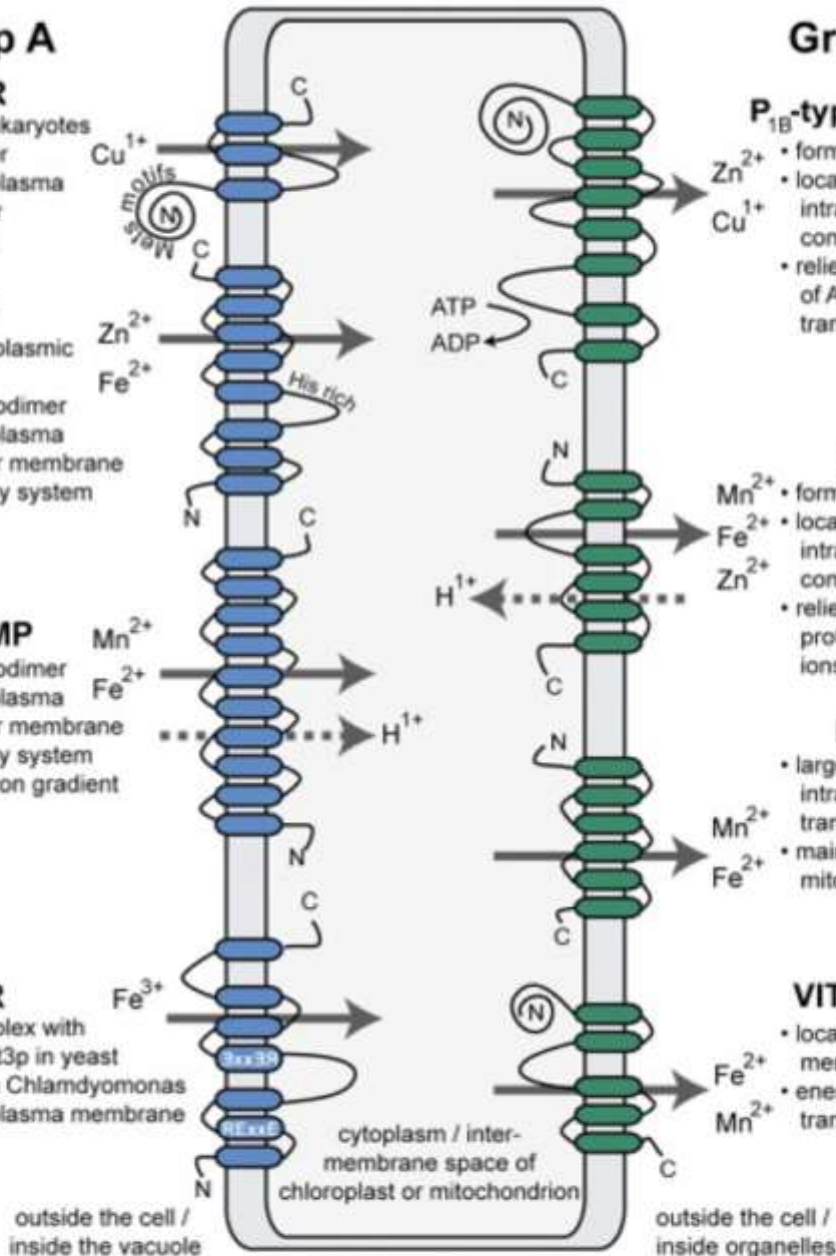
MSC

- large family of intracellular transporters
- mainly localized to mitochondria

VIT1/Ccc1

- localized to vacuolar membrane
- energization of transport unknown

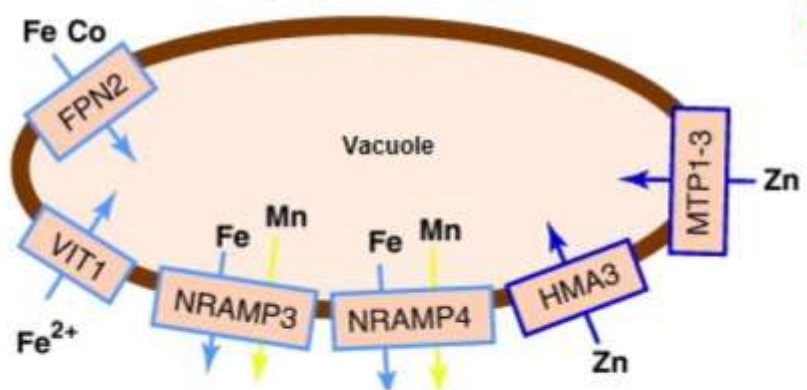
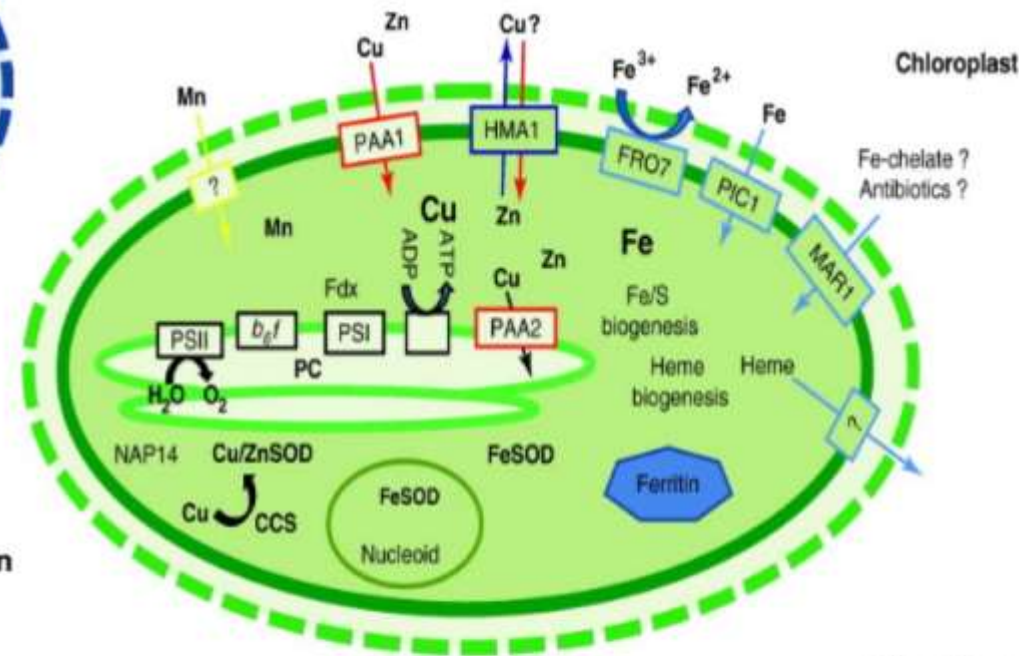
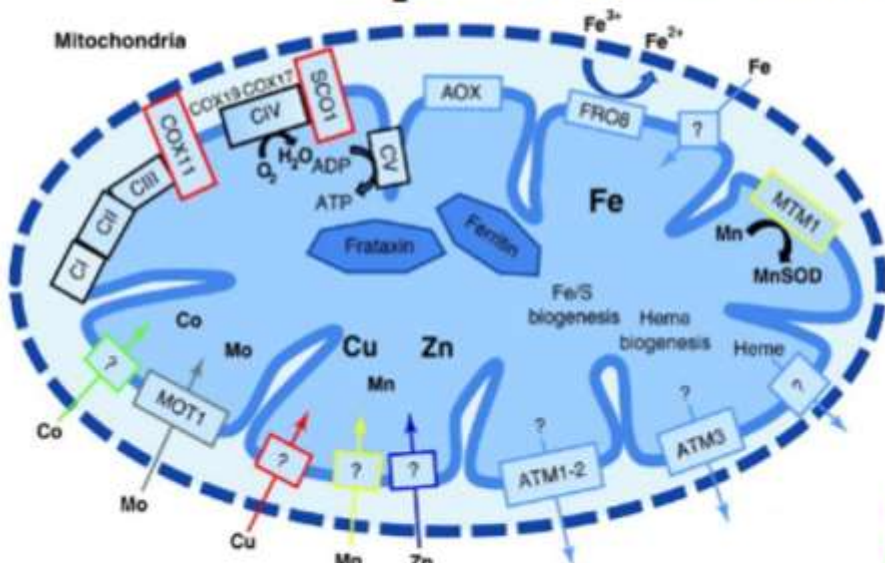
Transportéry (Group B) transportují kovy z cytosolu

Některé transportéry (Group A) přenášejí kovy do cytosolu

Některé transportéry fungují pro přenos ven a do organel

iron (Fe), copper (Cu), zinc (Zn), manganese (Mn), cobalt (Co) and molybdenum (Mo)

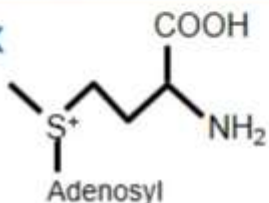

Noeuf, C., Motte, P. and Hanikenne, M. (2011). Chloroplasmic and mitochondrial metal homeostasis. *Trends Plant Sci.* 16: 395-404; See also Puig, S. and Peñarrubia, L. (2009). Placing metal micronutrients in context: transport and distribution in plants. *Curr. Opin. Plant Biol.* 12: 299-306 with permission from Elsevier.

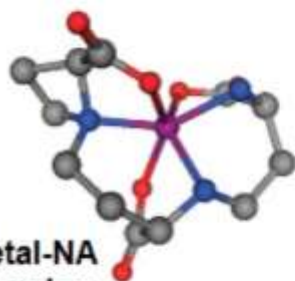
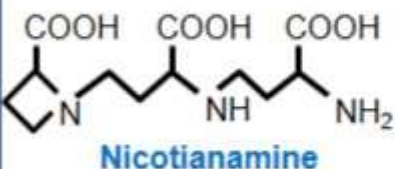

Chelátory kovů: nicotianamine, phytosiderofory a ostatní

3 x

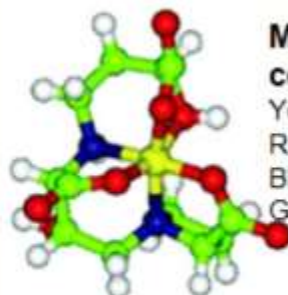
Enzym nicotianamine syntáza (NAS) produkuje nicotianamine (NA) z třech molekul S-adenosyl methioninu

Metal-NA complex
Purple = metal
Red = oxygen
Blue = nitrogen

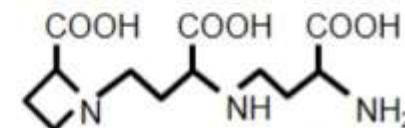
NA chelátuje kovy pro transport v rostlině

Ve trávách jsou siderofory produkované z NA a vylučovány do okolní půdy

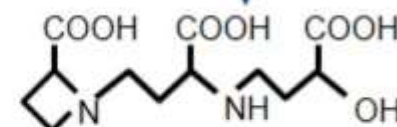

Metal-PS complex
Yellow = metal
Red = oxygen
Blue = nitrogen
Green = carbon

Fe^{III}DMA

Nicotianamine

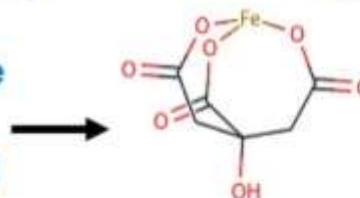

Phytosiderophore (PS)

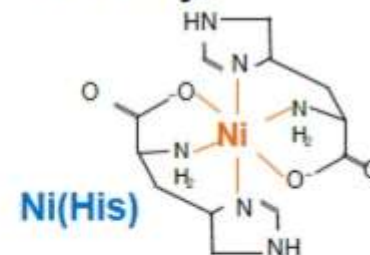
Grasses have a suite of enzymes that converts NA to various compounds in the PS family

Citráty a jiné malé molekuly jsou také chelátory

Citrate
+
Metal

Fe(III)-citrate

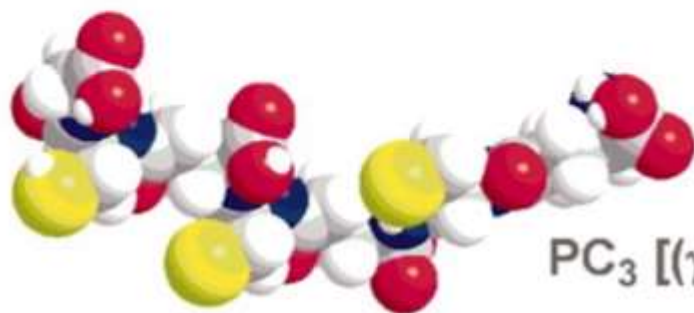

Ni(His)

Fytochelatíny a metalothioneiny jsou sloučeniný obsahující síru a vážající kovy

Fytochelatíny

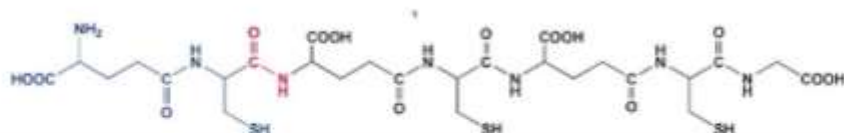
Fytochelatíny (FC) jsou proteiny bohaté na síru syntetizované z glutationu. Jejich hlavní úlohou je vázat nadbytečné kovy v cytosolu nebo je transportovat do vakuoly.

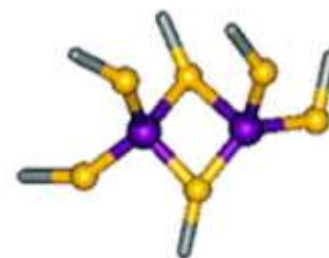
PC₃ [(γ EC)₃G]

Phytochelatin

Yellow = sulfur
Red = oxygen
Blue = nitrogen
Grey = carbon
White = hydrogen

Metalothioneiny

Domain 1 of wheat E_C (2I62)
Zn₂Cys₆

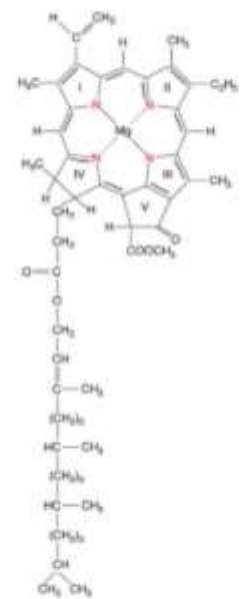
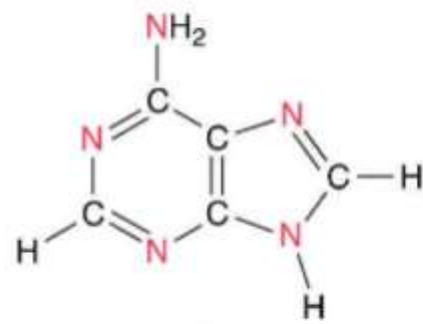
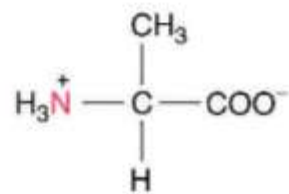
Metalothioneiny jsou proteiny bohaté na cystein. Některé slouží jako reverzibilní zásobní forma mikroživin, jiné mají úlohy v detoxifikaci.

Dusík: Nejvíc abundantní minerální živina v rostlinách

1 H																	2 He
3 Li	4 Be											5 B	6 C	7 N	8 O	9 F	10 Ne
11 Na	12 Mg											13 Al	14 Si	15 P	16 S	17 Cl	18 Ar
19 K	20 Ca	21 Sc	22 Ti	23 V	24 Cr	25 Mn	26 Fe	27 Co	28 Ni	29 Cu	30 Zn	31 Ga	32 Ge	33 As	34 Se	35 Br	36 Kr
37 Rb	38 Sr	39 Y	40 Zr	41 Nb	42 Mo	43 Tc	44 Ru	45 Rh	46 Pd	47 Ag	48 Cd	49 In	50 Sn	51 Sb	52 Te	53 I	54 Xe
55 Cs	56 Ba	57-71 La	72 Hf	73 Ta	74 W	75 Re	76 Os	77 Ir	78 Pt	79 Au	80 Hg	81 Tl	82 Pb	83 Bi	84 Po	85 At	86 Rn
87 Fr	88 Ra	89-103 Ac	104 Rf	105 Db	106 Sg	107 Bh	108 Hs	109 Mt	110 Ds	111 Rg	112 Cn	113 Nh	114 Fl	115 Uup	116 Lv	117 Uus	118 Uuo
105 La	106 Ce	107 Pr	108 Nd	109 Pm	110 Sm	111 Eu	112 Gd	113 Tb	114 Dy	115 Ho	116 Er	117 Tm	118 Yb	119 Lu			
121 Ac	122 Th	123 Pa	124 U	125 Np	126 Pu	127 Am	128 Cm	129 Bk	130 Cf	131 Es	132 Fm	133 Md	134 No	135 Lr			

- Nejvíc zastoupený prvek v zemské atmosféře
- Čtvrtý nejvíc zastoupený prvek v rostlinách (po C, H a O)
- Často limitující živina pro růst

N je v aminokyselinách - proteinech, nukleových kyselinách (DNA, RNA), ve chlorofylu a v bezpočtu jiných molekul

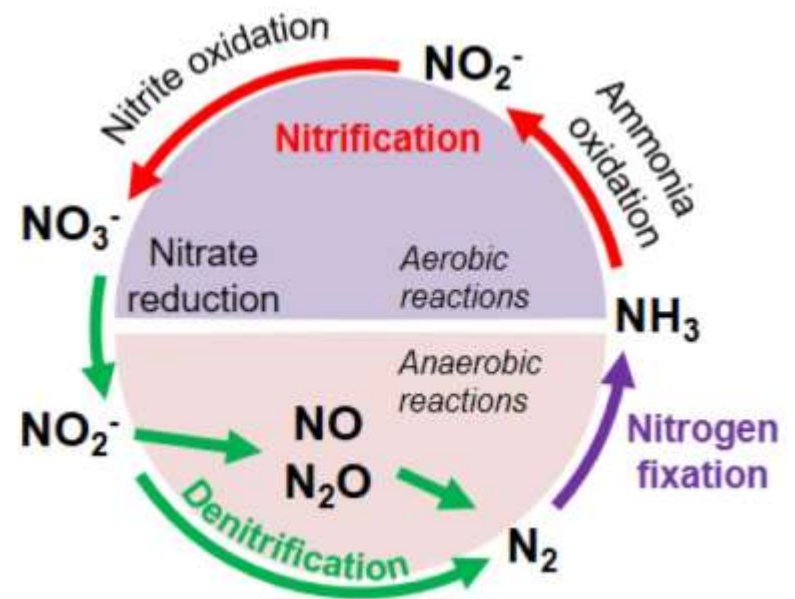

Nachází se ve většine hnojiv (společně s draslíkem a fosforem - NPK)

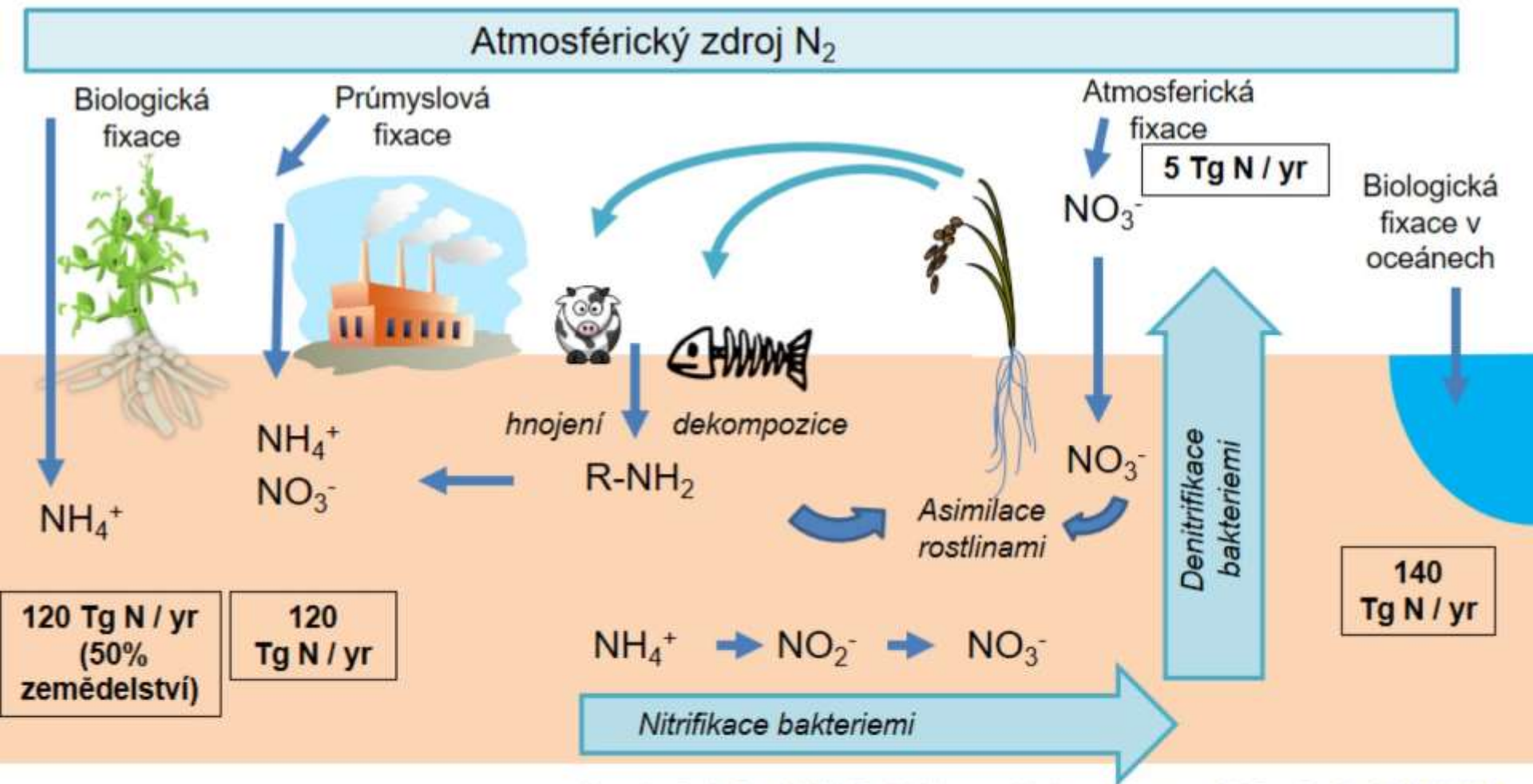
Blank, L.M. (2012). The cell and P: From cellular function to biotechnological application. Curr. Opin. Biotech. 23: 846–851. From: Buchanan, B.B., Gruissem, W. and Jones, R.L. (2000) *Biochemistry and Molecular Biology of Plants*. American Society of Plant Physiologists.

Anorganické formy dusíku

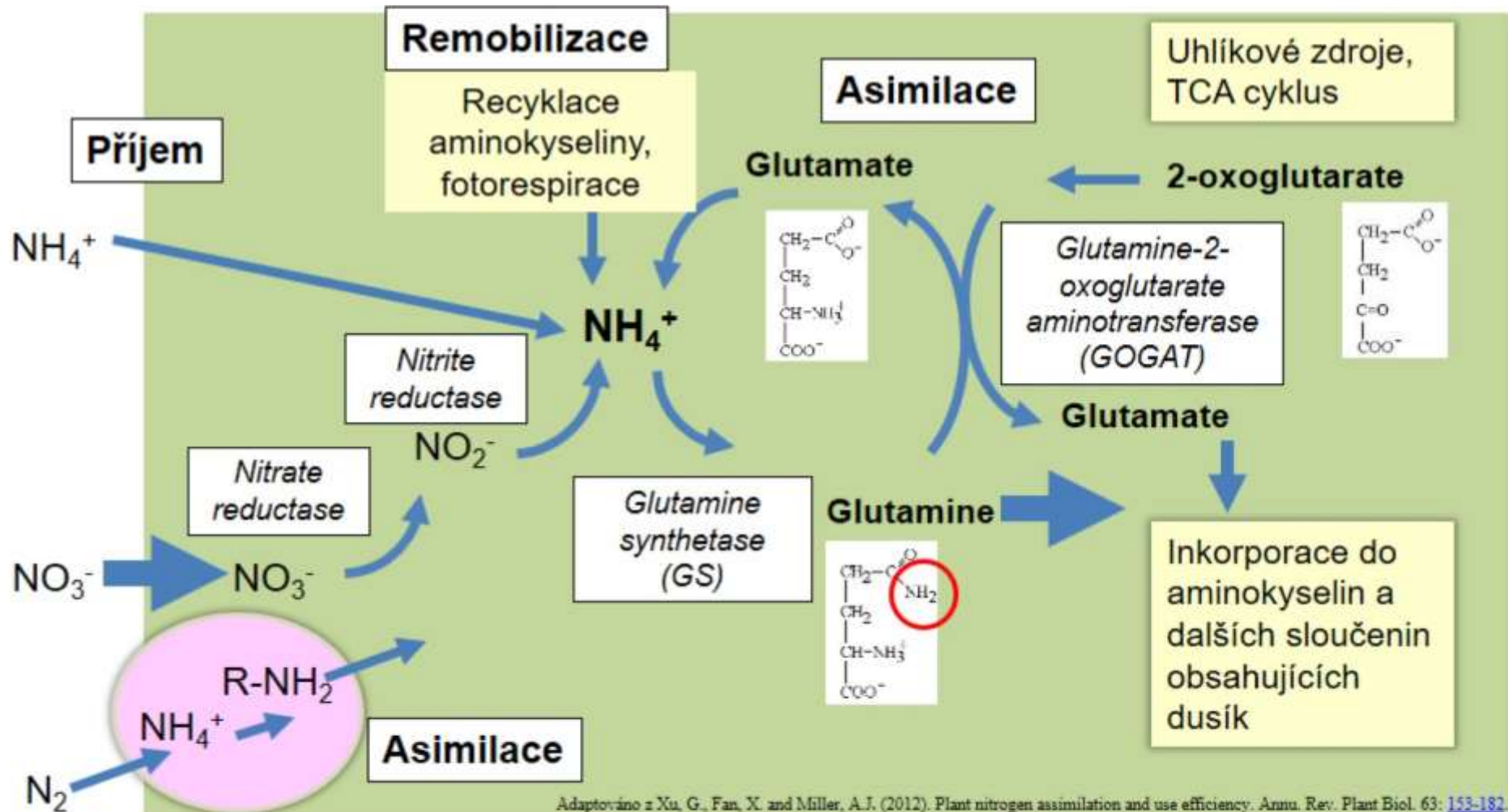
Species	Name	Oxidation State
R-NH ₂	Organic nitrogen, urea	-3
NH ₃ , NH ₄ ⁺	Ammonia, ammonium ion	-3
N ₂	Nitrogen	0
N ₂ O	Nitrous oxide	+1
NO	Nitric oxide	+2
HNO ₂ , NO ₂ ⁻	Nitrous acid, nitrite ion	+3
NO ₂	Nitrogen dioxide	+4
HNO ₃ , NO ₃ ⁻	Nitric acid, nitrate ion	+5

Rostliny jsou důležitou součástí dusíkového cyklu (Tg N/yr – teragram (1 milion tun) dusíku za rok)

Metabolismus dusíku: Příjem, asimilace a remobilizace

Většina rostlin přijíma dusík ve formě nitrátu NO_3^-

Mnoho prokaryotů oxiduje NH_4^+ , proto půdní hladiny NH_4^+ jsou často nízké

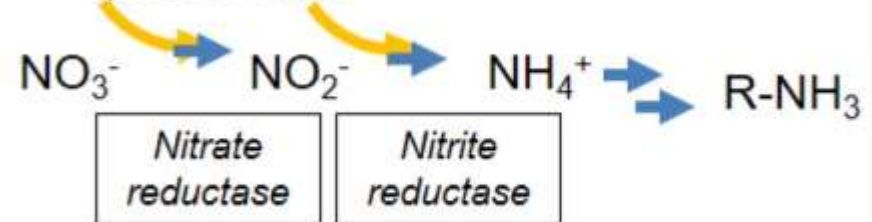
Energie uvolněna   *Energie uvolněna*

Nitrifikace prokaryotmi

Rostliny vyžadují energii k redukci NO_3^- na asimilovatelné formy

Energie spotřebována   *Energie spotřebována*

Rostlinné preference pro NH_4^+ vs NO_3^- se liší zejména dle druhu rostliny, pH, ontogenezy atd.

Vysoké koncentrace NH_4^+ mohou být toxické

Některé rostliny jsou tzv. NH_4^+ tolerantní (rýže, jehličnany, dub, buk atd.,) některé NH_4^+ citlivé (rajče, brambor, ječmen topol atd.)

Většina rostlin přijímá dusík ve formě nitrátu NO_3^-

Mnoho prokaryotů oxiduje NH_4^+ , proto půdní hladiny NH_4^+ jsou často nízké

Energie uvolněna   *Energie uvolněna*

Nitrifikace prokaryotmi

Rostliny vyžadují energii k redukci NO_3^- na asimilovatelné formy

Energie spotřebována   *Energie spotřebována*

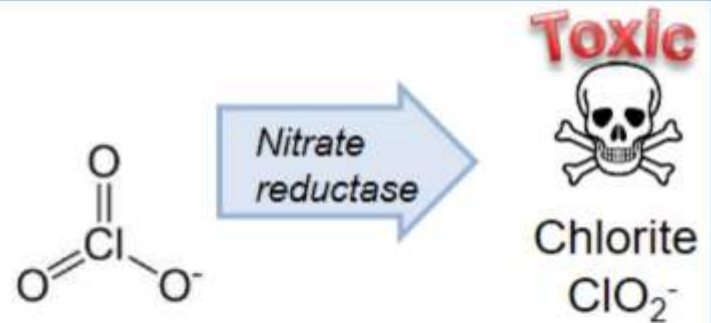

Další zdroje dusíku pro rostlinu jsou amoniak, močovina (urea) a aminokyseliny

Hlavní nitrátový transportér je CHL1/ NRT1.1/ NPF6.3

Byl identifikován skrz
genetickou selekci pro
rezistenci k chlorátu

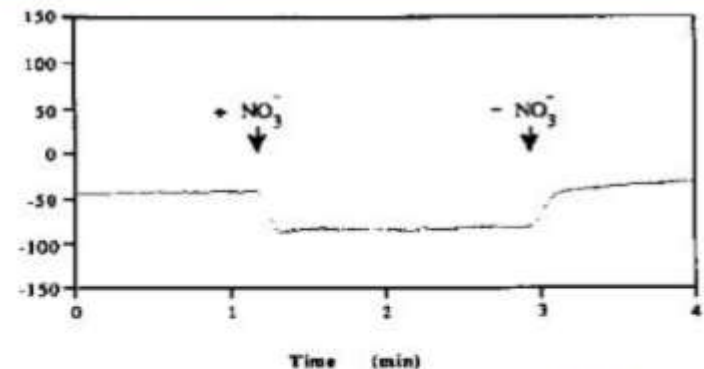
Chlorate (ClO_3^-)
mimikuje nitrát
(NO_3^-)

1973

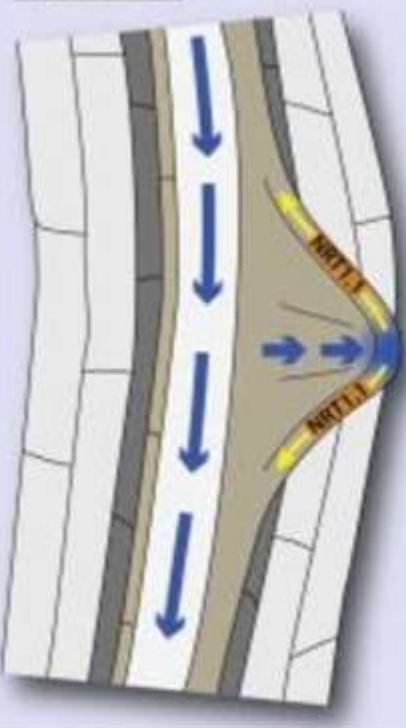
	Wild-type	Nitrate reductase mutant	Chlorate uptake mutant (<i>chl1-5</i>)
Growth on chlorate			
Nitrate reductase activity	+	-	+

In 1993 the CHL1 gene was cloned and found to be a nitrate transporter (shown = current in *Xenopus* oocytes)

NRT1.1 funguje jako nitrátový transceptor (senzor)

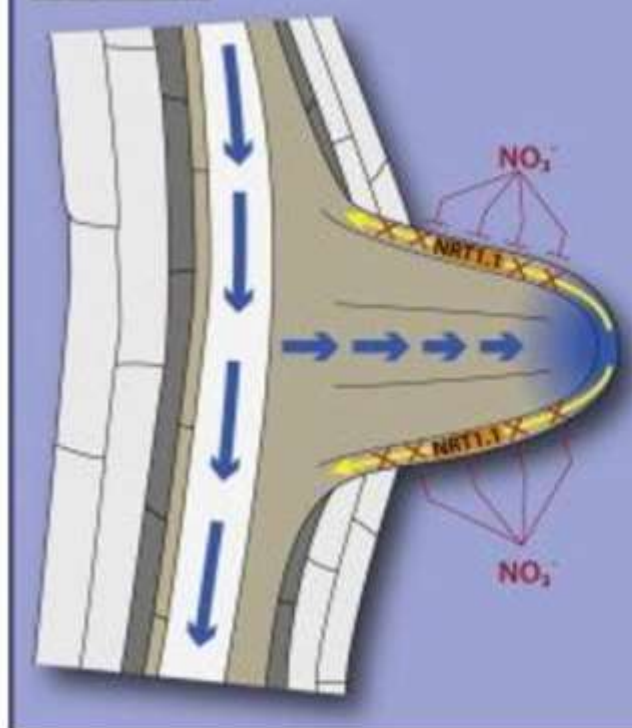
Low NO_3^-

Když je nedostatek NO_3^- v půdě, NRT1.1 transportuje auxin pryč od kořenové špičky a růst je spomalen

High NO_3^-

Dostatek NO_3^- inhibuje transport auxinu skrz NRT 1.1 a kořen proliferuje

Rostliny mají specifické transportéry pro NO_3^- (nitrate) NH_4^+ (ammonium) a jiné formy dusíku – tzv. HATS, LATS a specifické aminokyselinové transportéry

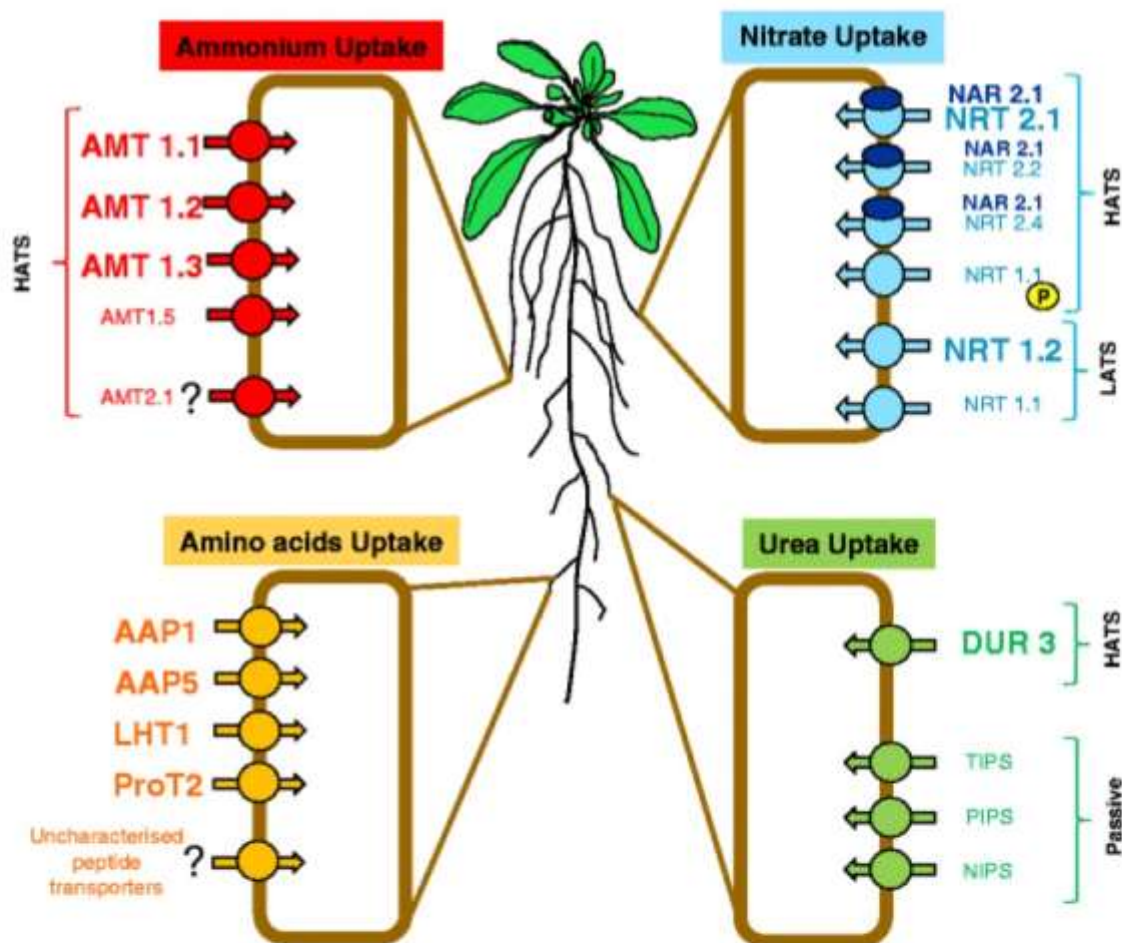
FW- fresh weight
 (čerstvá (s vodou)
 hmota, opak sušiny)

HATS = high affinity
 transporters
 $K_m = 10$ až $100 \mu\text{M}$;
 $V_m = 2-9 \mu\text{mol/g FW h}$

LATS = low affinity
 transporters
 $K_m = 170$ až $25\,000 \mu\text{M}$;
 $V_m = 8$ až $700 \mu\text{mol/g FW h}$

Příjem probíhá
 symportem 2H^+

Zvýrazněné transportéry
 jsou nejdůležitější

Rostliny mají specifické transportéry pro NO_3^- (nitrate) NH_4^+ (ammonium) a jiné formy dusíku – tzv. HATS, LATS a specifické aminokyselinové transportéry

FW- fresh weight
 (čerstvá (s vodou)
 hmota, opak sušiny)

HATS = high affinity
 transporters

LATS = low affinity
 transporters

Příjem probíhá
 symportem 2H^+

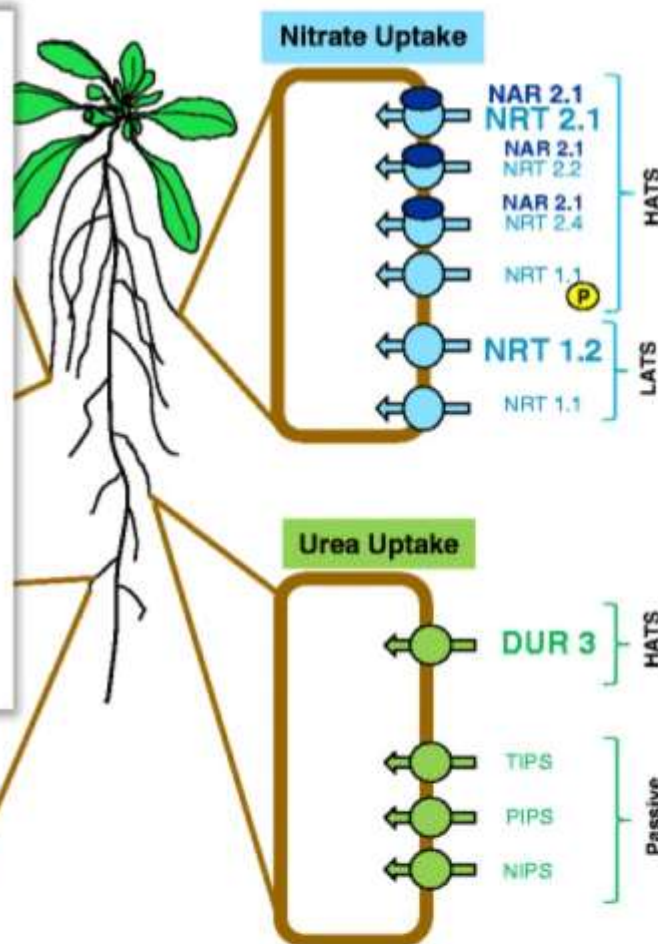
Zvýrazněné transportéry
 jsou nejdůležitější

- Zatím jsou známé dvě
 skupiny těchto
 transportérů pro nitrát

- Transportéry s
 duální
 (HATS/LATS)
 afinitou – NRT
 1.1 a LATS
 transportér NRT
 1.2

- NRT2 1-7 –
 transportéry
 HATS

LHT1
 ProT2
 Uncharacterised
 peptide
 transporters ?

Rostliny mají specifické transportéry pro NO_3^- (nitrate) NH_4^+ (ammonium) a jiné formy dusíku – tzv. HATS, LATS a specifické aminokyselinové transportéry

FW- fresh weight
 (čerstvá (s vodou)
 hmota, opak sušiny)

HATS = high affinity
 transporters

LATS = low affinity
 transporters

Příjem probíhá
 symportem 2H^+

Zvýrazněné transportéry
 jsou nejdůležitější

- Zatím jsou známé dvě
 skupiny těchto
 transportérů pro nitrát

- Transportéry s
 duální
 (HATS/LATS)
 afinitou – NRT
 1.1 a LATS
 transportér NRT
 1.2

- NRT2 1-7 –
 transportéry
 HATS

- Tyto transportéry a
 globální příjem nitrátu
 je regulován mnoha
 faktory, jako fáze
 ontogenetického
 vývoje, abiotické
 podmínky, koncentraci
 dusíku v rostlině a
 zejména fytohormony,
 kde hlavní úlohu
 sehrávají cytokininy

HATS

LATS

Urea Uptake

DUR 3 } HATS

TIPS

PIPS

NIPS

Passive

LHT1

ProT2

Uncharacterised
 peptide
 transporters ?

Rostliny mají specifické transportéry pro NO_3^- (nitrate) NH_4^+ (ammonium) a jiné formy dusíku – tzv. HATS, LATS a specifické aminokyselinové transportéry

FW- fresh weight
 (čerstvá (s vodou)
 hmota, opak sušiny)

HATS = high affinity
 transporters

LATS = low affinity
 transporters

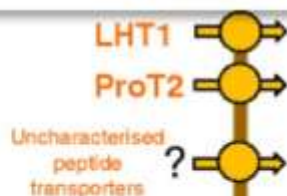
Příjem probíhá
 symportem 2H^+

Zvýrazněné transportéry
 jsou nejdůležitější

- Zatím jsou známe dvě
 skupiny těchto
 transportérů pro nitrát

- Transportéry s
 duální
 (HATS/LATS)
 afinitou – NRT
 1.1 a LATS
 transportér NRT
 1.2

- NRT2 1-7 –
 transportéry
 HATS

- Tyto transportéry a
 globální příjem nitrátu
 je regulován mnoha
 faktory, jako fáze
 ontogenetického
 vývoje, abiotické
 podmínky, koncentraci
 dusíku v rostlině a
 zejména fytohormony,
 kde hlavní úlohu
 sehrávají cytokininy

Urea Uptake

10% genomu je
 responzivních k
 nitrátu, ale jen
 některé geny jsou
 nitrát-specifické

HATS

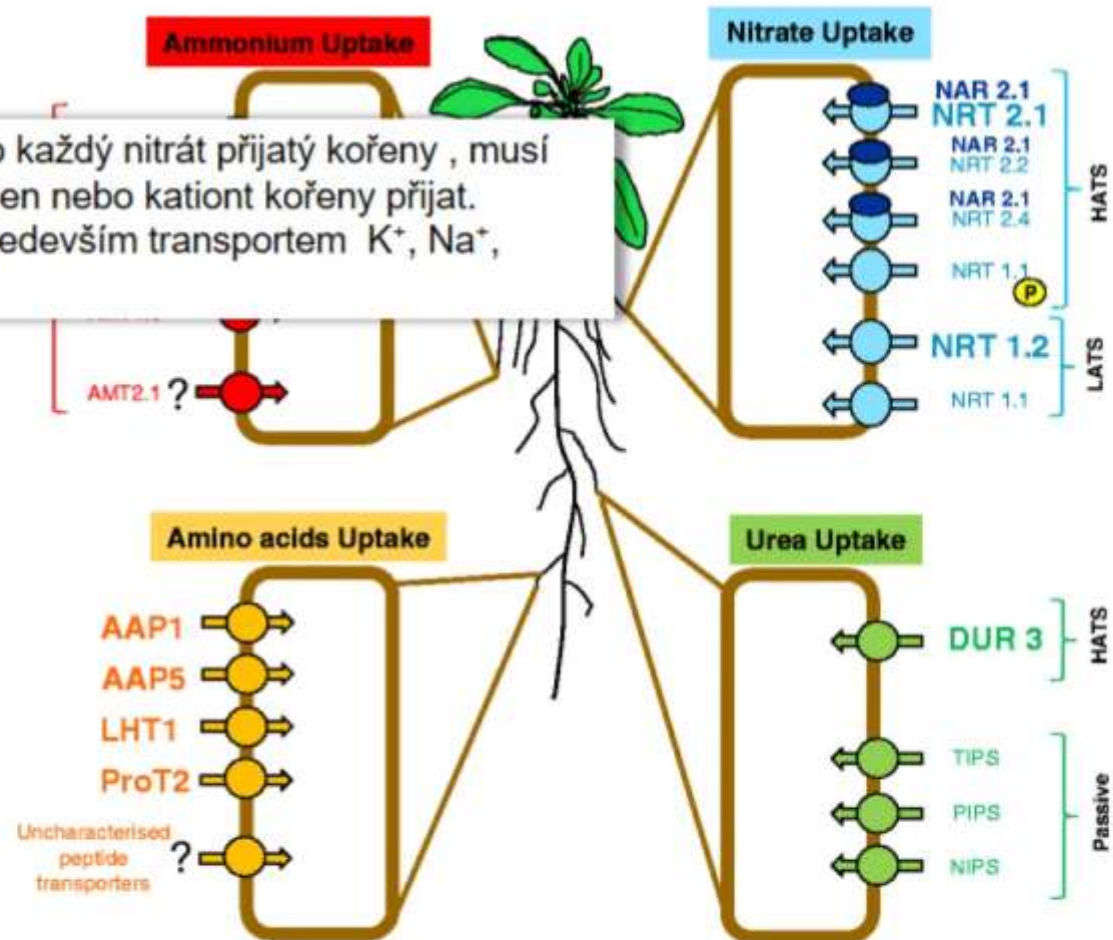
LATS

HATS

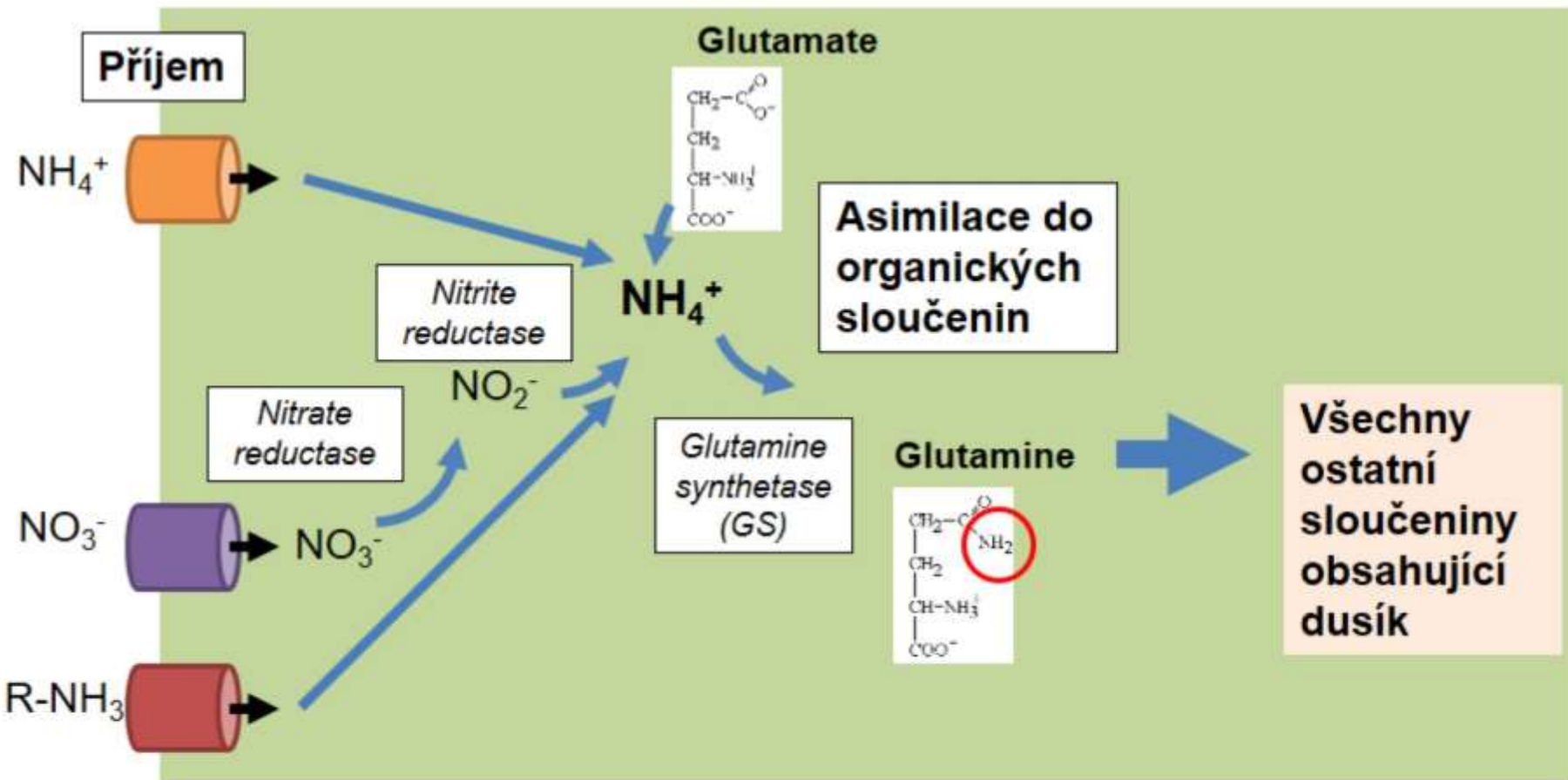
Passive

Rostliny mají specifické transportéry pro NO_3^- (nitrate) NH_4^+ (ammonium) a jiné formy dusíku – tzv. HATS, LATS a specifické aminokyselinové transportéry

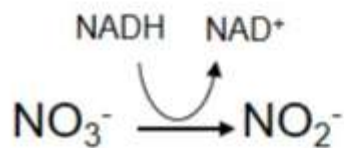
K udržení rovnováhy iontů, pro každý nitrát přijatý kořeny, musí být jeden aniont kořeny vyloučen nebo kationt kořeny přijat. Rostliny tohoto efektu docílí především transportem K^+ , Na^+ , Ca^{2+} a Mg^{2+} .

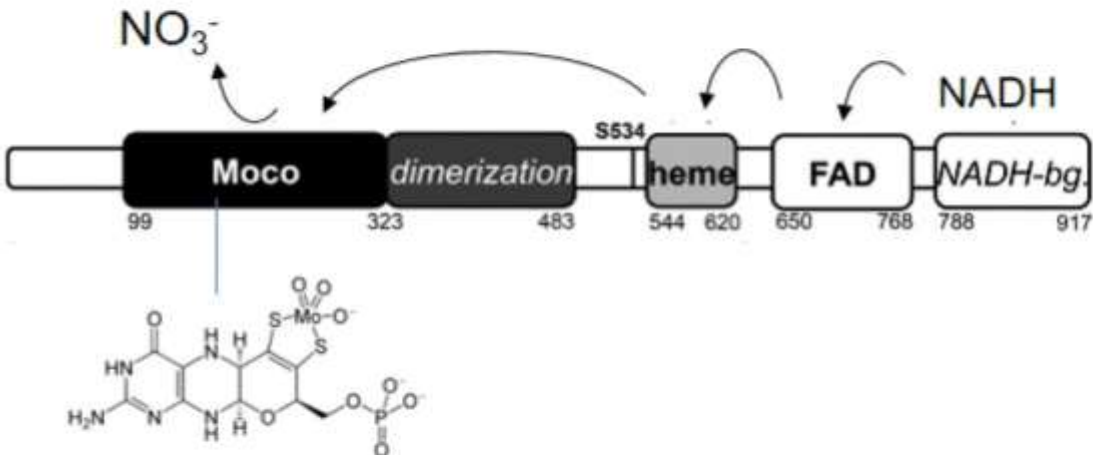
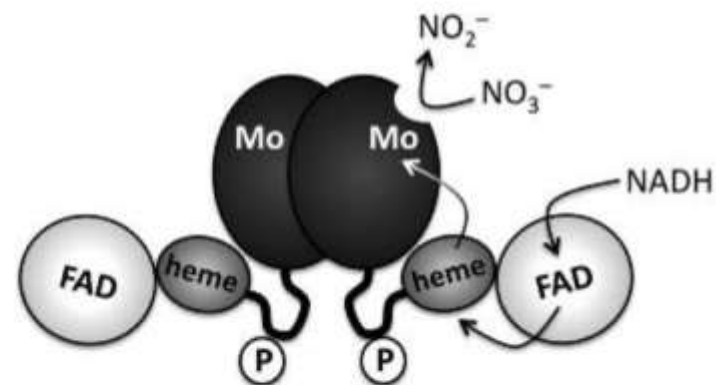
Primární asimilace N: NO_3^- je redukován na NH_4^+ před asimilací

Nitrát-reduktáza (NR) je velký enzym s komplexní katalytickou schémou

Nitrát reduktáza redukuje nitrát na nitrit, za účasti NADH jako elektronového donoru

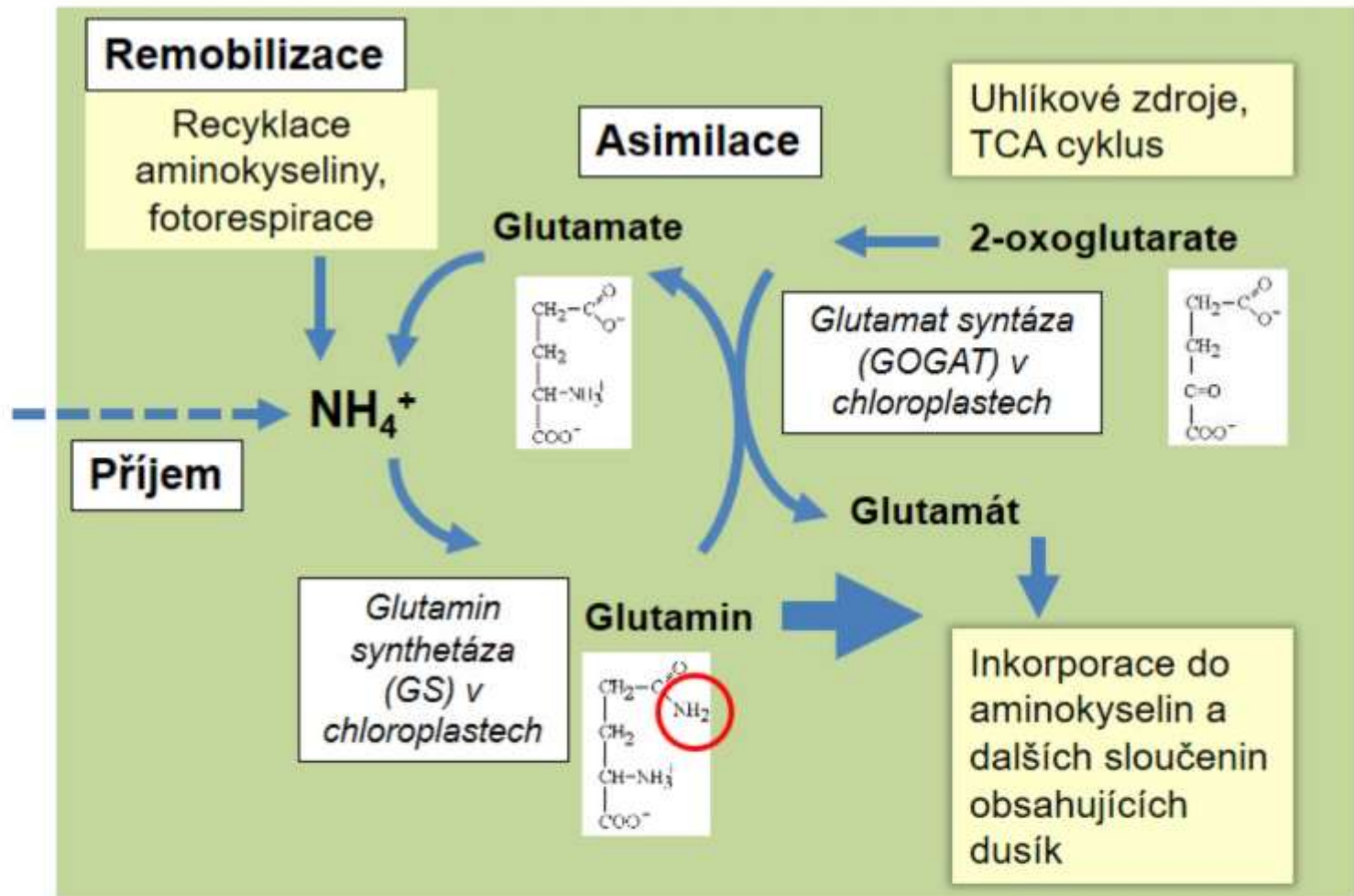

Nitrátreduktáza je cytoplasmatický homodimer, sprostředkuje transport elektronů z NADH do vazebného místa pro nitrát

Nitrát-reduktáza (NR) a nitrit-reduktáza (NiR)

- Aktivita NR je přísně regulována mnoha různými faktory, protože se jedná o klíčový enzym asimilace klíčového prvku pro rostliny, je potřebná koordinace mezi dostupností cukrů a nitrátu
-
- Jeho transkripce a translace je stimulována sacharidy, cytokinínmi, světlem, nitrátem
- Je inhibována produkty asimilace dusíku (amoniak, nitrit apod.), tmou, nedostatkem nitrátu
- Redukce nitritu na amonný iont probíhá především v chloroplastech listů anebo plastidech kořenů za účasti enzymu Nitrit-reduktázy (NiR)
- Jedná se o monomerní polypeptid
- Každý nitrátový iont redukovaný na amoniak produkuje jeden OH⁻ iont – k udržení pH musí být tento vyloučen nebo neutralizován organickými kyselinami, důsledkem toho je alkalizace půdy kolem kořenů aktivně přijímajících dusík

GS/GOGAT enzymy asimilují inorganický dusík do organických molekul

GS/GOGAT enzymy asimilují inorganický dusík do organických molekul

- GOGAT – glutamátsyntáza, má dvě formy – ferredoxin dependentní (v listech, hlavním faktorem je světlo)
  - NADH dependentní (v plastidech nefotosyntetizujících buněk)
- GS – glutaminsyntetáza – cytoplazmatická (v kořenech, redukce amonnia z prostředí/fixace apod.) a plastidová (redukce NH_4^+ pocházejícího z redukce nitrátu a fotorespirace)

Fixace molekulového - plynného dusíku

- Objev industriální fixace plynného dusíku revolucionizoval průmysl a lidskou společnost, protože učinil hnojení dostupným a umožnil výrazně zvýšit výnos plodin (Haber-Bosch proces)
- Jde o energeticky velmi náročný proces
- Fixace vzdušního dusíku jsou schopné některé prokaryoty, mající enzym nitrogenázu
- Reakce vyžaduje velké množství energie, je citlivá ke kyslíku

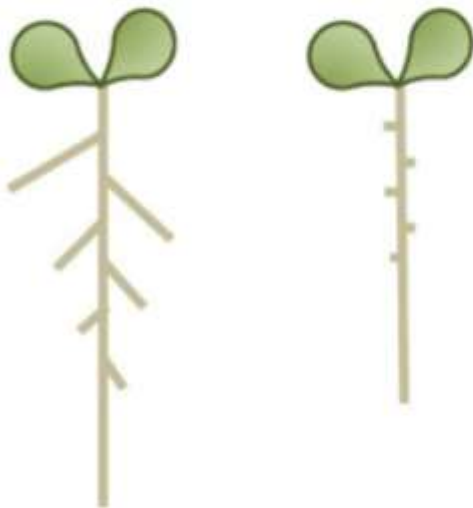

Kořeny jsou responzivní ke koncentraci dusíku v půdě

Při dostatku dusíku mají rostliny menší kořenový systém

Low NO_3^-

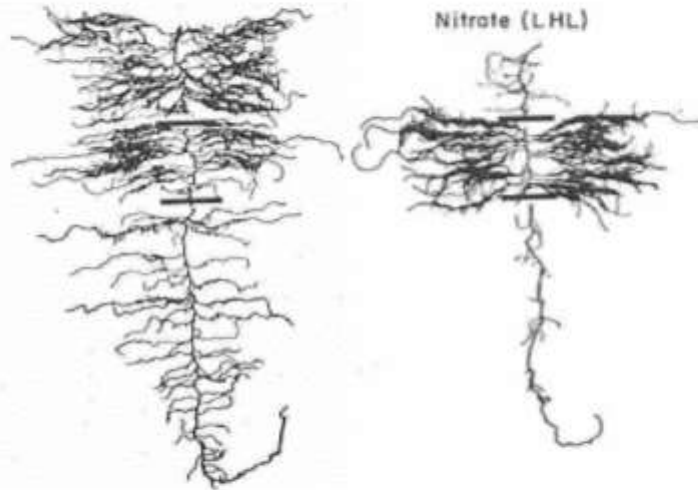
High $\text{NO}_3^- > 10\text{mM}$

Pokud je distribuce dusíku nerovnoměrná, kořen roste dynamicky v místech jeho vyšší koncentrace

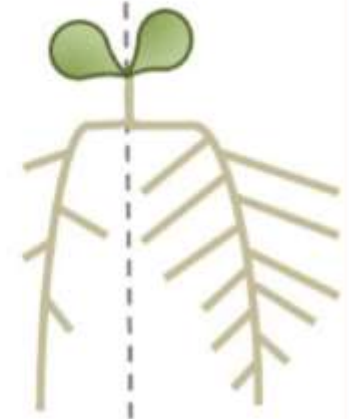
Control (HHH)

Nitrate (LHL)

Low NO_3^-

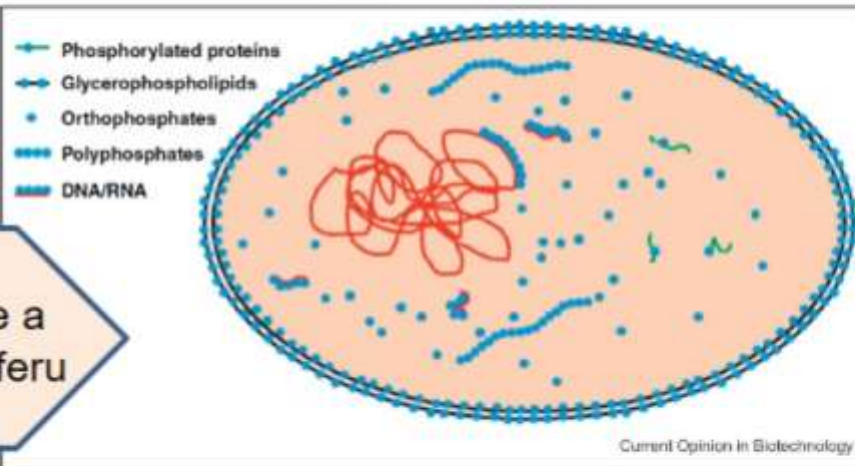
High NO_3^-

Fosfor

1 H																	2 He
3 Li	4 Be											5 B	6 C	7 N	8 O	9 F	10 Ne
11 Na	12 Mg											13 Al	14 Si	15 P	16 S	17 Cl	18 Ar
19 K	20 Ca	21 Sc	22 Ti	23 V	24 Cr	25 Mn	26 Fe	27 Co	28 Ni	29 Cu	30 Zn	31 Ga	32 Ge	33 As	34 Se	35 Br	36 Kr
37 Rb	38 Sr	39 Y	40 Zr	41 Nb	42 Mo	43 Tc	44 Ru	45 Rh	46 Pd	47 Ag	48 Cd	49 In	50 Sn	51 Sb	52 Te	53 I	54 Xe
55 Cs	56 Ba	57-71 La	72 Hf	73 Ta	74 W	75 Re	76 Os	77 Ir	78 Pt	79 Au	80 Hg	81 Tl	82 Pb	83 Bi	84 Po	85 At	86 Rn
87 Fr	88 Ra	89-103 Ac	104 Rf	105 Db	106 Sg	107 Bh	108 Hs	109 Mt	110 Ds	111 Rg	112 Cn	113 Nh	114 Fl	115 Uup	116 Lv	117 Uus	118 Uuo
105 La	106 Ce	107 Pr	108 Nd	109 Pm	110 Sm	111 Eu	112 Gd	113 Tb	114 Dy	115 Ho	116 Er	117 Tm	118 Yb	119 Lu			
121 Ac	122 Th	123 Pa	124 U	125 Np	126 Pu	127 Am	128 Cm	129 Bk	130 Cf	131 Es	132 Fm	133 Md	134 No	135 Lr			

- P
- 11 nejvíc abundantní prvek zemské kůry
- 5 nejvíc abundantní prvek v rostlině
- 1 nebo 2 nejvíc limitující nutrient pro růst rostlin

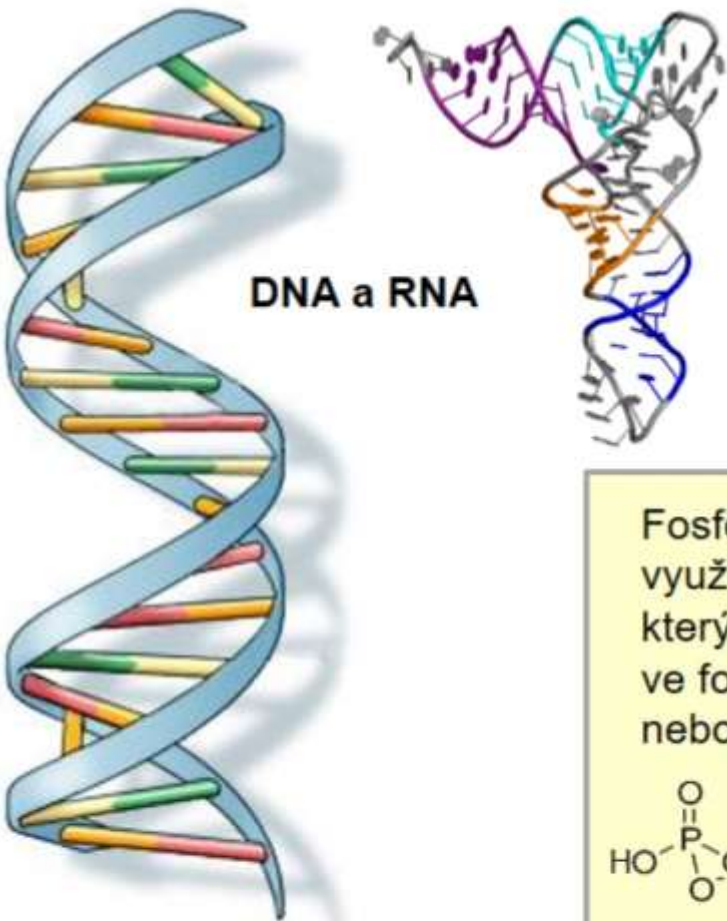
P má role v buněčné struktuře, ukládání energie a „informací“ a v jejich transferu

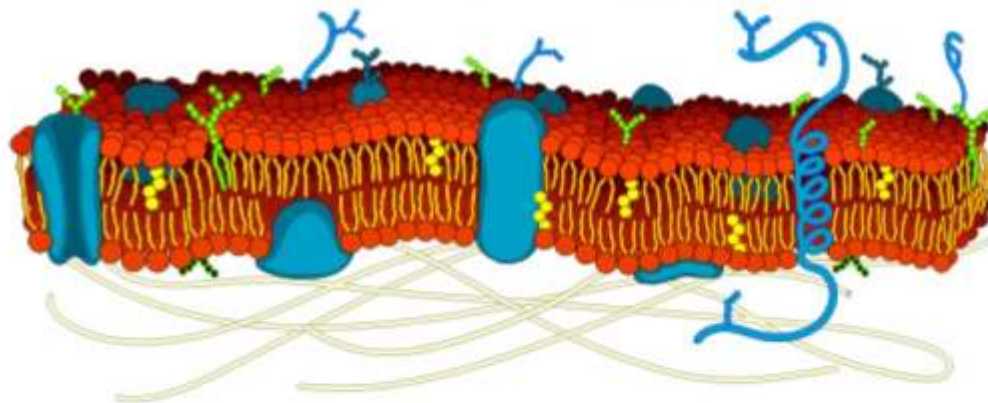
P je jeden ze tří hlavních makronutrientů ve většině hnojiv

Fosfor je esenciální prvek přítomen v nejdůležitějších biomolekulách

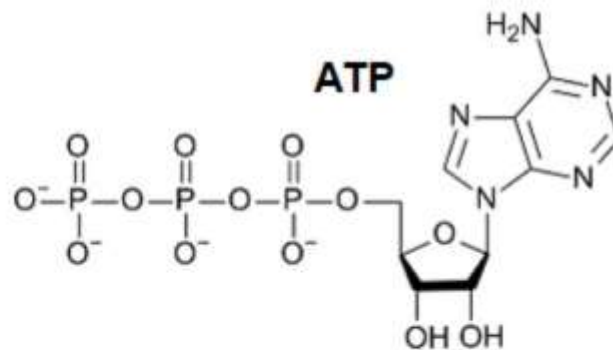
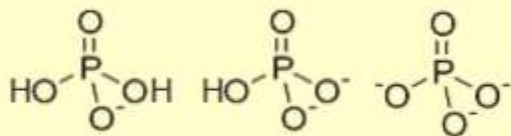
DNA a RNA

Membránové fosfolipidy

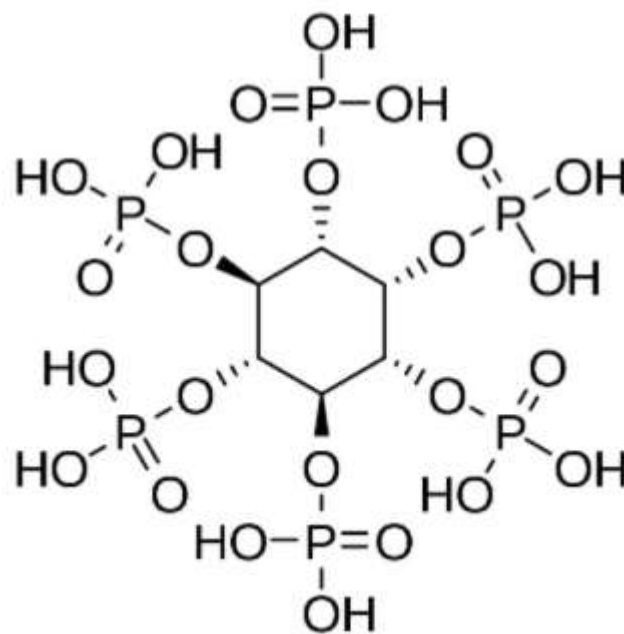
Fosfor (P) je asimilován a využíván jako fosfát (Pi) který je v závislosti od pH ve formě H_2PO_4^- , HPO_4^{2-} nebo PO_4^{3-}

Fosfor je esenciální prvek přítomen v nejdůležitějších biomolekulách

Zásobní formy fosforu jsou

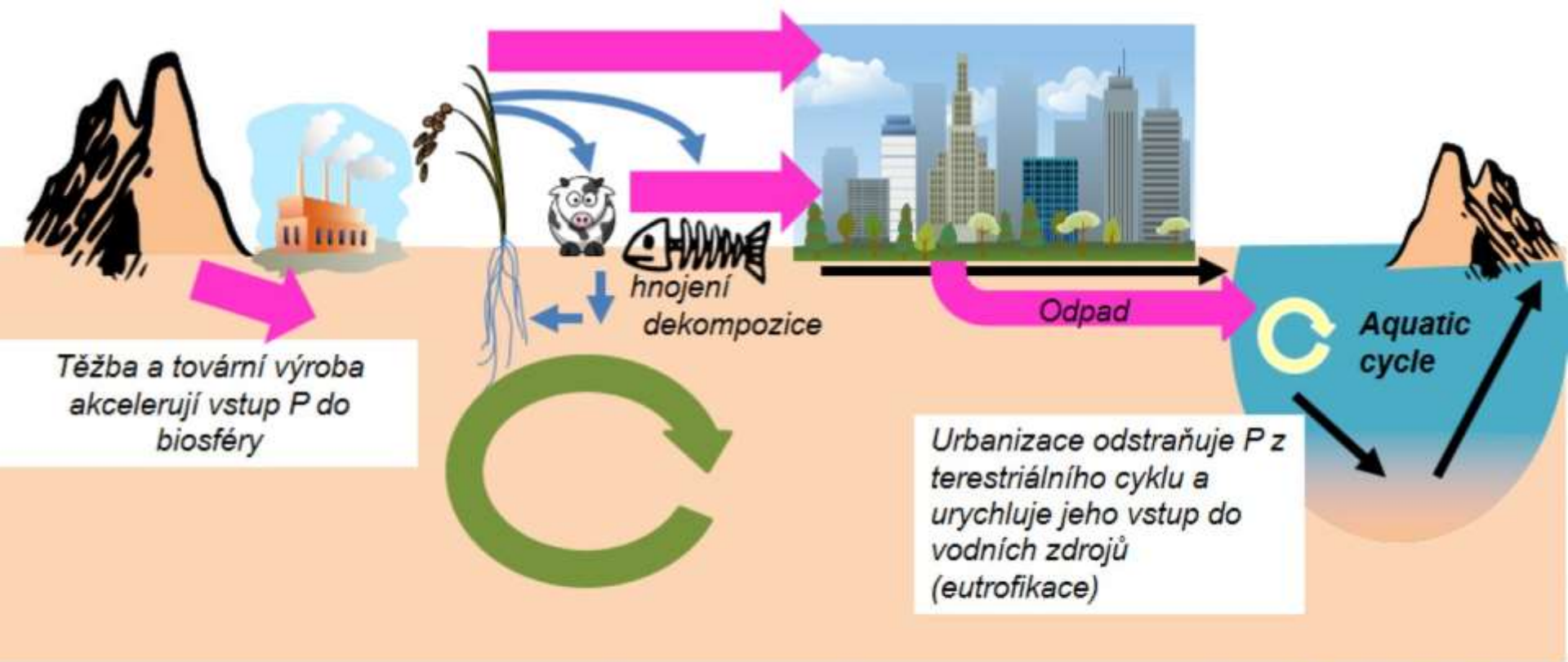
- anorganický fosfát ve vakuole
- Polyfosfáty (lineární polymery anorganického P)
- Fytáty (soli kyseliny fytové s Ca a Mg (fytin), nebo Zn a Fe; K a Mg)

Kyselina fytová

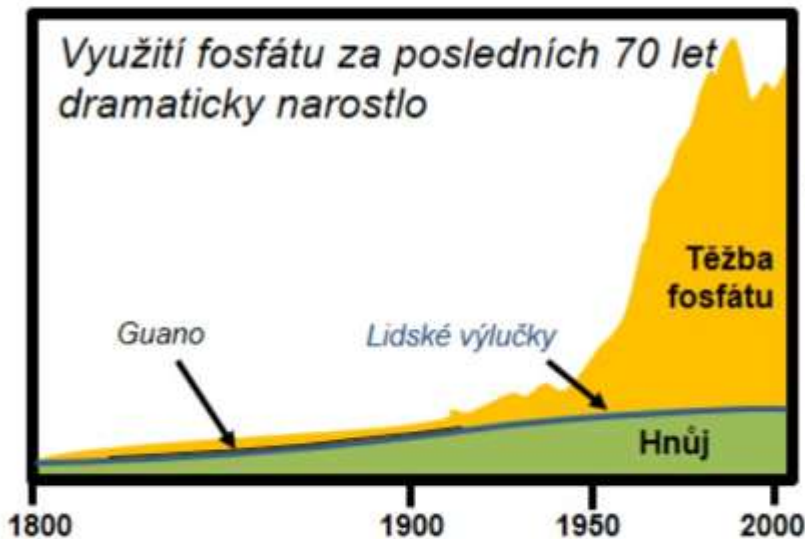
Rostliny jsou součástí globálního cyklu fosforu

Žádný atmosférický zdroj P

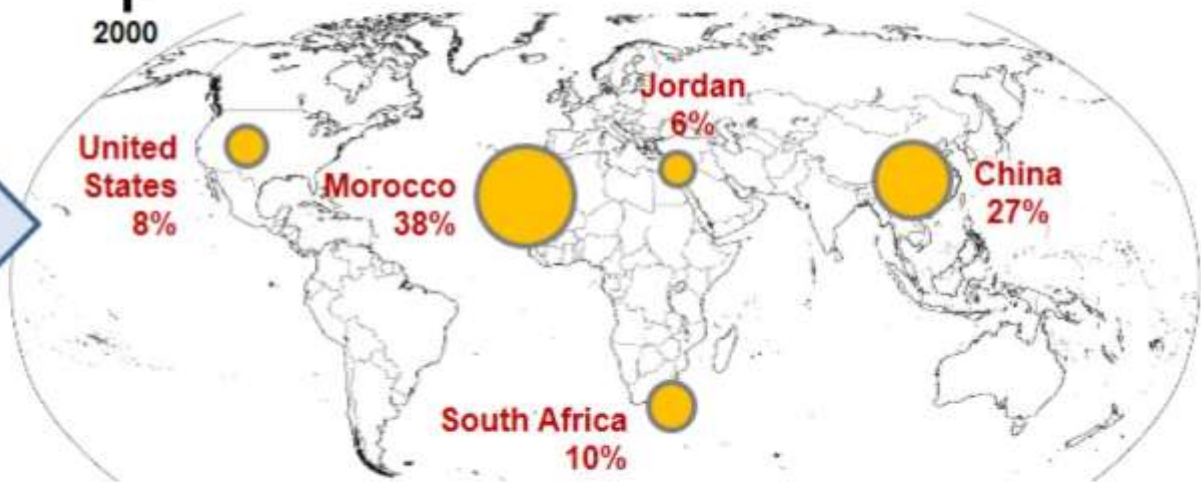
Adapted from Smil, V. (2000). Phosphorus in the environment: Natural flows and human interference. *Annu. Rev. Energy Environ.* 25: [53-88](#) and Vaccari, D.A. (2000). Phosphorus: A looming crisis. *Sci. Am. June*: [54-59](#). See also Elser, J. and Bennett, E. (2011). Phosphorus cycle: A broken biogeochemical cycle. *Nature*. 478: [29-31](#).

Hrozí zásadní nedostatek fosfátu

Blíží se vyčerpání fosfátových zásob způsobitelných pro těžbu

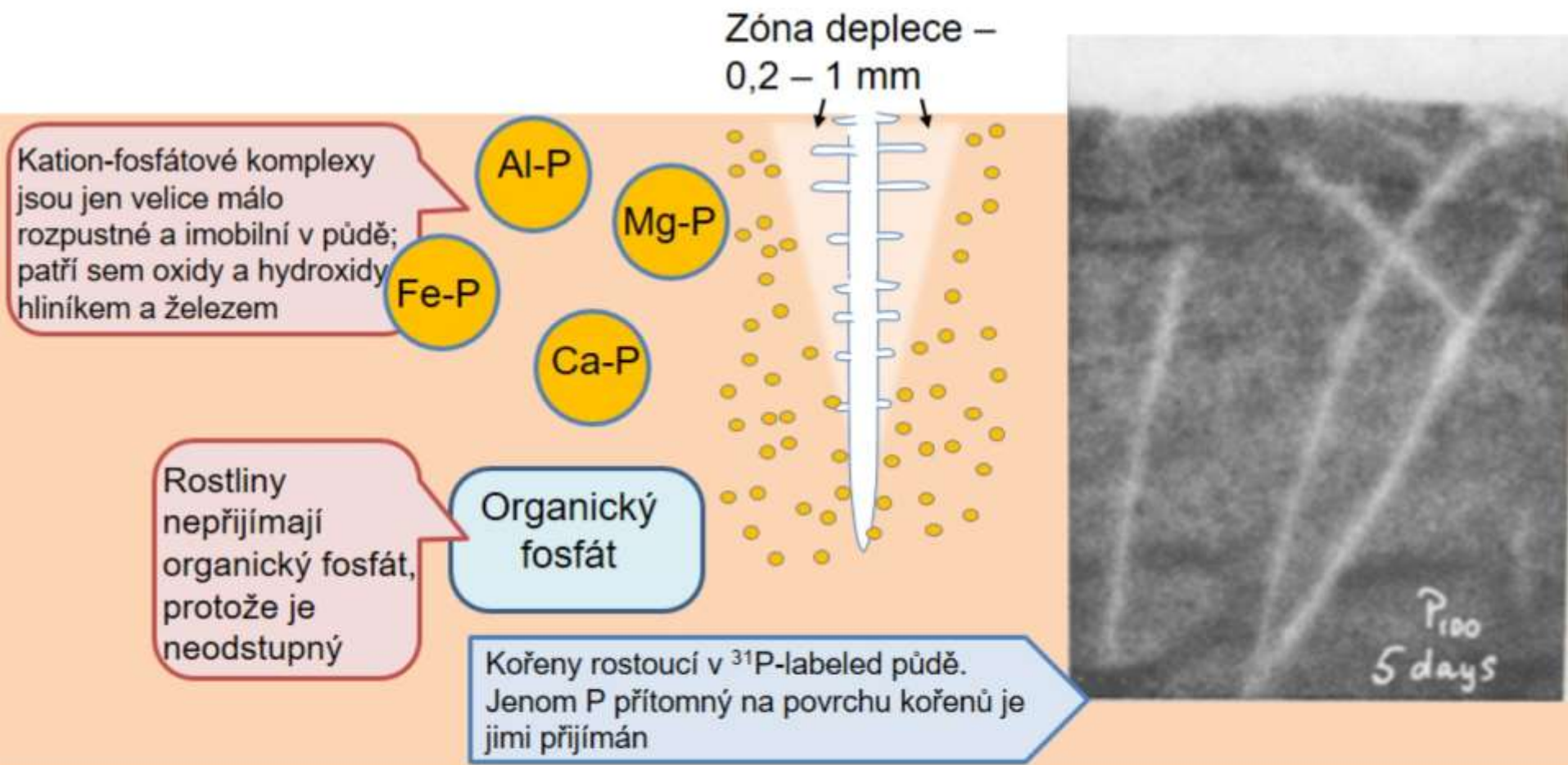
90% světových zásob fosfátu je v pěti zemích

Rostlinné fosfatázy, fytázy a mikrobiální exudáty mohou zvýšit dostupnost P (Pi)

- 20-80 % fosforu v půdě se nachází v organické formě, většina jako kyselina fytová
- Zbytek je v minerální formě, kde je známých zhruba 170 různých molekul
- Půdní mikroby absorbují fosfor a vylučují ho ve formě nerozpustných solí
- Organický fosfor se v půdě pohybuje většinou difuzí, avšak s velice nízkou rychlostí, proto rostliny obvykle velmi rychle vyčerpají dostupný fosfor (který pak difuzí „přitéká“ velice pomalu) a vytvoří zónu deplece fosforu
- Velice důležitá pro absorpci je pak arbuskulární mykorhíza, kde hýfy hub maximalizují plochu pro absorpci
- Pi je pak asimilován prostřednictvím zabudování do ATP (literatura je konfliktní) nebo vytvořením zásobních forem

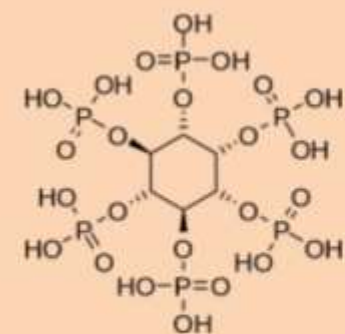
Fosfor se v půdě nachází ve formě nemobilních a nerozpustných komplexů

Rostlinné fosfatázy, fytázy a mikrobiální exudáty mohou zvýšit dostupnost P

Exudáty volně žijících/z rostlinou asociovaných mikrobů

Zóna deplece

Phytate
 $C_6H_{18}O_{24}P_6$

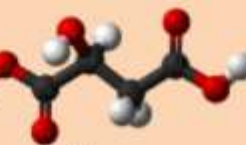
Fytázu produkující bakterie

Kyselé fosfatázy (enzymy)

Organické fosfáty

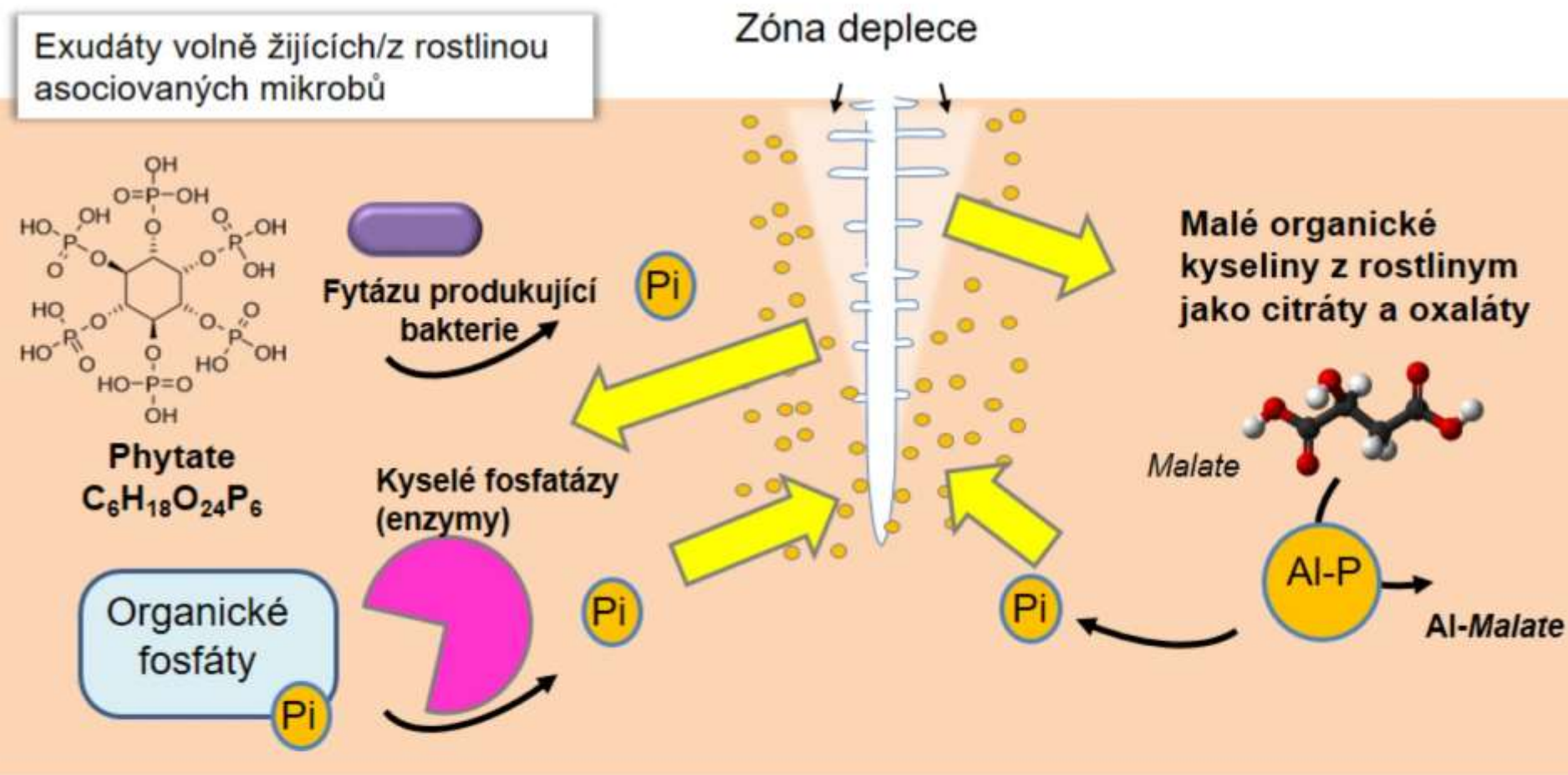
Malé organické kyseliny z rostliným jako citráty a oxaláty

Malate

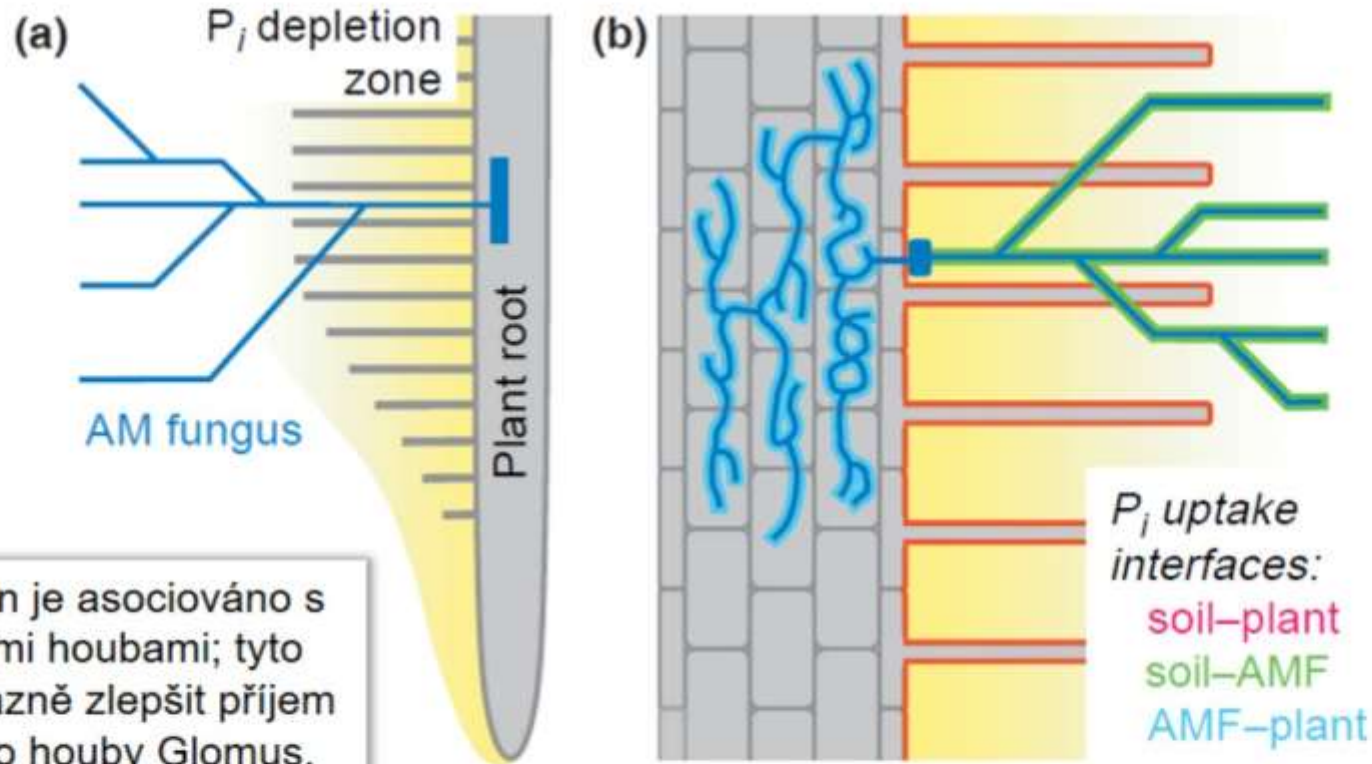

Al-P

Al-Malate

Houby arbuskulární mykorrhizy (AM, AMF) sprostředkují příjem fosfátu u většiny rostlin

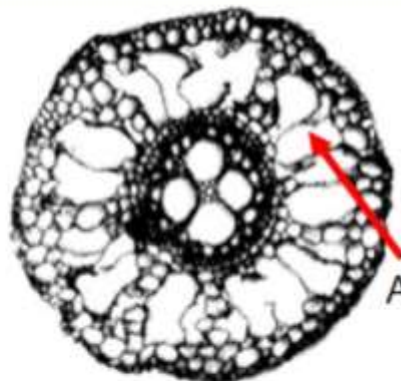

~80% rostlin je asociováno s mykorrhizními houbami; tyto mohou výrazně zlepšit příjem fosforu, jako houby *Glomus*, *Gigaspora* atd

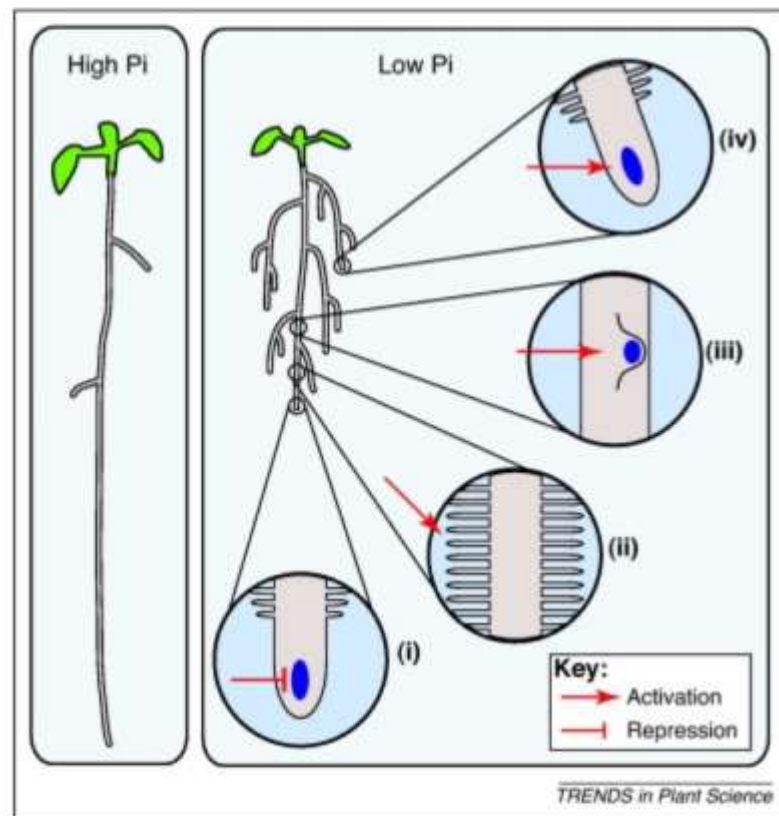
Kořenový systém reaguje na fosfát a snaží se přizpůsobit jeho příjmu

Kořenové adaptace na nedostatek fosforu:

- Snížený gravitropizmus
- Mykorhizní asociace
- Zvýšená formace a prodlužování bočných kořenů a kořenových vlásků, nebo „clusterů“
- Tvorba aerenchymu (metabolicky nenáročný růst)
- Zvýšená tvorba exudátů

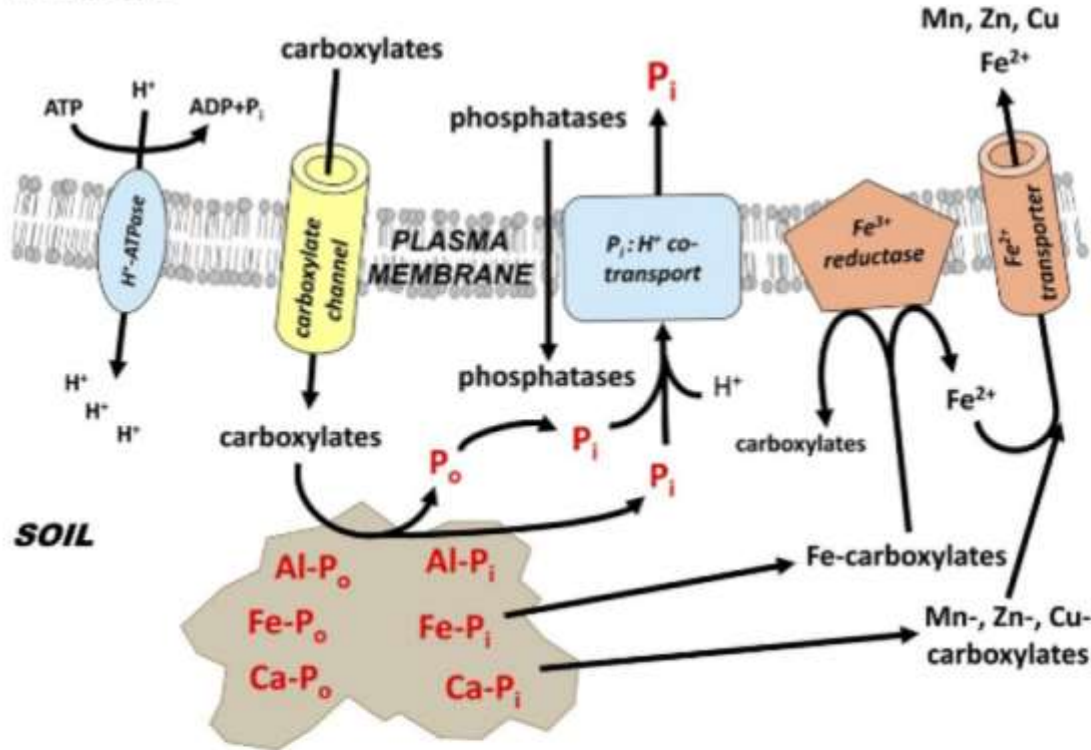

Aerenchym

„Cluster“ kořeny zvyšují plochu a množství kořenových exudátů

CYTOSOL

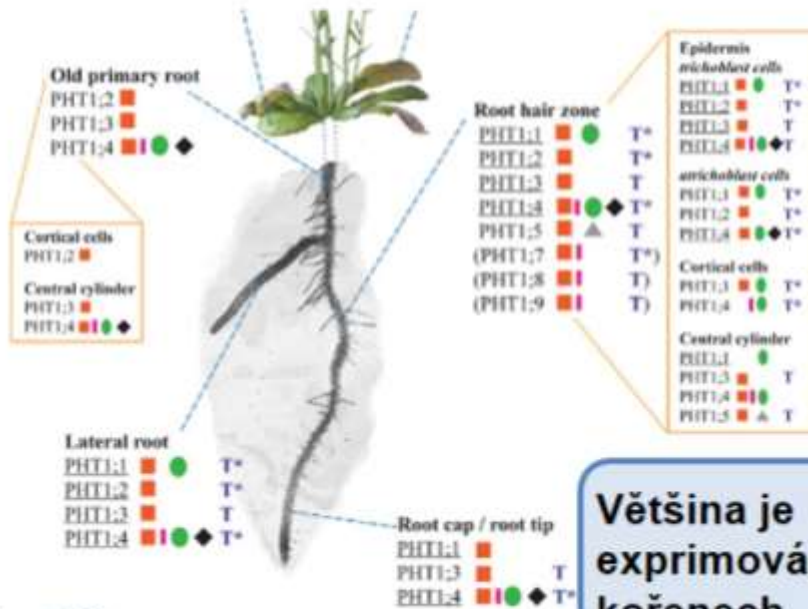

Cluster roots

Lupina bílá (*Lupinus albus*) je luštěnina formující „cluster“ kořeny – genetický model pro výzkum

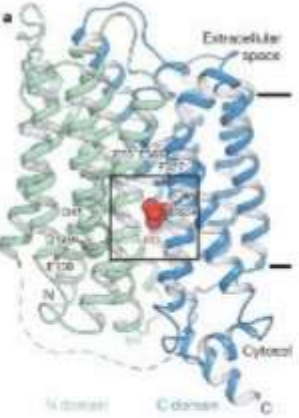
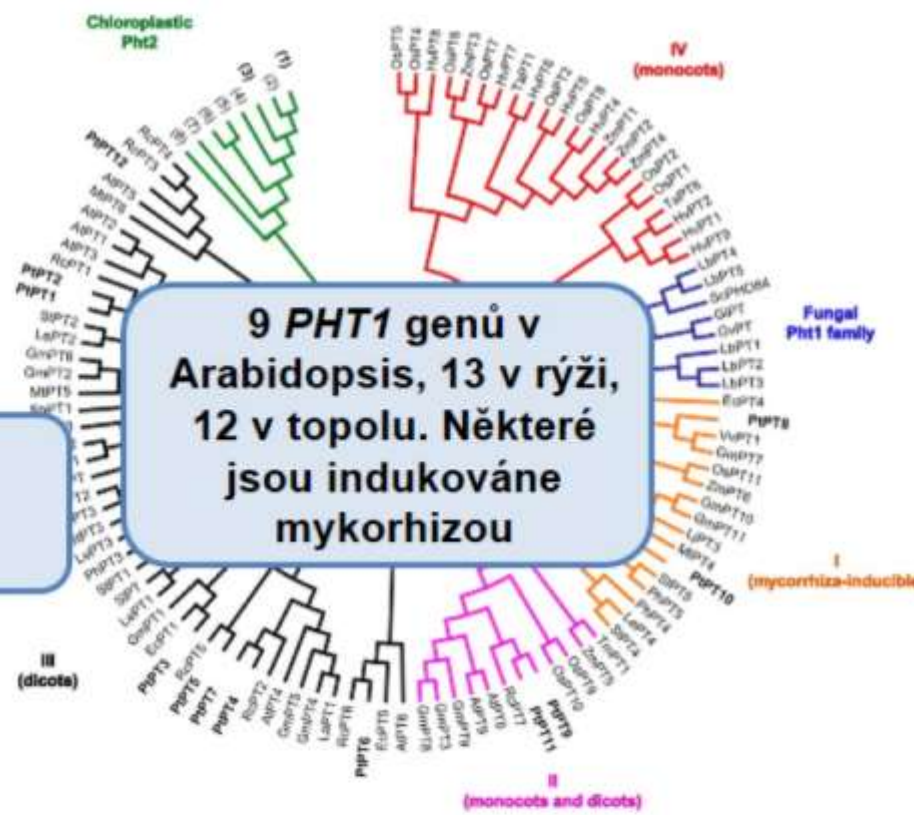

PHT1 fosfátové co-transportéry (Pi:H⁺) sprostředkují příjem a transport

Většina je exprimována v kořenech

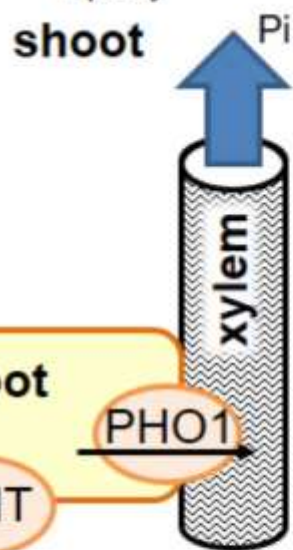
PHT transportéry jsou H⁺/PO₄³⁻ ko-transportéry, mají 12 membránových domén

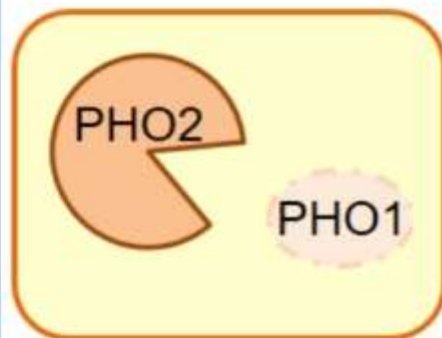
Nussaume, L., Kanno, S., Javot, H., Marin, E., Pochon, N., Ayadi, A., Nakanishi, T.M. and Thibaud, M.-C. (2011) Phosphate import in plants: focus on the PHT1 transporters. *Front. Plant Sci.* 2: 83. Pedersen, B.P., et al and Stroud, R.M. (2013). Crystal structure of a eukaryotic phosphate transporter. *Nature* 496: 533-536. Loth-Pereda, V., et al. and Martin, F. (2011). Structure and expression profile of the phosphate Pht1 transporter gene family in mycorrhizal *Populus trichocarpa*. *Plant Physiol.* 156: 2141-2154. See also Lapis-Gaza, H.R., Jost, R., and Patrick M Finnegan, P.M. (2014). *Arabidopsis* PHOSPHATE TRANSPORTER1 genes *PHT1:8* and *PHT1:9* are involved in root-to-shoot translocation of orthophosphate. *BMC Plant Biol.* 14: 334.

Regulační kontroly zabraňují over-akumulaci Pi

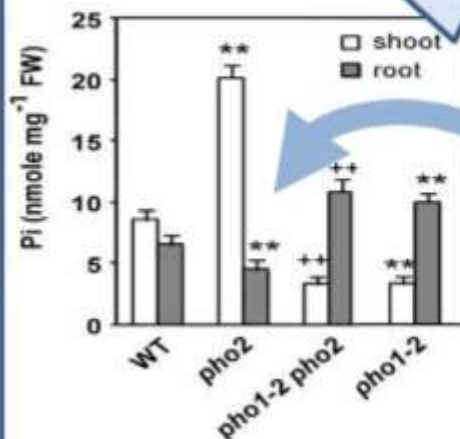
PHO1 je transporter přesouvající Pi do xylému pro transport do nadzemních částí
PHT transportéry přijímají Pi z půdy

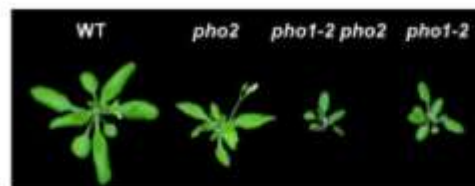
PHO2 je E2 ligáza která cílí na transportéry a způsobuje jejich proteolýzu

V *pho1* mutantech, příliš mnoho Pi je akumulováno v kořenech

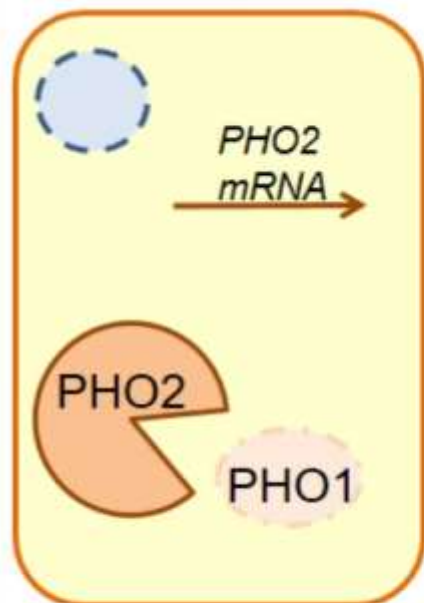
V *pho2* mutantech, je hodně Pi akumulováno v nadz. Částech a málo v kořenech; z důsledku neregulace transportu

PHO2 akumulace je regulována expresi miR399 (micro-RNA 399)

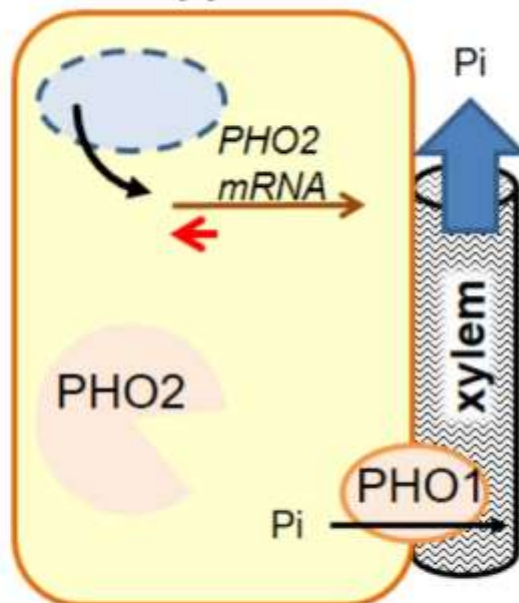
Když je Pi dostatek, PHO2 reguluje PHO1 pro degradaci

+ Pi

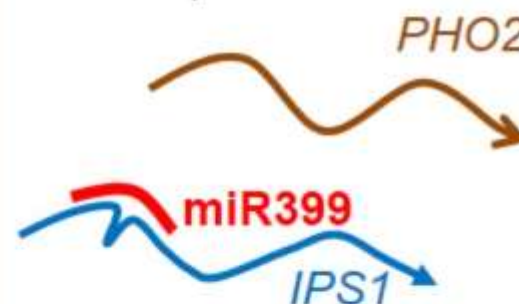

P nedostatek indukuje expresi miR399, která vede k degradaci mRNA *PHO2* (snížení množství *PHO2*)

- Pi

Nekódující RNA - *IPS1* je velice podobná *PHO2* RNA, slouží pro jemnou regulaci efektů *miR299*; stabilním navázáním *miR399*, *IPS1* podporuje *PHO2* expresi

Draslík: potaš – popel v květináči (potassium - ashes in the pot)

Draslík je esenciální makroživina

Zlepšuje
fertilitu

Maintains turgor
and reduces wilting

Zlepšuje
toleranci ke
stresu
Reguluje
enzymatickou
aktivitu

Reguluje stomata

Zpevňuje
buněčné stěny

Udržuje balans
iontů

Stimuluje
translokaci
produktů
fotosyntézy

[K⁺] v půdě = ~0.1 – 1 mM
[K⁺] v cytoplasmě rost.
buněk = ~100 mM

Symptomy nedostatku

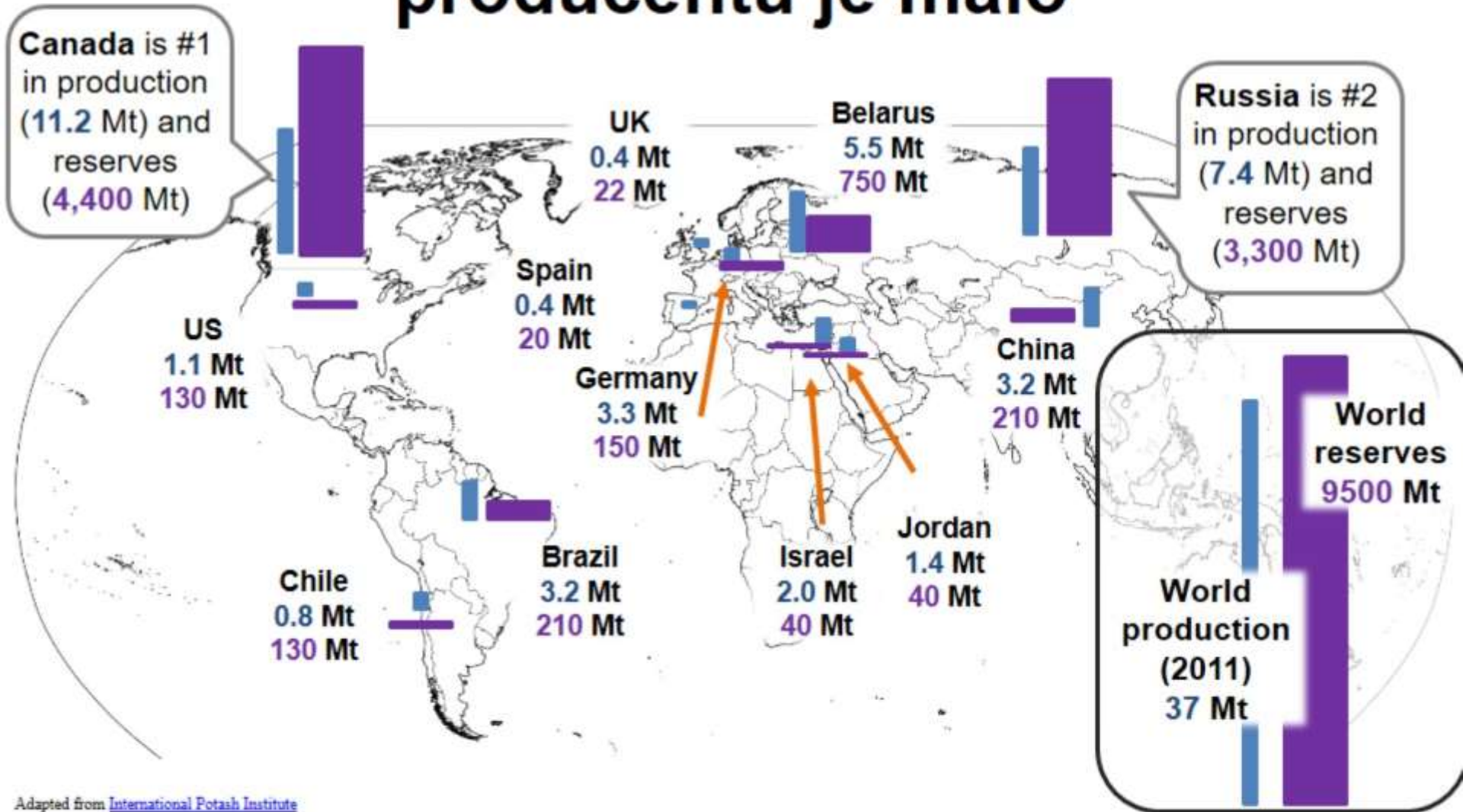
Draslíkaté hnojiva jsou dobývána ze země jako “potaš”

Potaš je termín zahrnující mnoho forem draslíku:

- KCl (potassium chloride, *aka* sylvite)
- K_2SO_4 (potassium sulfate)
- K_2CO_3 (potassium carbonate)
- $\text{K}_2\text{Ca}_2\text{Mg}(\text{SO}_4)_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ (polyhalite)
- *etc.*

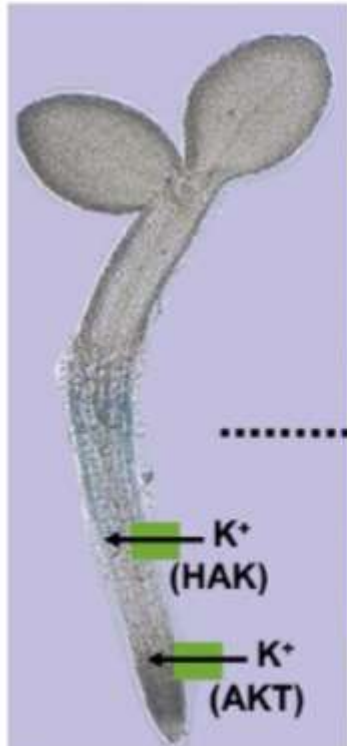

Ceny potaše jsou velice volatilní, producentů je málo

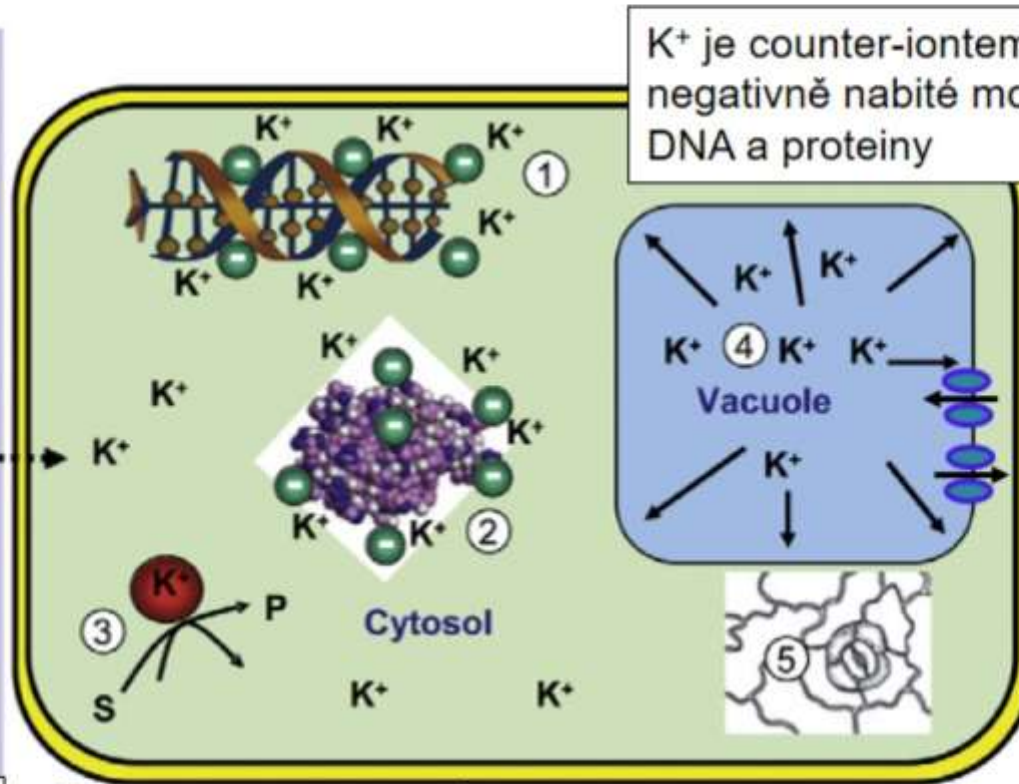

Adapted from [International Potash Institute](#)

Draslík je pro rostliny esenciální

K^+ příjem zahrňuje vysoko a nízko afinitní transportéry

K^+ je kofaktorem některých enzymů

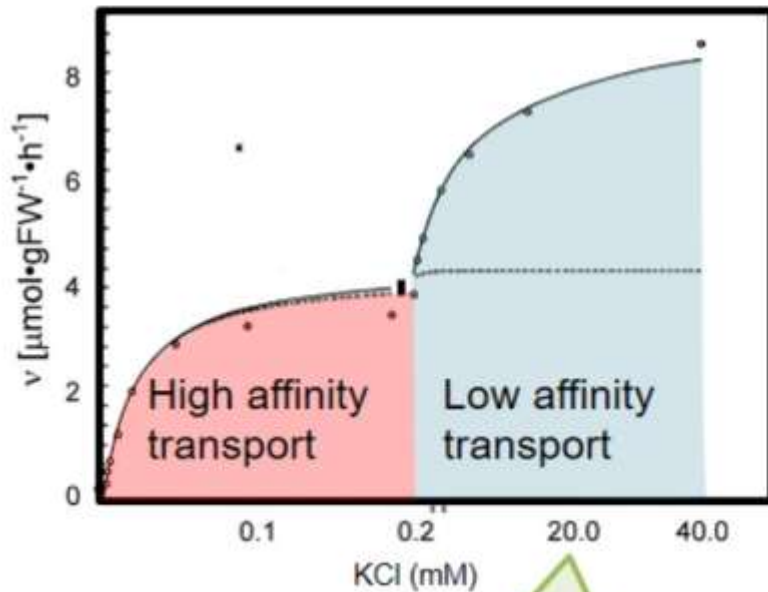
Cytoplazmatická koncentrace 80-200 mM

K^+ je counter-iontem pro negativně nabitě molekuly jako DNA a proteiny

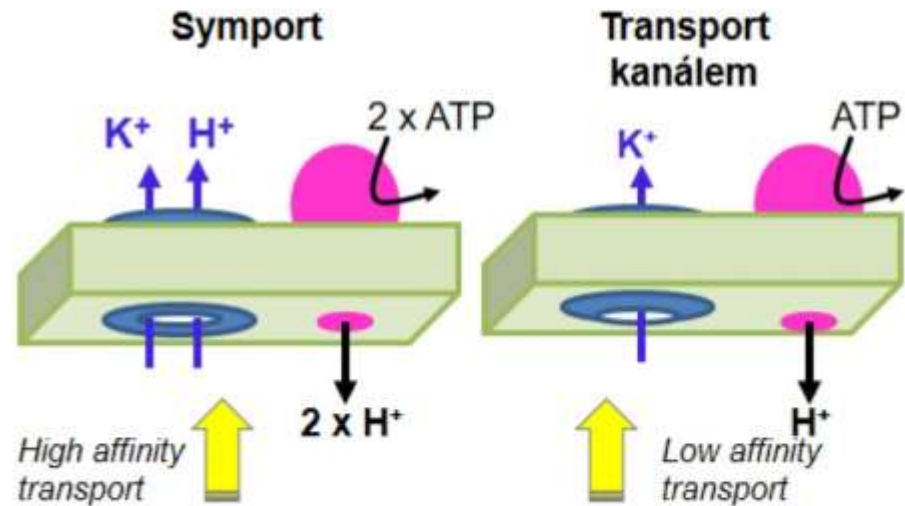
K^+ se pohybuje dovnitř a ven z vakuoly skrz specifické transportéry

Jako hlavní vakuolární kation, K^+ přispívá k expanzi buněk, včetně průduchů

První objevený princip transportu draslíku: Bifázický (biphasic uptake)

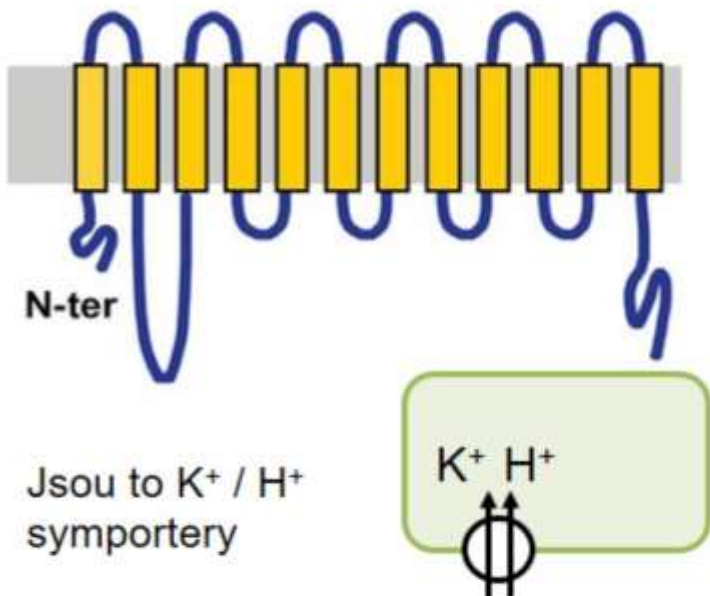
Epstein et al popsali dvě fáze příjmu K^+ v kořenech ječmene

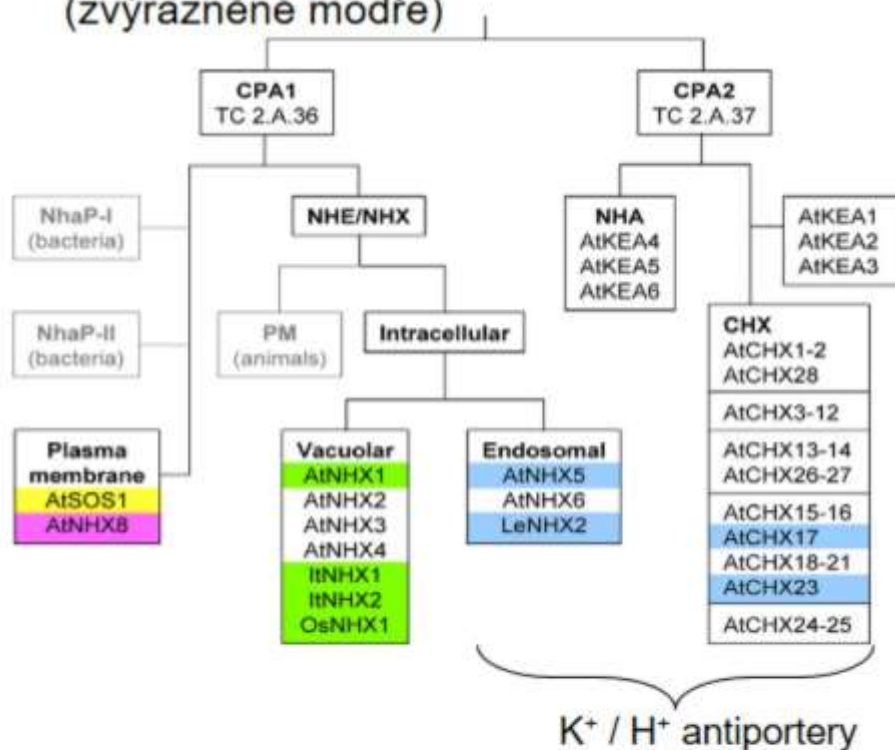
Je potřeba více energie, když je nedostatek K^+ v půdě

Je několik typů transportérů K^+

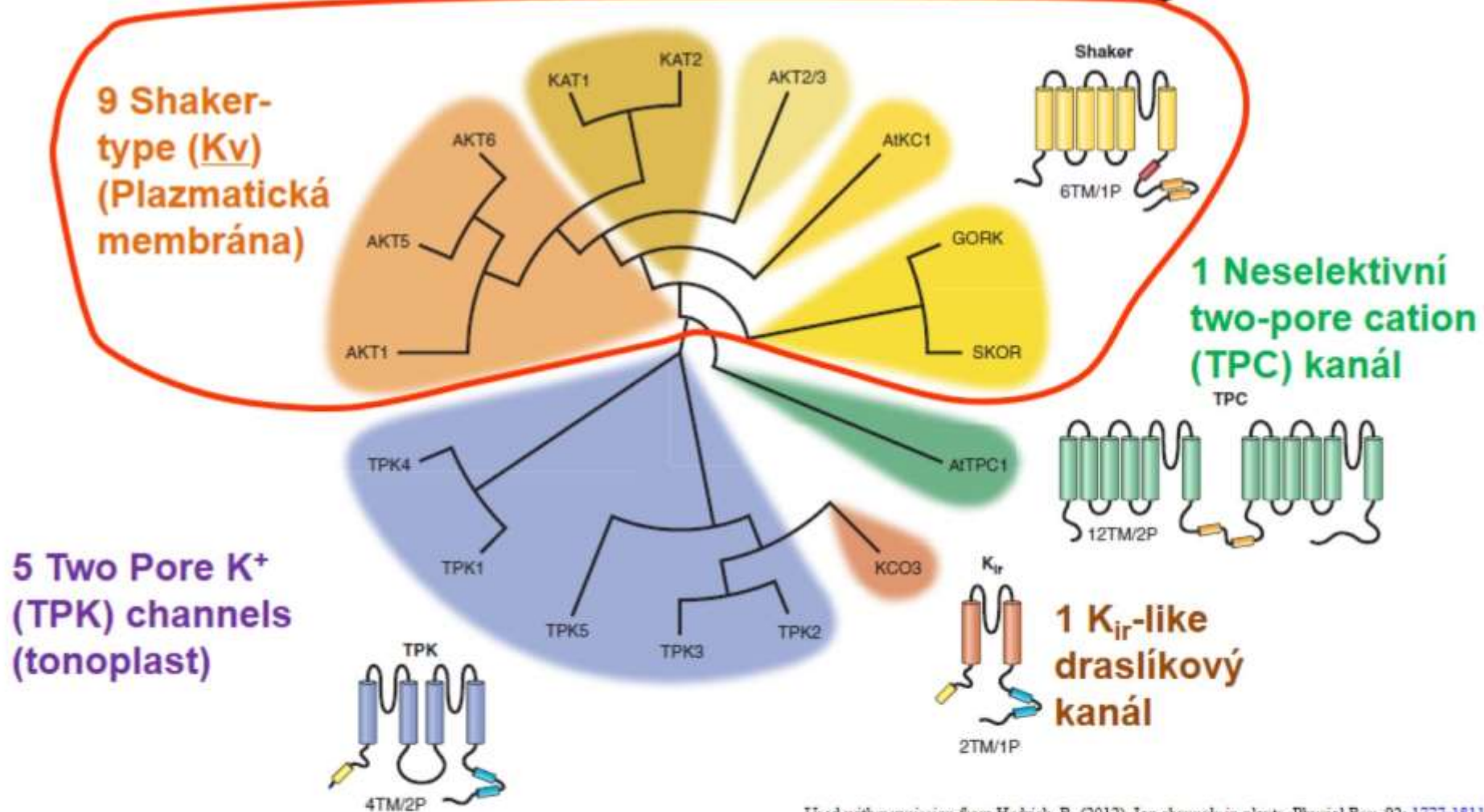
KT/KUP/HAK transportéry jsou odpovědné za většinu high-affinity příjmu v kořenech, 13 genů in *Arabidopsis* a 27 u rýže

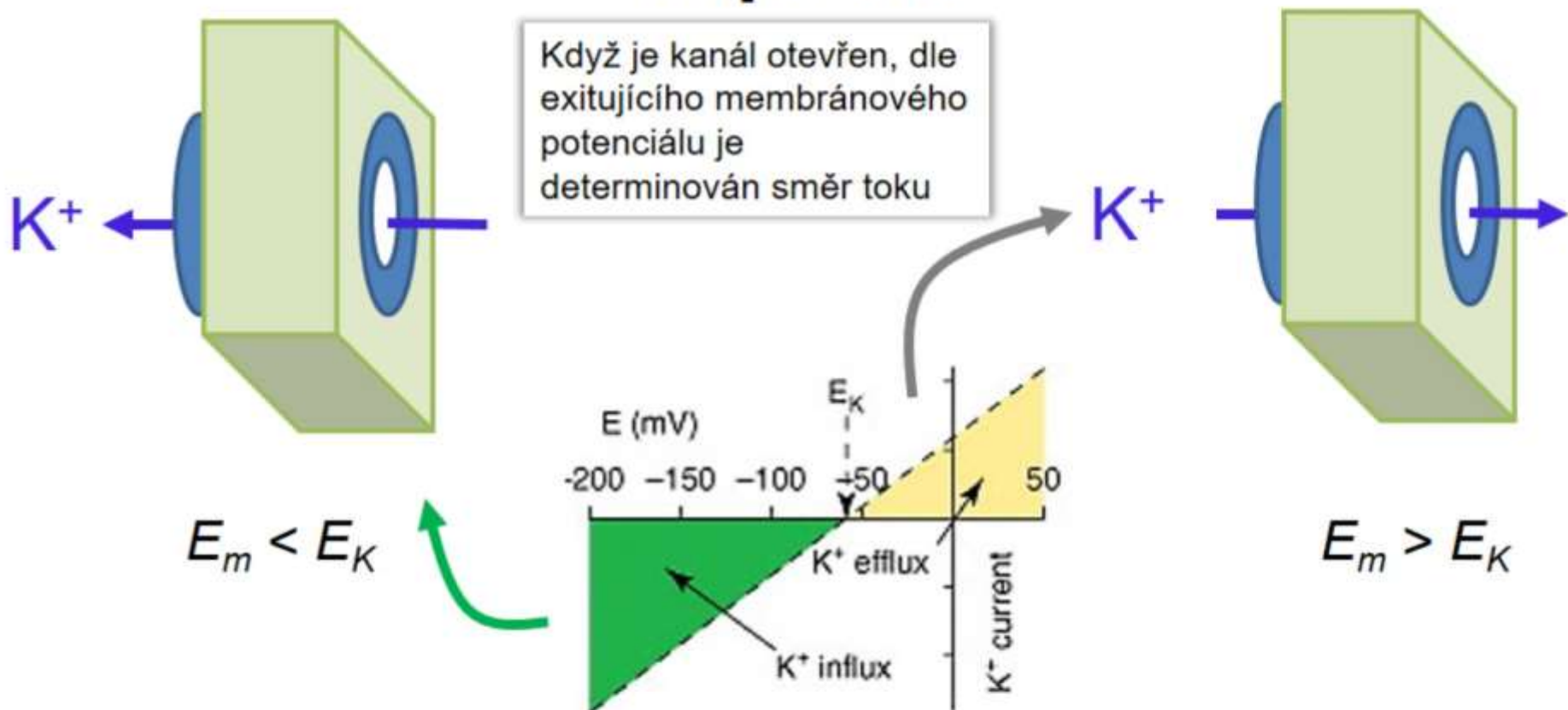
Někteří členové **CPA** (Cation Proton Antiporter) rodiny transportérů přispívají k K^+ příjmu (zvýrazněné modře)

V Arabidopsis je 15 genů kódujících draslíkové iontové kanály

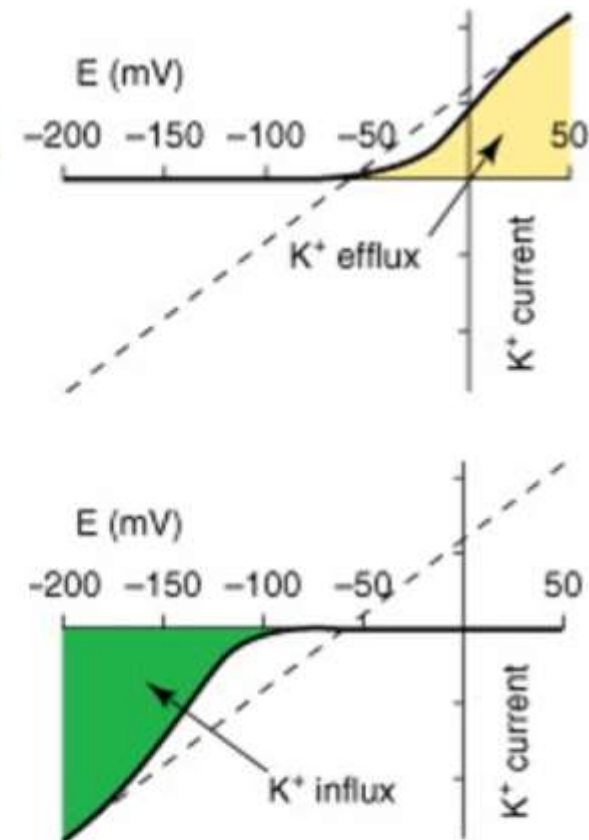
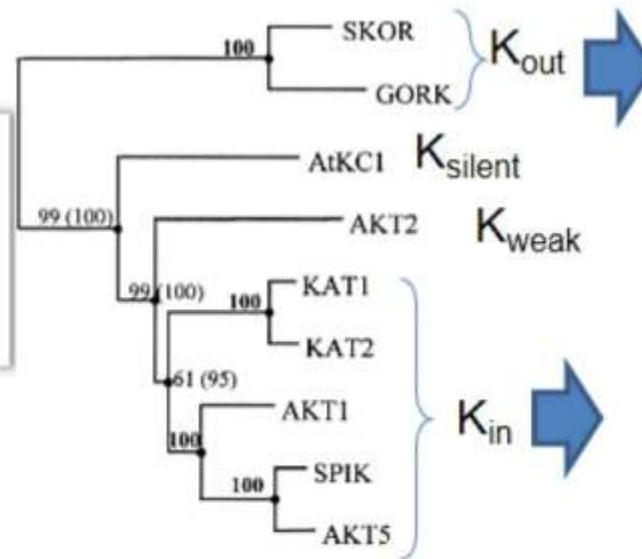

Transport iontů skrz Shaker Kv kanály je poháněno a regulováno napětím

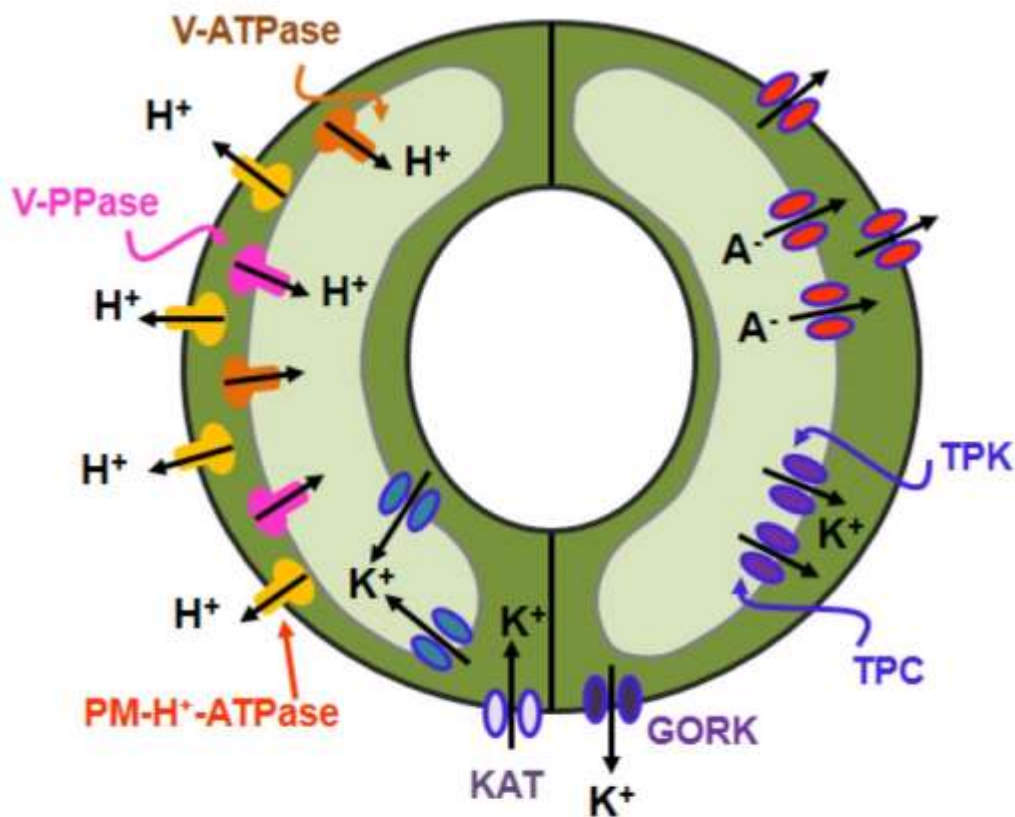
Různé typy Shaker Kv kanálů odpovídají různě na existující napětí

Některé jsou ovládané napětím, některé ne, některé transportují jen dovnitř, některé jen ven

Svěrací buňky průduchů jsou modelovým systémem pro studium K^+ transportu

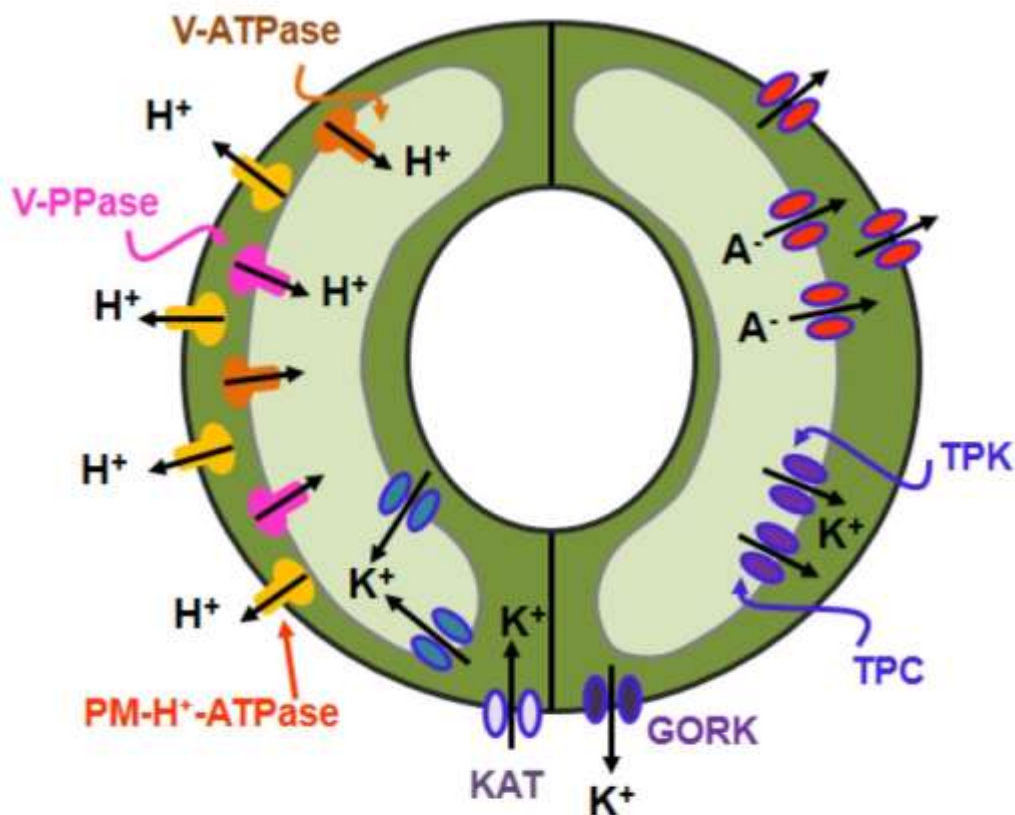
Otevřené   Zavřené

Množství informací a přemíra studií o těchto buňkách z nich udělalo modelový organizmus pro studium membránového transportu všeobecně

Svěrací buňky průduchů jsou modelovým systémem pro studium K^+ transportu

Otevřené   Zavřené

Množství informací a přemíra studií o těchto buňkách z nich udělalo modelový organizmus pro studium membránového transportu všeobecně

Rainer Hedrich, University of Würzburg

Síra: Čistý vzduch vede k deficienci u rostlin

Poškození
kyselým
deštěm

Eliminace síry z
průmyslového
znečištění vedlo k
deficienci síry zejména
u řepky a obilovin

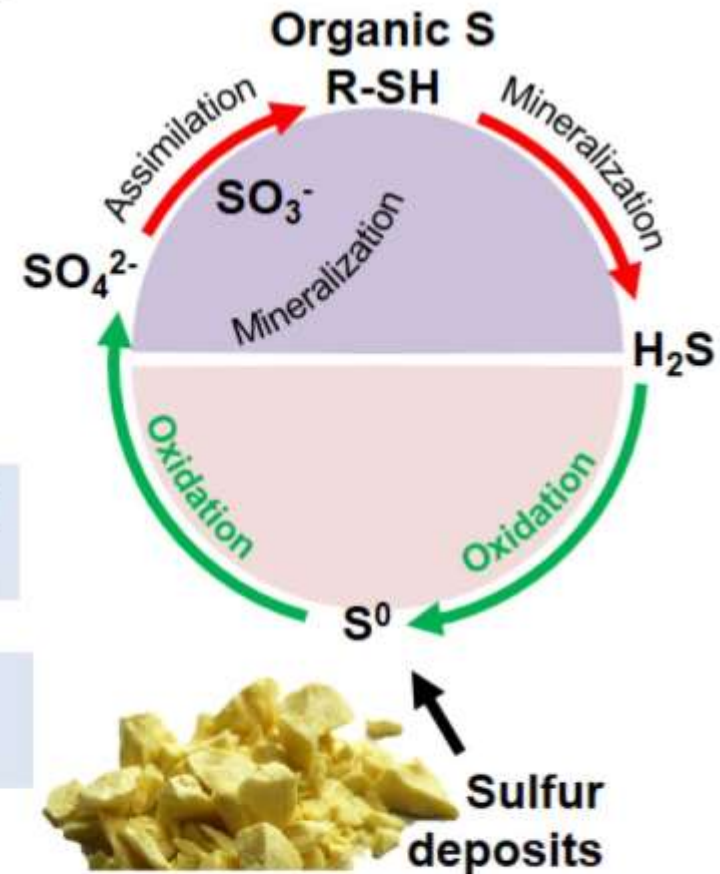
5377123

Síra se v půdě nachází v mnoha anorganických formách

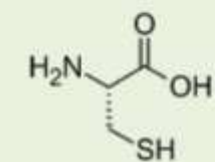
Species	Name	Oxidation State
S^{2-} , H_2S , $R-SH$	Sulfide	-2
S^0 , S_8	Sulfur	0
SO_2	Sulfur dioxide (toxic gas)	+4
SO_3^-	Sulfite	+4
SO_4^{2-}	Sulfate	+6

Rostliny přijímají síru z půdy jako SO_4^{2-} a v menší míře ze vzduchu jako SO_2 nebo H_2S

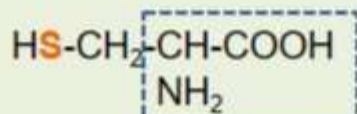
H_2S bývá v nejnovější literatuře označován za signální molekulu, plynní formu signálu

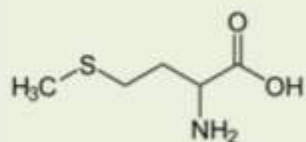
Síra je esenciální makronutrient v aminokyselinách & jiných látkách

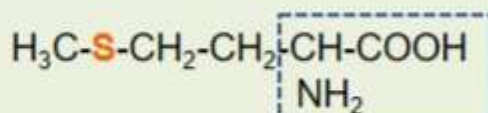
Cysteine (Cys)

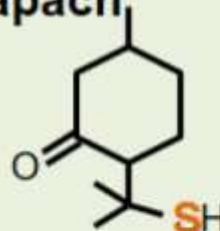
Aminokyseliny

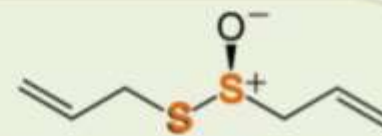
Methionine (Met)

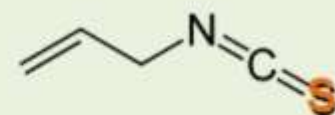
Vůně nebo zápach

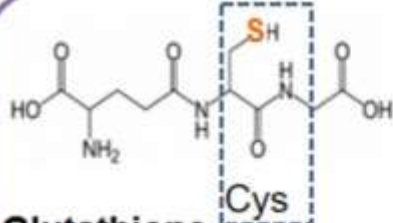
Mercapto-*p*-menthan-3-one (blackcurrant)

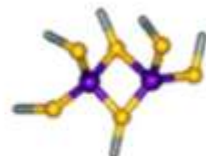
Allicin (garlic flavor)

Allyl-isothiocyanate (horseradish flavor)

Oxidace/redukce, transport kovů a detox

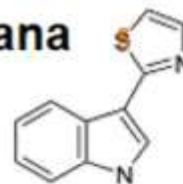

Domain 1 of wheat E_C (2162)
Zn₇Cys₆

Glutathione

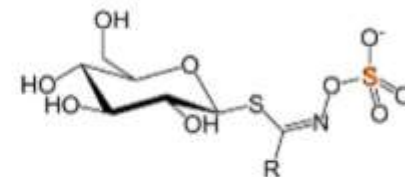
Glutathione is an amino acid derivative involved in Redox reactions

Obrana

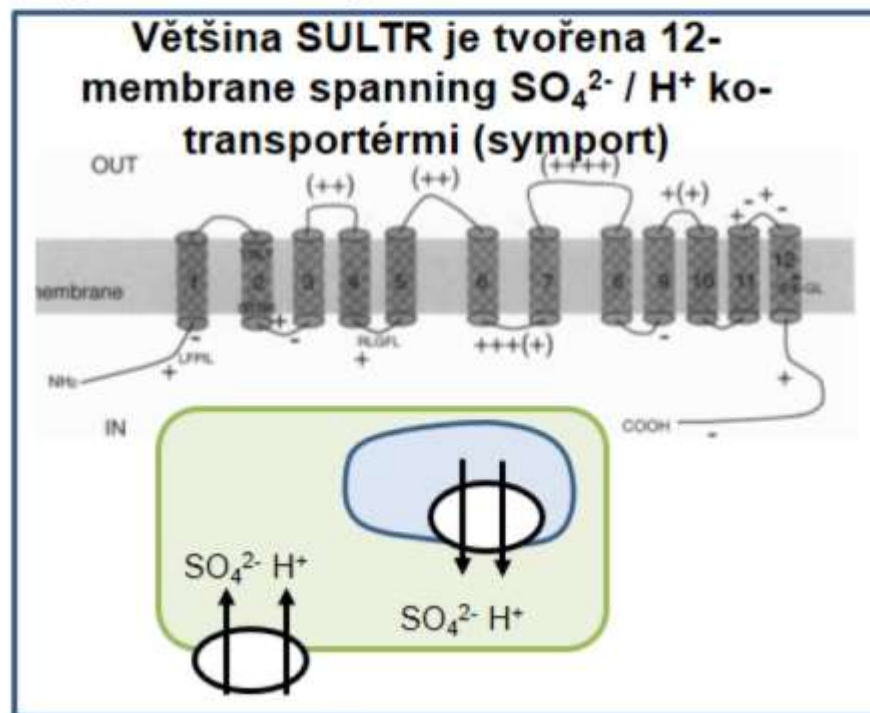
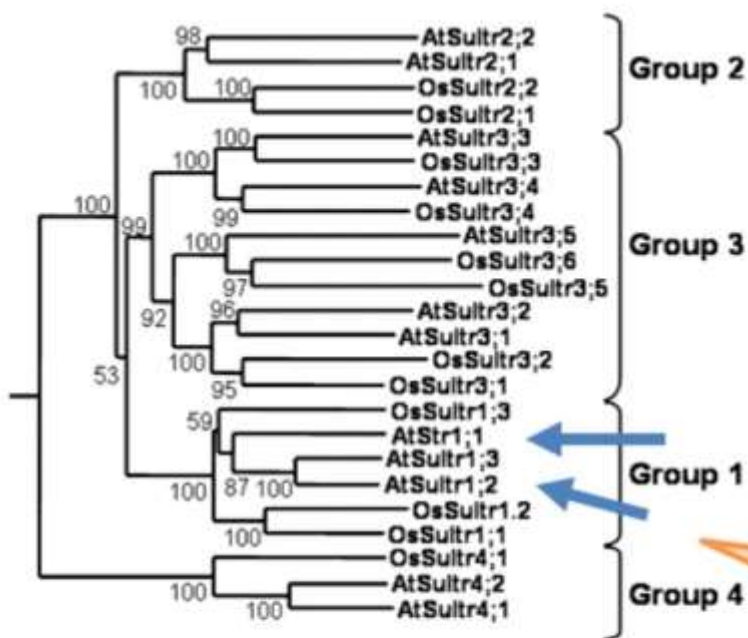
Camalexin is a defense compound induced by pathogens

Glucosinolates are anti-herbivores

Příjem síry probíhá primárně skrz SULTR transportéry

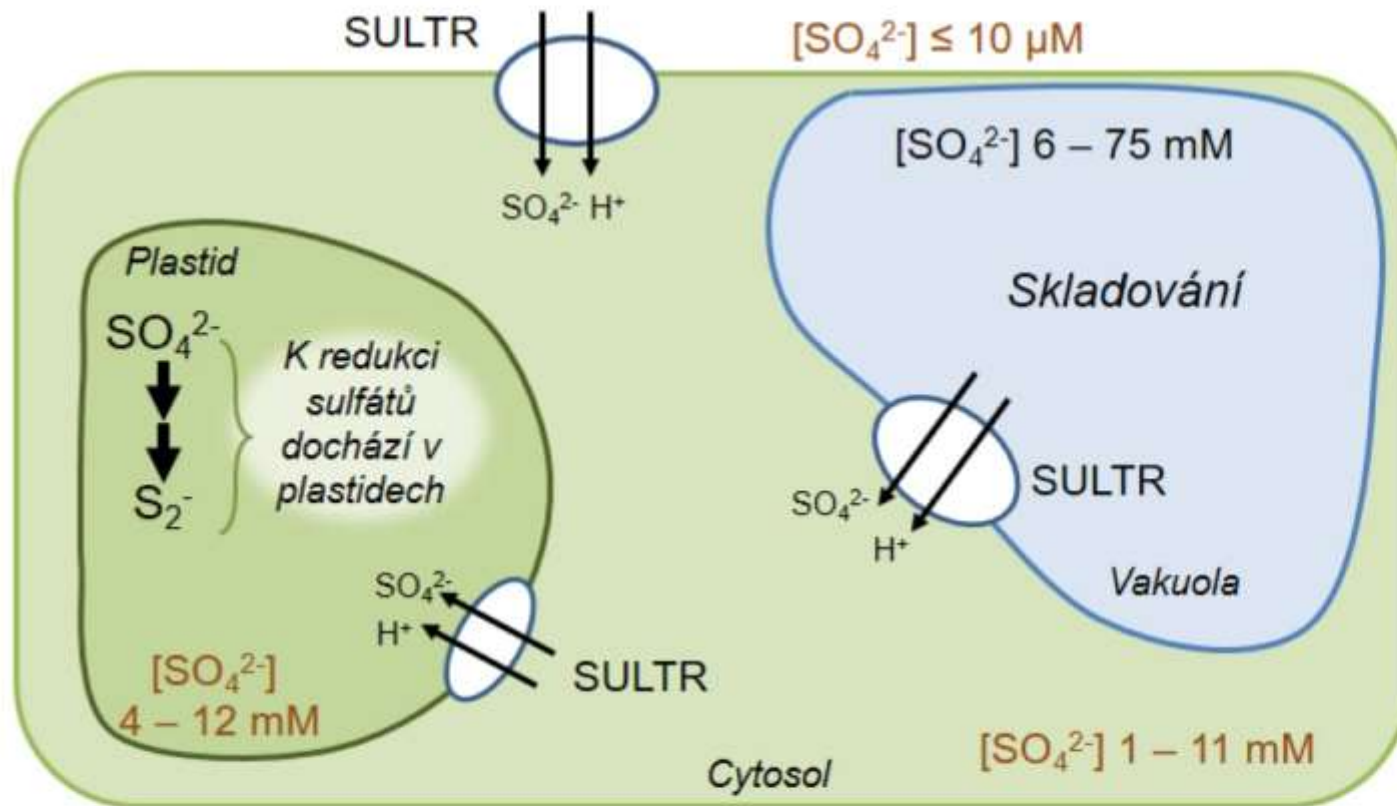
U *Arabidopsis*, 12 genů kóduje SULTR transportéry

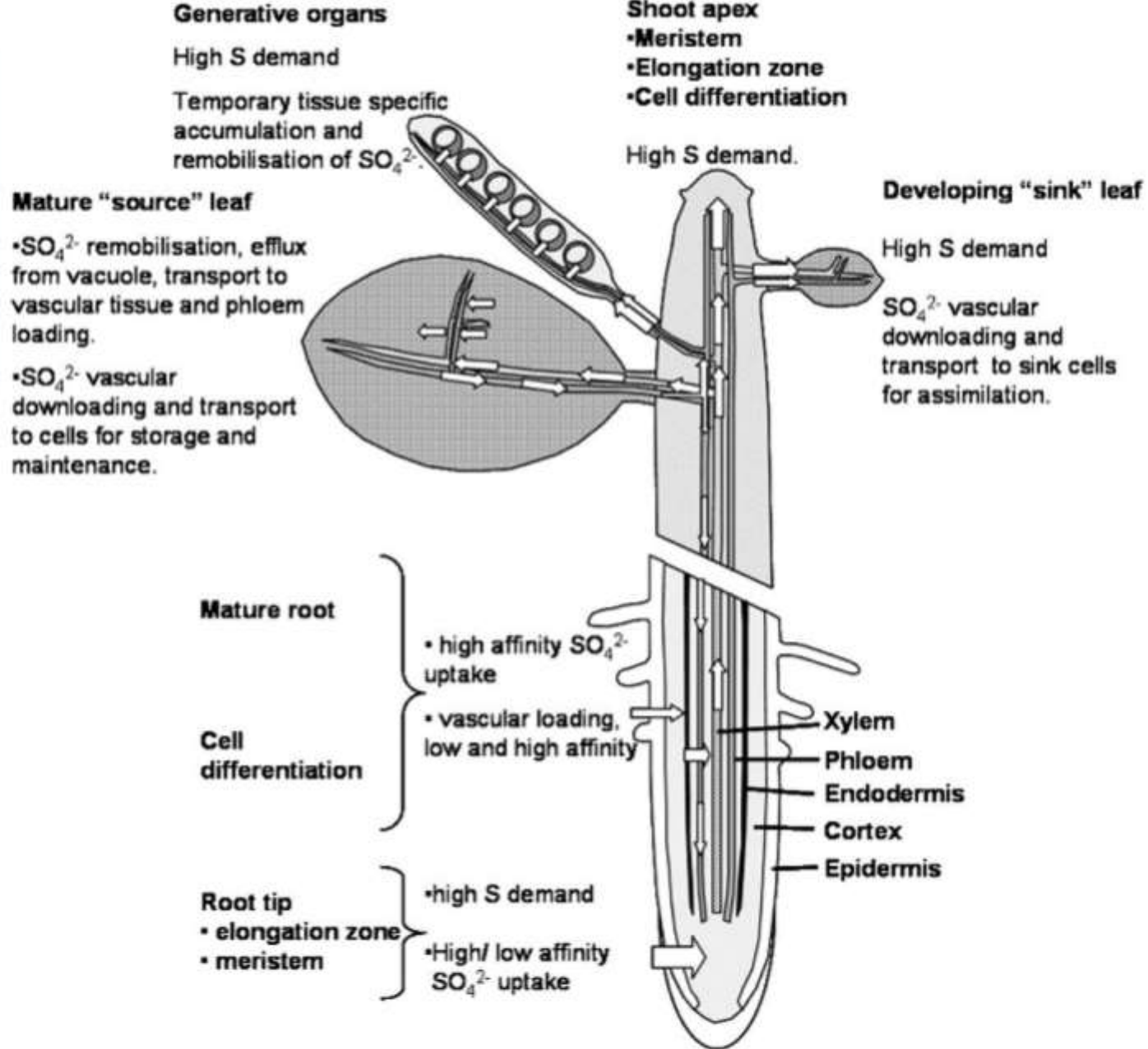
Primární asimilace v kořenech probíhá skrz SULTR1;1 a SULTR1;2

Buchner, P., Takahashi, H. and Hawkesford, M.J. (2004). Plant sulphate transporters: co-ordination of uptake, intracellular and long-distance transport. *J. Exp. Bot.* 55: 1765-1773 with permission from Oxford University Press; Smith, F.W., Ealing, P.M., Hawkesford, M.J. and Clarkson, D.T. (1995). Plant members of a family of sulfate transporters reveal functional subtypes. *Proc. Natl. Acad. Sci. USA* 92: 9373-9377; Rouached, H., Secco, D. and Arpat, A.B. (2009). Getting the most sulfate from soil: Regulation of sulfate uptake transporters in *Arabidopsis*. *J. Plant Physiol.* 166: 893-902; Gojon, A., Nacry, P. and Davidian, J.-C. (2009). Root uptake regulation: a central process for NPS homeostasis in plants. *Curr. Opin. Plant Biol.* 12: 328-338

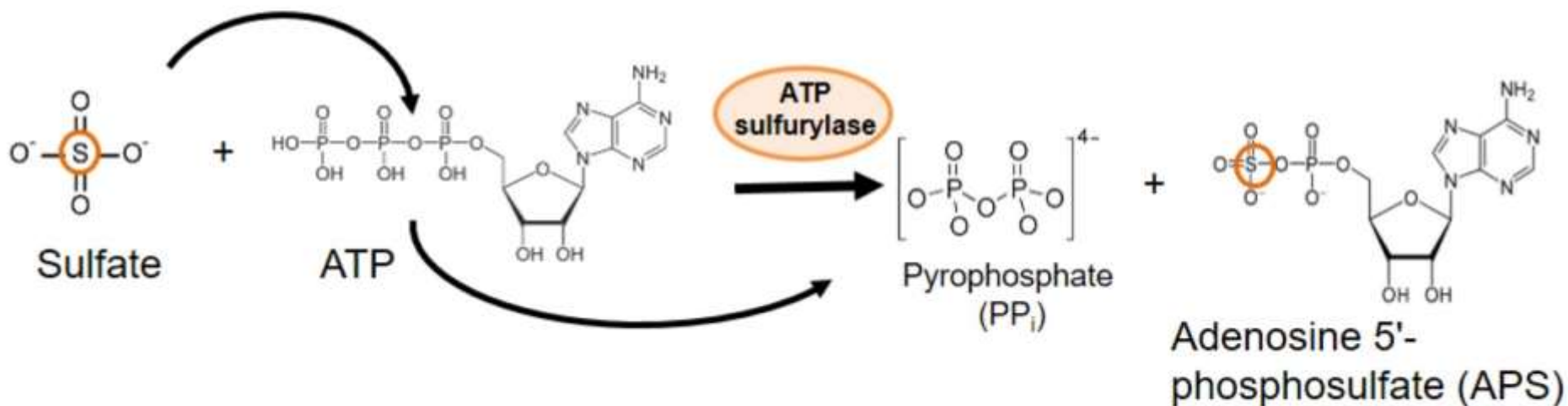
U vyšších rostlin, SULTR transportéry ovlivňují vnitrobuněčný transport

S transportéry také koordinují meziorgánový transport

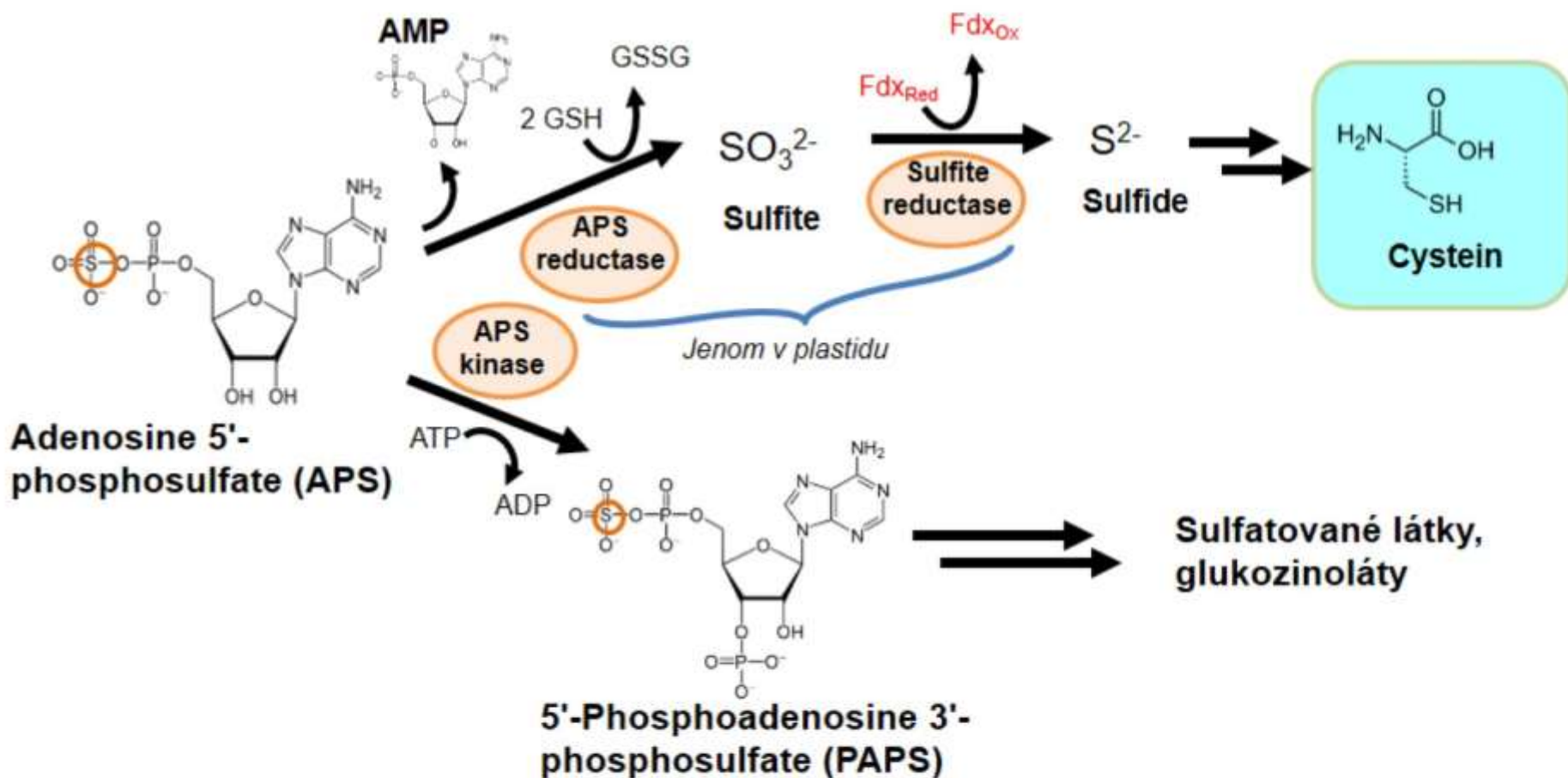

Sulfát je asimilován pomocí ATP sulfurylázy na APS

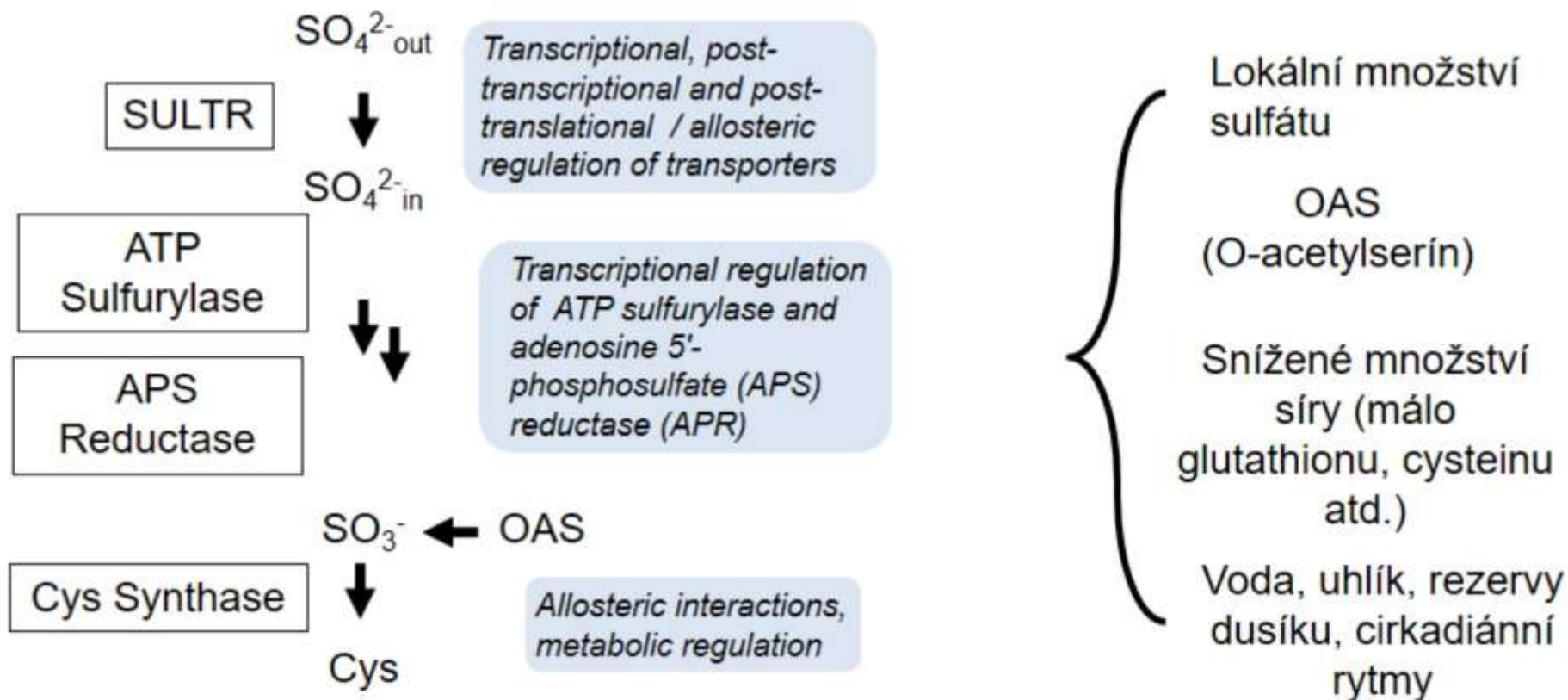
*Tato reakce probíhá v
plastidu a cytosolu*

APS se může dále metabolizovat dvěma dráhami pro primární nebo sekundární reakce

Adapted from Takahashi, H., Kopriva, S., Giordano, M., Saito, K. and Hell, R. (2011). Sulfur assimilation in photosynthetic organisms: Molecular functions and regulations of transporters and assimilatory enzymes. *Annu. Rev. Plant Biol.* 62: [157-184](#).

Příjem a asimilace síry jsou metabolicky regulovány

Magnesium

1 H 1.0079	2 He 4.0026																				
3 Li 6.941	4 Be 9.0122															5 B 10.811	6 C 12.011	7 N 14.007	8 O 15.999	9 F 18.998	10 Ne 20.180
11 Na 22.990	12 Mg 24.305											13 Al 26.982	14 Si 28.086	15 P 30.974	16 S 32.06	17 Cl 35.45	18 Ar 39.948				
19 K 39.098	20 Ca 40.078	21 Sc 44.956	22 Ti 47.88	23 V 50.942	24 Cr 52.00	25 Mn 54.938	26 Fe 55.845	27 Co 58.933	28 Ni 58.69	29 Cu 63.546	30 Zn 65.38	31 Ga 69.723	32 Ge 72.63	33 As 74.922	34 Se 78.96	35 Br 79.904	36 Kr 83.80				
37 Rb 85.468	38 Sr 87.62	39 Y 88.906	40 Zr 91.224	41 Nb 92.906	42 Mo 95.94	43 Tc 98.906	44 Ru 101.07	45 Rh 102.91	46 Pd 106.36	47 Ag 107.87	48 Cd 112.41	49 In 114.82	50 Sn 118.71	51 Sb 121.76	52 Te 127.6	53 I 126.91	54 Xe 131.29				
55 Cs 132.91	56 Ba 137.33	57-70 * Lanthanoids	71 Lu 174.967	72 Hf 178.49	73 Ta 180.948	74 W 183.84	75 Re 186.207	76 Os 190.23	77 Ir 192.22	78 Pt 195.084	79 Au 196.967	80 Hg 200.59	81 Tl 204.38	82 Pb 207.2	83 Bi 208.98	84 Po 209	85 At 210	86 Rn 222			
87 Fr 223	88 Ra 226	89-102 ** Actinoids	103 Lr 260	104 Rf 261	105 Db 262	106 Sg 263	107 Bh 264	108 Hs 265	109 Mt 266	110 Ds 271	111 Rg 272	112 Cn 277	113 Nh 278	114 Fl 285	115 Mc 286	116 Lv 293	117 Ts 294	118 Og 294			

Mg v roztocích je pořád kation Mg^{2+}

Magnesium v půdě pochází ze zvětrávání a Mg^{2+} z mořské vody

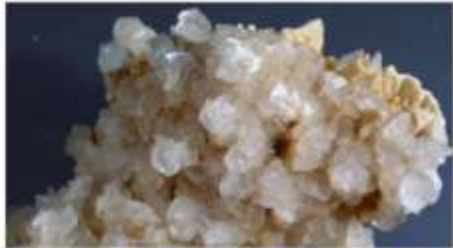
Dolomity pojmenované dle dolomitu
 $MgCO_3 \cdot CaCO_3$

Serpentine
 $3MgO \cdot 2SiO_2 \cdot 2H_2O$

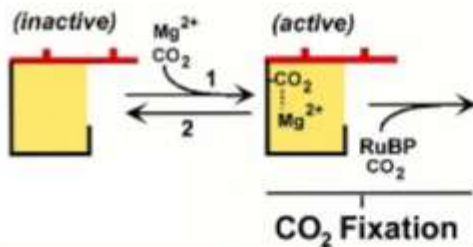
Magnesite
 $MgCO_3$

Didier Descouens; Ra'ike; chensivuan; James St. John

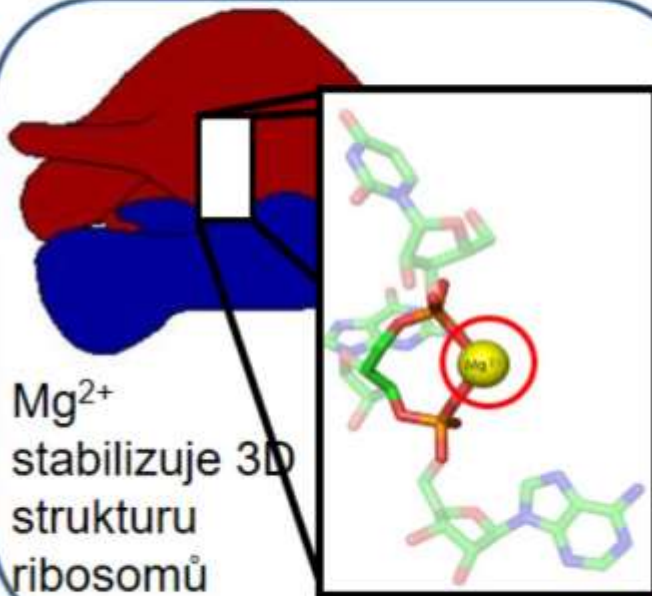
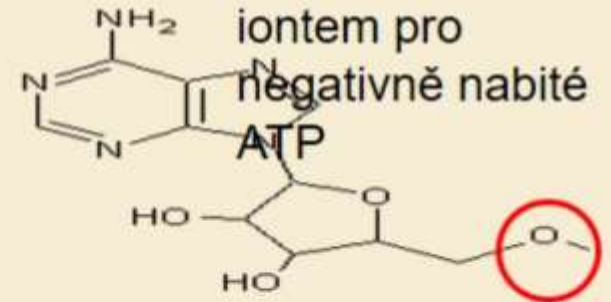
Magnesium je kofaktorem pro mnoho enzymů a nezbytný pro chlorofyl

Rubisco

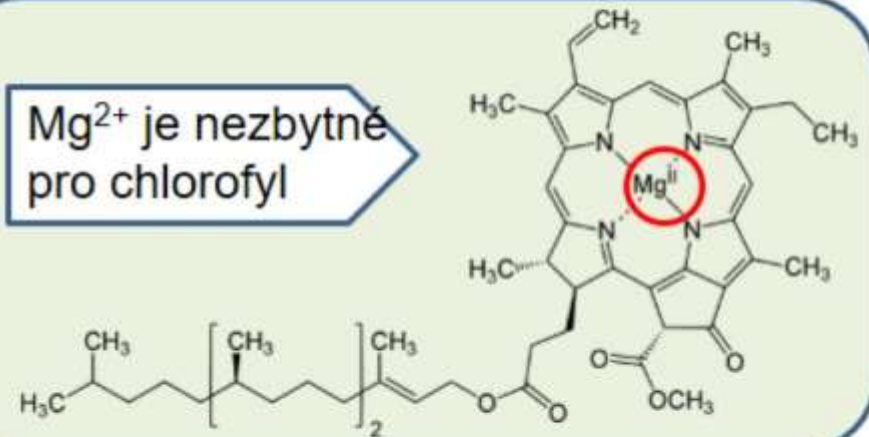

Mg^{2+} je esenciálním aktivátorem mnoha enzymů, např. Rubisco

Mg^{2+} je „counter“ iontem pro negativně nabitě

Mg^{2+} je nezbytné pro chlorofyl

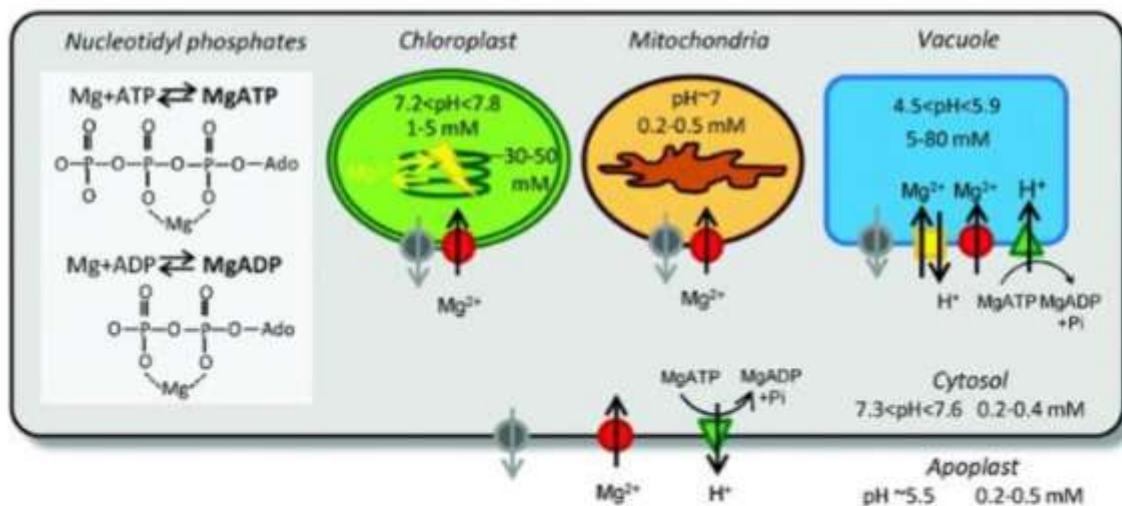
Mg deficiency

Hlavním příznakem nedostatku je chloróza listů

Reused with permission from Wiley from Cakmak, I. and Kirkby, E.A. (2008). Role of magnesium in carbon partitioning and alleviating photooxidative damage. *Physiol. Plant.* 133: [692-704](#); See also Verbruggen, N., and Hermans, C. (2013). Physiological and molecular responses to magnesium nutritional imbalance in plants. *Plant Soil.* 368: [87-99](#).

Transportéry Mg^{2+} figurují v mnoha různých membránách

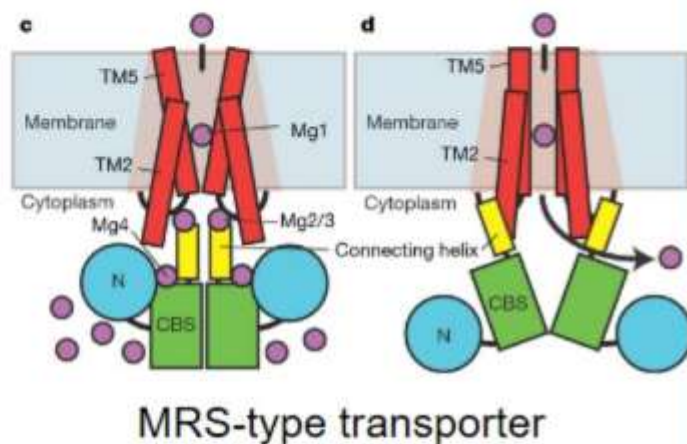

Jsou dvě známé třídy Mg transportérů:

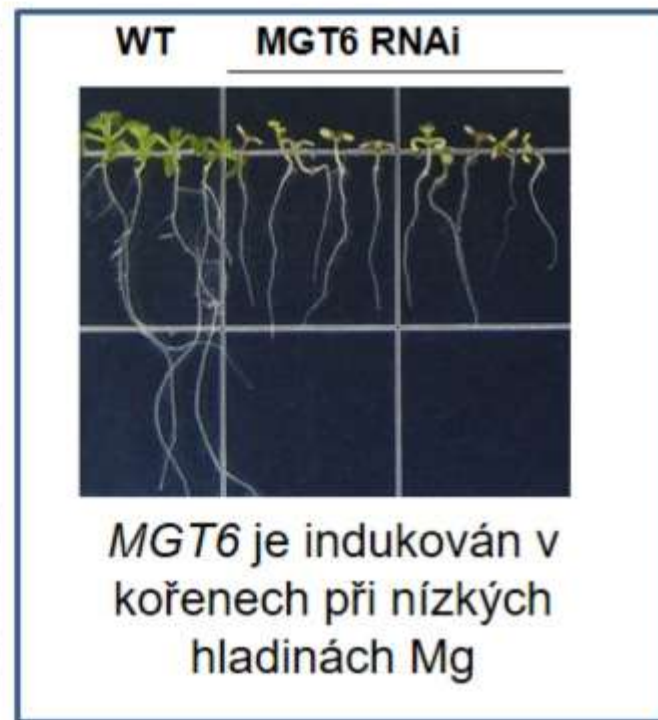
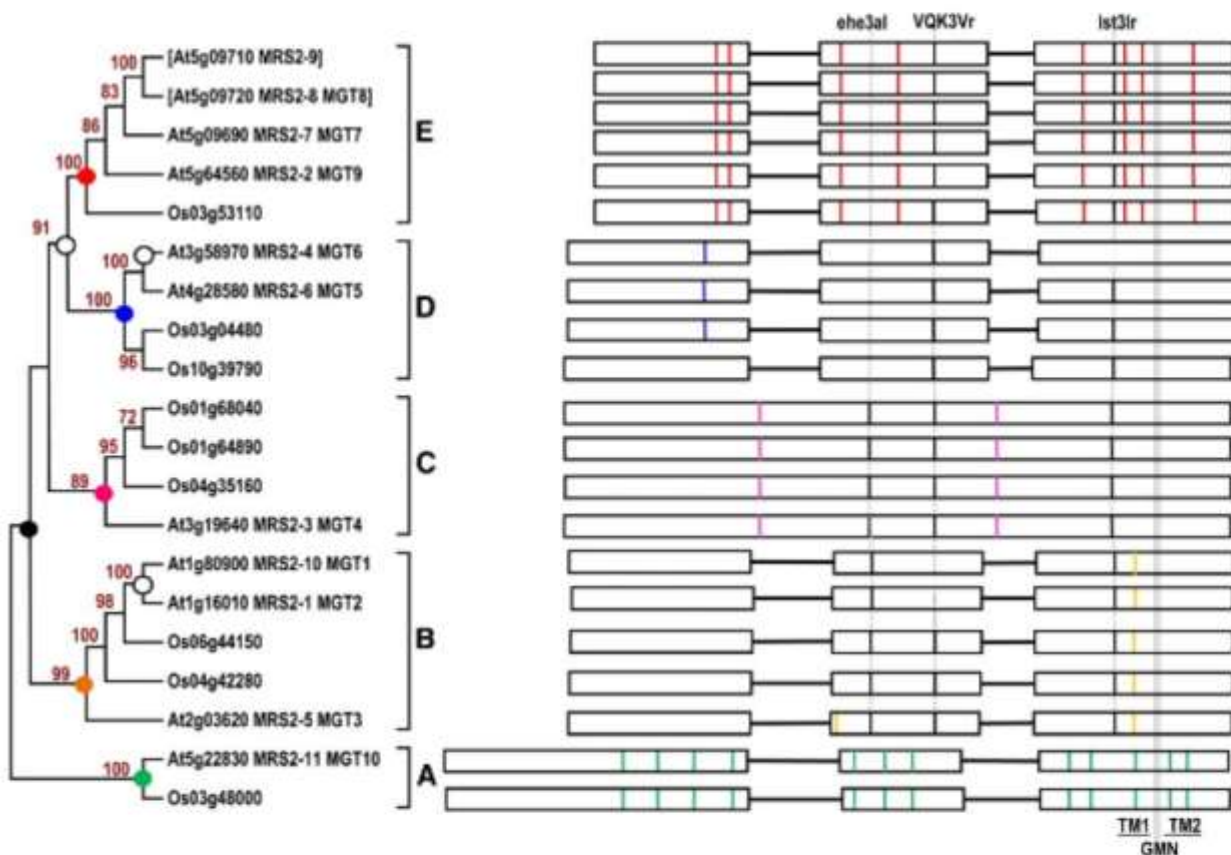
MRS/MGT ●

MHX (Mg/H^+ exchanger) ■

Mg transportéry se liší od ostatních kationových transp. kanálů, avšak jsou konzervované u všech živých organismů

Příjem magnesia je regulován MRS / MGT rodinou transportérů

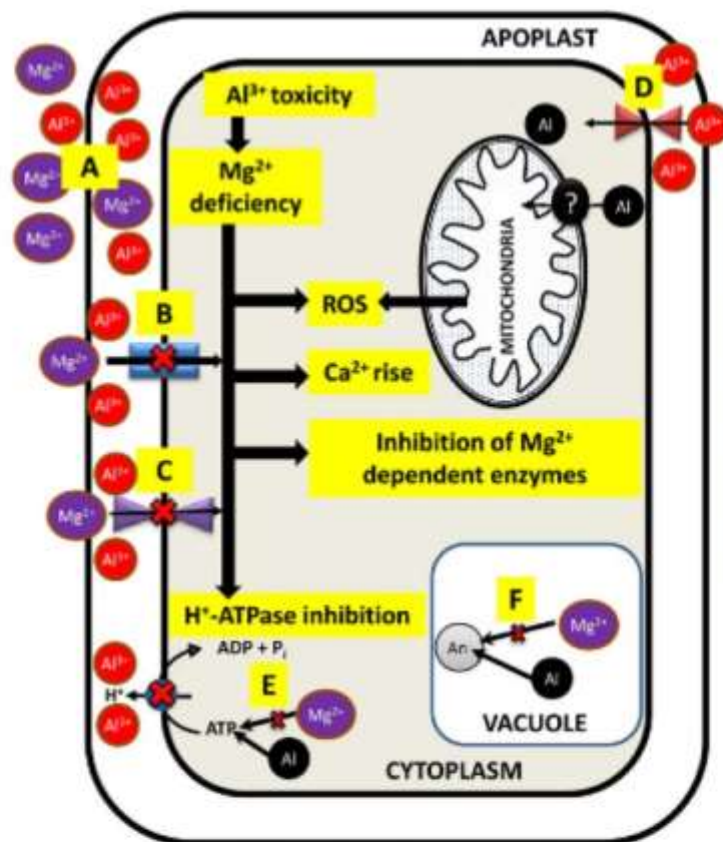
Gebert, M., Meschenmoser, K., Svidová, S., Weghuber, J., Schweyen, R., Eifler, K., Lenz, H., Weyand, K. and Knoop, V. (2009). A root-expressed magnesium transporter of the MRS2/MGT gene family in *Arabidopsis thaliana* allows for growth in low-Mg²⁺ environments. *Plant Cell*. 21: [4018-4030](https://doi.org/10.1093/pcp/21.4018-4030). Mao, D., Chen, J., Tian, L., Liu, Z., Yang, L., Tang, R., Li, J., Lu, C., Yang, Y., Shi, J., Chen, L., Li, D. and Luan, S. (2014). Arabidopsis transporter MGT6 mediates magnesium uptake and is required for growth under magnesium limitation. *Plant Cell*. 26: [2234-2248](https://doi.org/10.1093/pcp/26.12.2234-2248).

Hliníková toxicita je minimalizována zvýšeným příjmem Mg

Hliník inhibuje růst zejména v alkalických půdách, kde je nejvíc rozpustný

Al tolerant

Al sensitive

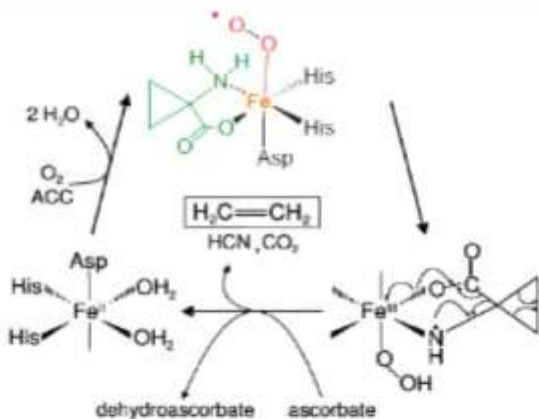
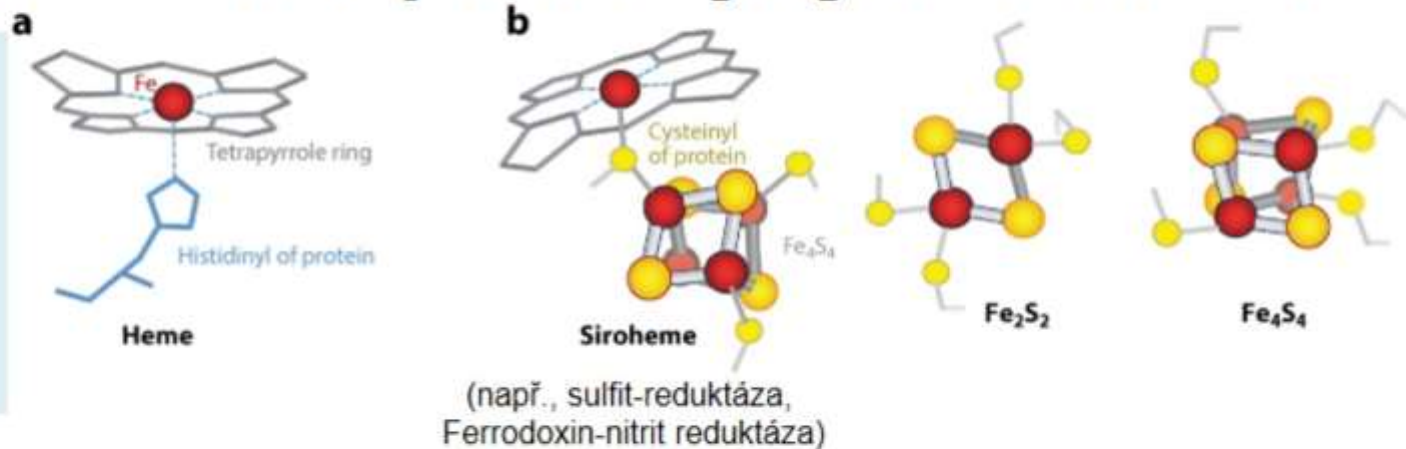

Zvýšené hladiny Mg v půdě nebo zvýšený příjem minimalizují Al toxicitu skrz kompetici pro příjem

Železo se v buňkách nachází ve formě hémové, Fe-S komplexů a jiných formách

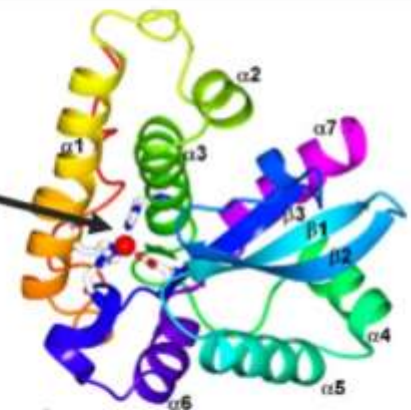
V buňkách se železo nachází v mnoha formách, např jako hem, sirohem, Fe-S kluster (především Fe_2S_2 a Fe_4S_4), mononuclear Fe a jiné

Hormon ethylen (C_2H_4) je syntetizován enzymem ACC oxidáza který využívá mononukleární nehémové Fe(II) centrum

FeSOD, v plastidech, má taky monokuleární nehémové železo v reakčním centru

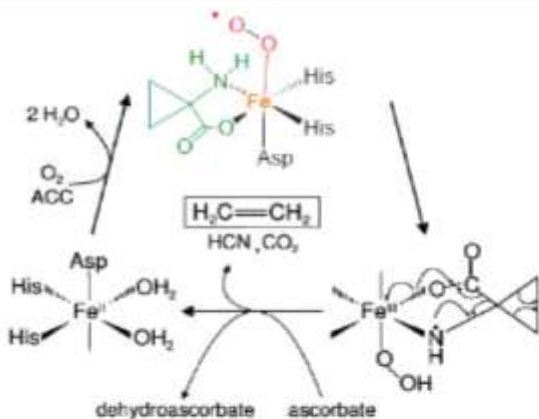
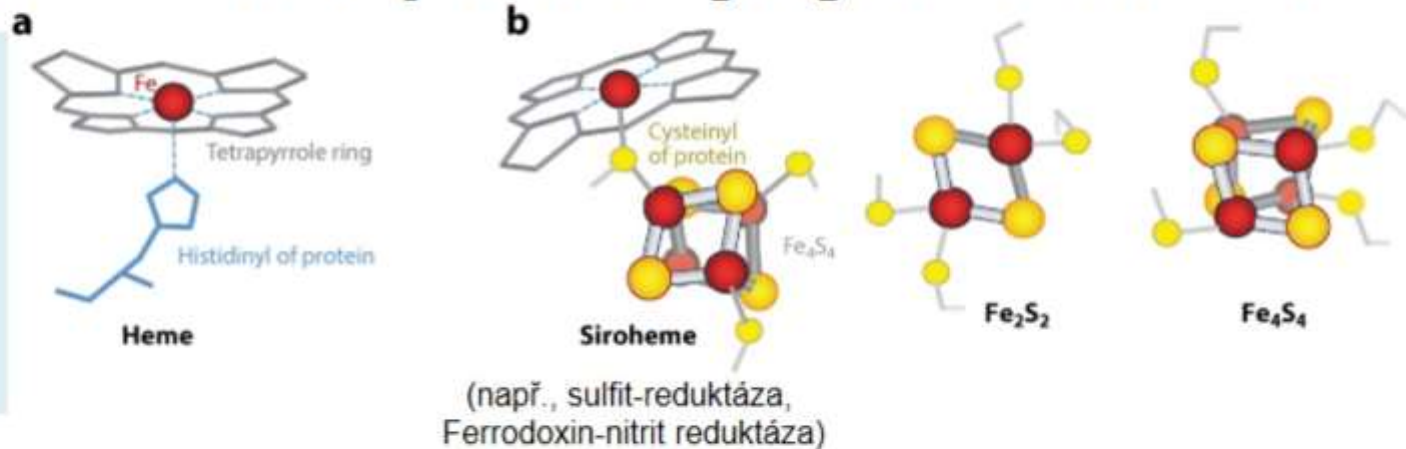
(This structure is from *Plasmodium*)

Reprinted from Balk, J. and Schaedler, T.A. (2014). Iron cofactor assembly in plants. *Annu. Rev. Plant Biol.* 65: 125-153 with permission; Schofield, C.J. and Zhang, Z. (1999). Structural and mechanistic studies on 2-oxoglutarate-dependent oxygenases and related enzymes. *Curr. Opin. Struct. Biol.* 9: 722-731; Rocklin, A.M., Tierney, D.L., Kofman, V., Brunhuber, N.M.W., Hoffman, B.M., Christoffersen, R.E., Reich, N.O., Lipscomb, J.D. and Que, L. (1999). Role of the nonheme Fe(II) center in the biosynthesis of the plant hormone ethylene. *Proc. Natl. Acad. Sci. USA* 96: 7905-7909; Boucher, I., Brzozowski, A., Brannigan, J., Schnick, C., Smith, D., Kyes, S. and Wilkinson, A. (2006). The crystal structure of superoxide dismutase from *Plasmodium falciparum*. *BMC Struct. Biol.* 6: 20.

Železo se v buňkách nachází ve formě hémové, Fe-S komplexů a jiných formách

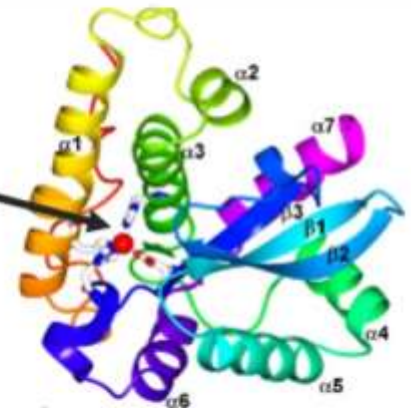
V buňkách se železo nachází v mnoha formách, např jako hem, sirohem, Fe-S kluster (především Fe_2S_2 a Fe_4S_4), mononuclear Fe a jiné

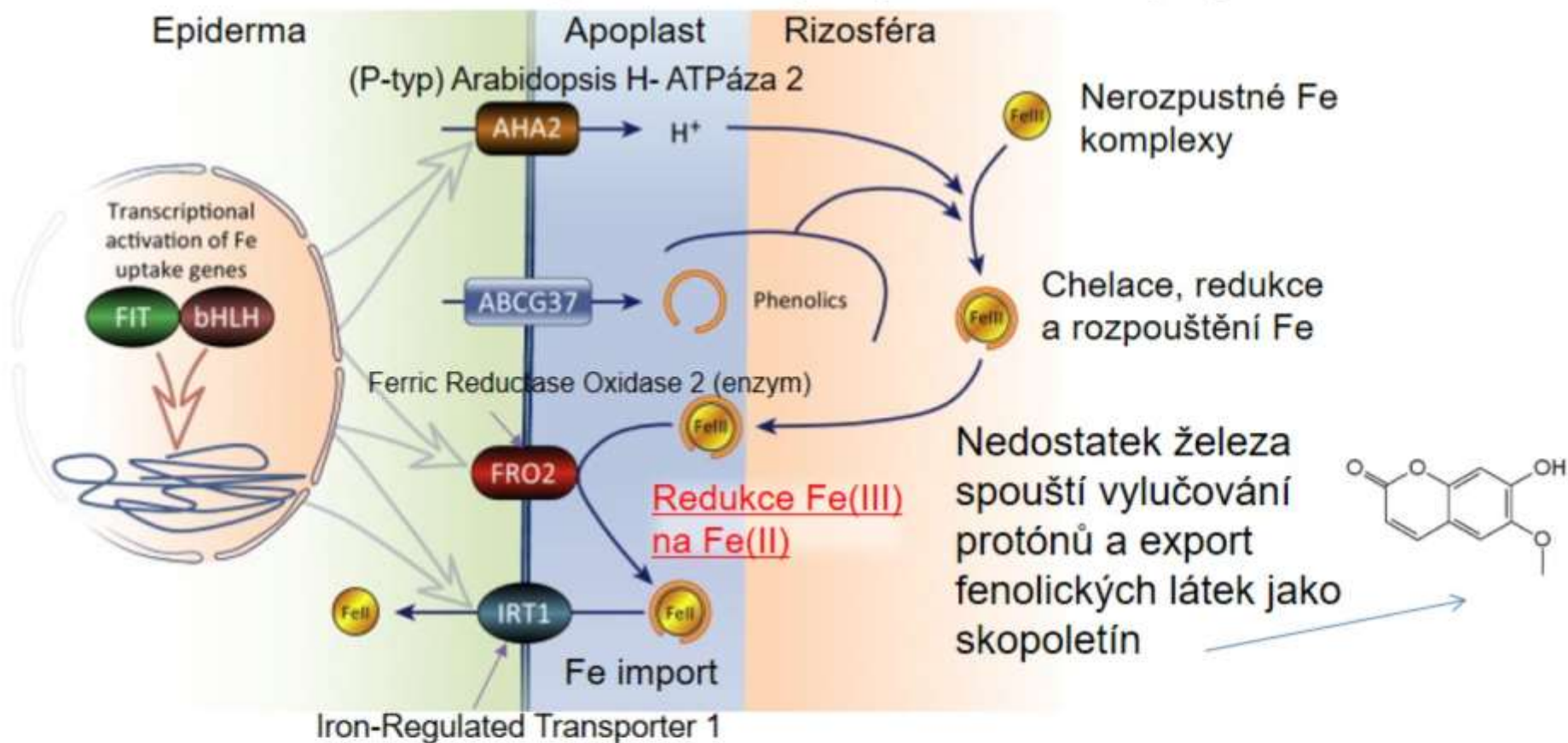
Hormon ethylen (C_2H_4) je syntetizován enzymem ACC oxidáza který využívá mononukleární nehémové Fe(II) centrum

FeSOD, v plastidech, má taky monokuleární nehémové železo v reakčním centru

(This structure is from *Plasmodium*)

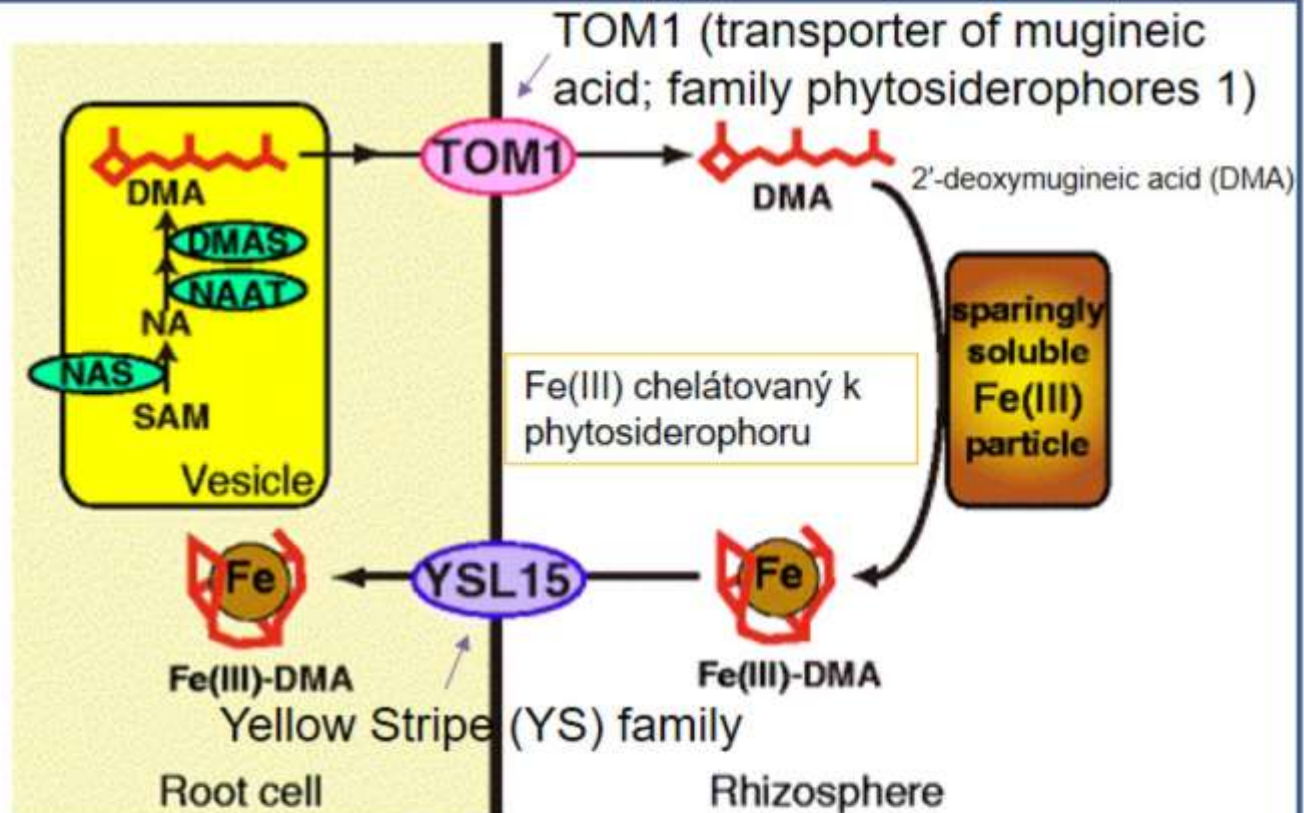

Příjem železa: Strategie I., redukční strategie Fe(III) na Fe(II)

Příjem železa: Strategie II., chelační strategie

Tuto strategii používají jenom trávovité (*Poaceae*), protože jen trávy konvertují nicotianamine (NA) na 2'-deoxymugineic acid (DMA) a její deriváty, které fungují jako fyto siderofory

Rostliny a prvky: minerální výživa rostlin

skupina	IA	IIA	IIIB	IVB	VB	VIB	VII B	VIII B	VIII B	VIII B	IB	IIB	IIIA	IVA	VA	VIA	VIIA	VIIIA
perioda																		
1	1 H vodík																	2 He helium
2	3 Li litium	4 Be beryllium											5 B bor	6 C uhlík	7 N dusík	8 O kyslík	9 F fluor	10 Ne neon
3	11 Na sodík	12 Mg hořčík											13 Al hliník	14 Si křemík	15 P fosfor	16 S síra	17 Cl chlor	18 Ar argon
4	19 K draslík	20 Ca vápník	21 Sc skandium	22 Ti titan	23 V vanad	24 Cr chrom	25 Mn mangan	26 Fe železo	27 Co kobalt	28 Ni nikl	29 Cu měď	30 Zn zinek	31 Ga galium	32 Ge germanium	33 As arsen	34 Se selen	35 Br brom	36 Kr krypton
5	37 Rb rubidium	38 Sr stroncium	39 Y yttrium	40 Zr zirkonium	41 Nb niob	42 Mo molybden	43 Tc technecium	44 Ru ruthenium	45 Rh rhodium	46 Pd palladium	47 Ag stříbro	48 Cd kadmium	49 In indium	50 Sn cín	51 Sb antimon	52 Te tellur	53 I jod	54 Xe xenon
6	55 Cs cesium	56 Ba barium	57 La * lanthan	72 Hf hafnium	73 Ta tantal	74 W wolfram	75 Re rhenium	76 Os osmium	77 Ir iridium	78 Pt platina	79 Au zlato	80 Hg rtuť	81 Tl thallium	82 Pb olovo	83 Bi bismut	84 Po polonium	85 At astat	86 Rn radon
7	87 Fr francium	88 Ra radium	89 Ac ** aktinium	104 Rf rutherfordium	105 Db dubnium	106 Sg seaborgium	107 Bh bohrium	108 Hs hassium	109 Mt meitnerium	110 Ds darmstadtium	111 Rg roentgenium	112 Cn kopernicium	113 Uut ununtrium	114 Uuq ununquadium	115 Uup ununpentium	116 Uuh ununhexium	117 Uus ununseptium	118 Uuo ununoctium

* lanthanoidy

58 Ce cer	59 Pr praseodym	60 Nd neodym	61 Pm promethium	62 Sm samarium	63 Eu europium	64 Gd gadolinium	65 Tb terbium	66 Dy dysprosium	67 Ho holmium	68 Er erbitum	69 Tm thulium	70 Yb ytterbium	71 Lu lutecium
90 Th thorium	91 Pa protaktinium	92 U uran	93 Np neptunium	94 Pu plutonium	95 Am amerícium	96 Cm curium	97 Bk berkelium	98 Cf kalifornium	99 Es einsteinium	100 Fm fermium	101 Md mendelévium	102 No nobelium	103 Lr lawrencium

** aktinoidy

79
Au
zlato
protonové číslo prvku
značka prvku
český název prvku

Makroživiny Nezbytné pro život rostlin. Obsah prvku v rostlině je minimálně 1 g na 1 kg sušiny.

Mikroživiny Nezbytné pro život rostlin. Obsah prvku v rostlině je maximálně 0,1 g na 1 kg sušiny.

Benefiční prvky Mají příznivý vliv na růst rostlin. Některé z nich mohou být nezbytné pro určité rostlinné druhy.

Těžké kovy Vyskytují se v životním prostředí (přirozeně nebo jako znečištění způsobené lidskou činností) a pro rostliny jsou **jedovaté**.

Mikroživiny nebo benefiční prvky, které ve vysokých koncentracích působí na rostliny jako jedovaté těžké kovy.

Hliník má na většinu rostlin účinky typické pro těžké kovy. Existují ale výjimky, kdy jeho nízké koncentrace podporují růst (např. u řepy cukrovky a čajovníku).

Ústav experimentální
botaniky AV ČR, v. v. i.

zpracoval Jan Kolář, Ph. D.,
Ústav experimentální botaniky AV ČR
www.ueb.cas.cz/cs
www.facebook.com/UEBavcr

použitá literatura:

N. A. Campbell, J. B. Reece (2006): Biologie. Computer Press, Brno
S. Procházka et. al. (1998): Fyziologie rostlin, Academia, Praha
L. Pavlová (2006): Fyziologie rostlin. Karolinum, Praha
E. Tylová (2011): Minerální výživa rostlin. Přednáška na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, http://kfrserver.natur.cuni.cz/lide/edmunz/mineral/webowe_stranky/index.htm